

Zbirka Delovni zvezki UMAR
Delovni zvezek 3/2020, letnik XXIX

Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027

Janja Pečar

Objava in povzemanje prispevkov sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira. Avtorstvo je treba pripisati avtorju prispevka in ne Uradu RS za makroekonomske analize in razvoj. Mnenja, ugotovitve in sklepi so namreč v celoti avtorjevi in ne odražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

http://www.umar.gov.si/avtorski_prispevki/

Kratka vsebina:

Delovni zvezek predstavlja cilje regionalne politike v obdobju 2021–2027 opredeljene v dokumentu Cilji, usmeritve in instrumenti regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027 (2019) in analizo kazalnikov za spremljanje teh ciljev. Cilji so, kljub COVID-19 krizi, še vedno aktualni. Pri cilju dvig kakovosti življenja v vseh regijah, kazalniki kakovosti življenja najpogosteje presegajo slovensko povprečje v osrednjeslovenski, gorenjski in koroški regiji. Pri cilju razvojno dohitevanje evropskih regij, kohezijska regija vzhodna Slovenija zaostaja za povprečjem slovenskih, madžarskih in hrvaških regij, ki jo obkrožajo, medtem ko je kohezijska regija zahodna Slovenija bolj razvita od povprečja slovenskih, avstrijskih in hrvaških regij, ki jo obkrožajo. Pri cilju zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik izstopata predvsem osrednjeslovenska v pozitivno smer, kjer je vrednost indeksa razvojne ogroženosti (IRO) najnižja in pomurska v negativno smer, kjer je vrednost IRO najvišja. Obmejna problemska območja pa zaostajajo v razvoju že desetletja. Pri doseganju cilja mednarodnega medregionalnega razvojnega povezovanja in sodelovanja so najuspešnejše goriška, obalno-kraška in pomurska regija, ki so obenem tudi obmejne regije z daljšo tradicijo in bogatimi izkušnjami vključevanja v čezmejne projekte.

Ključne besede:

regionalna politika, regije, razvojne regije, cilji regionalne politike, kazalniki, spremljanje regionalne politike, kakovost življenja

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani COBISS.SI-ID=34780675 ISBN 978-961-6839-47-1 (pdf)
--

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj

Gregorčičeva 27

1000 Ljubljana

Tel: (+386) 1 478 1012

Telefaks: (+386) 1 478 1070

E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Tanja Čelebič (tanja.celebic@gov.si)

Delovni zvezek: Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027

Avtorica: Janja Pečar (janja.pecar@gov.si)

Delovni zvezek je lektoriran.

Delovni zvezek je recenziran.

Ljubljana, oktober 2020

Kazalo vsebine

1	Uvod	1
2	Izhodišča, vizija in načela za regionalno politiko 2021–2027	2
2.1	Izhodišča za regionalno politiko 2021–2027	2
2.2	Vizija in načela regionalnega razvoja.....	4
3	Cilji regionalne politike	6
3.1	Prvi splošni cilj regionalne politike - dvig kakovosti življenja v vseh regijah	6
3.1.1	Delo.....	11
3.1.2	Izobrazba.....	12
3.1.3	Dohodek.....	13
3.1.4	Socialna izključenost	14
3.1.5	Zdravje	15
3.1.6	Dostopnost.....	16
3.1.7	Prostor	17
3.1.8	Stanovanje.....	19
3.1.9	Okolje	20
3.1.10	Kultura	22
3.1.11	Upravljanje.....	23
3.1.12	Varnost	24
3.2	Drugi splošni cilj regionalne politike - razvojno dohitevanje evropskih regij	25
3.2.1	Specifični cilj 1: Hitrejši razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU.....	26
3.2.2	Specifični cilj 2: Hitrejši razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3), merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca.....	27
3.2.3	Specifični cilj 3: Hitrejši razvoj kohezijske regije zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3), merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca.....	29
3.3	Tretji splošni cilj regionalne politike - zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik in razlik znotraj regij	31
3.3.1	Prvi specifični cilj tretjega splošnega cilja - Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik	32
3.3.2	Drugi specifični cilj tretjega splošnega cilja - Ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij.....	35
3.4	Četrti splošni cilj regionalne politike - uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem.....	36
4	Razvojne regije v luči ciljev regionalne politike za obdobje 2021–2027	40
4.1	Osrednjeslovenska regija	41
4.2	Obalno-kraška regija	43
4.3	Gorenjska regija	46
4.4	Goriška regija.....	48
4.5	Savinjska regija	50

4.6 Jugovzhodna Slovenija	52
4.7 Pomurska regija	54
4.8 Primorsko-notranjska regija	57
4.9 Podravska regija	59
4.10 Koroška regija	61
4.11 Posavska regija	64
4.12 Zasavska regija	66
5 Vpliv epidemije COVID-19 na cilje regionalne politike	69
6 Sklep	71
7 Priloga	72
8 Seznam literature in virov	73

Kazalo slik, tabel in zemljevidov

Slika 1: Indeks razvojne ogroženosti ¹ , 2014 in 2019	33
Slika 2: Kakovost življenja v osrednjeslovenski regiji, 2018–2020	42
Slika 3: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, osrednjeslovenska regija, 2008–2018	42
Slika 4: BDP na prebivalca v osrednjeslovenski in slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	43
Slika 5: Kakovost življenja v obalno-kraški regiji, 2018–2020	44
Slika 6: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, obalno-kraška regija, 2008–2018	44
Slika 7: BDP na prebivalca v obalno-kraški in slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	45
Slika 8: Kakovost življenja v gorenjski regiji, 2018–2020	46
Slika 9: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, gorenjska regija, 2008–2018	47
Slika 10: BDP na prebivalca v gorenjski in slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	47
Slika 11: Kakovost življenja v goriški regiji, 2018–2020	48
Slika 12: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, goriška regija, 2008–2018	49
Slika 13: BDP na prebivalca v goriški in slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	49
Slika 14: Kakovost življenja v savinjski regiji, 2018–2020	51
Slika 15: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, savinjska regija, 2008–2018	51
Slika 16: BDP na prebivalca v savinjski in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	52
Slika 17: Kakovost življenja v jugovzhodni Sloveniji, 2018–2020	53
Slika 18: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, jugovzhodna Slovenija, 2008–2018	53
Slika 19: BDP na prebivalca v jugovzhodni Sloveniji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	54
Slika 20: Kakovost življenja v pomurski regiji, 2018–2020	55
Slika 21: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, pomurska regija, 2008–2017	55
Slika 22: BDP na prebivalca v pomurski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	56
Slika 23: Kakovost življenja v primorsko-notranjski regiji, 2018–2020	57
Slika 24: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, primorsko-notranjska regija, 2008–2018	58

Slika 25: BDP na prebivalca v primorsko-notranjski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	58
Slika 26: Kakovost življenja v podravski regiji, 2018-2020.....	59
Slika 27: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, podravska regija, 2008–2018	60
Slika 28: BDP na prebivalca v podravski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	60
Slika 29: Kakovost življenja v koroški regiji, 2018-2020.....	62
Slika 30: BDP na prebivalca v SKM, koroška regija, EU = 100, 2008–2018.....	62
Slika 31: BDP na prebivalca v koroški regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017.....	63
Slika 32: Kakovost življenja v posavski regiji, 2018-2020.....	64
Slika 33: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, posavska regija, 2008–2018.....	65
Slika 34: BDP na prebivalca v posavski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	65
Slika 35: Kakovost življenja v zasavski regiji, 2018-2020.....	67
Slika 36: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, zasavska regija, 2008–2018.....	67
Slika 37: BDP na prebivalca v zasavski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017	68

Tabela 1: Povezava med področji prvega splošnega cilja regionalne politike - dvig kakovosti življenja ter cilji SRS 2030, SPRS 2050 in EKP 2021–2027	7
Tabela 2: Vodilni in dopolnilni kazalniki prvega splošnega cilja regionalne politike – kakovost življenja po področjih.....	8
Tabela 3: Stopnja delovne aktivnosti (v preb. 20-64 let), 2009–2019, v %	12
Tabela 4: Delež prebivalcev, starih 25-64 let, s terciarno izobrazbo, 2009–2019, v %	13
Tabela 5: Neto razpoložljivi dohodek na prebivalca, v EUR, 2008–2018 ¹	14
Tabela 6: Stopnja tveganja socialne izključenosti, 2008–2018, v %.....	15
Tabela 7: Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, po spolu, 2012–2018, leta	16
Tabela 8: Delež prebivalcev (v %), ki živijo v kilometrski oddaljenosti od postajališč javnega potniškega prometa z različno pogostostjo voženj, 2019	17
Tabela 9: Funkcionalno degradirana območja (FDO), regije, 2017-2020.....	18
Tabela 10: Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanja, 2008–2018, v %.....	20
Tabela 11: Delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje (JKO), 2012–2018, %.....	21
Tabela 12: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca, 2010–2018.....	22
Tabela 13: Volilna udeležba na državnozborskih volitvah, 2014 in 2018, v %	23
Tabela 14: Delež gospodinjestev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju, 2008–2018, v %.....	24
Tabela 15: Vodilni in dopolnilni kazalniki drugega splošnega cilja regionalne politike in treh specifičnih ciljev znotraj tega splošnega cilja	26
Tabela 16: Bruto domači proizvod na prebivalca, v SKM, EU=100, 2008–2018.....	27
Tabela 17: Bruto domači proizvod na prebivalca v slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, EU=100, 2008–2018	28
Tabela 18: Bruto domači proizvod na prebivalca v slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS ¹ , v SKM, sosednje regije ob KRVS=100, 2008–2017	28
Tabela 19: Razvitost KRVS gledna povprečno v slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, BDP na prebivalca, v SKM, sosednje regije ob KRVS ¹ =100, 2008–2017	29
Tabela 20: Bruto domači proizvod na prebivalca v slovenskih, avstrijskih, hrvaških in italijanskih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS ¹ , v SKM, EU=100, 2008–2018.....	30
Tabela 21: Bruto domači proizvod na prebivalca v slovenskih, avstrijskih, hrvaških in italijanskih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, sosednje regije ob KRZS=100, 2008–2017	30

Tabela 22: Razvitost KRZS ¹ glede na povprečno v slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, BDP na prebivalca, v SKM, sosednje regije ob KRZS =100, 2008–2017.....	31
Tabela 23: Vodilni in dopolnilni kazalniki tretjega splošnega cilja regionalne politike – zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik in dveh specifičnih ciljev znotraj tega splošnega cilja.....	32
Tabela 24: Bruto osnova za dohodnino na prebivalca, v evrih, 2008–2018.....	34
Tabela 25: Prebivalstvo in poseljenost v Sloveniji.....	35
Tabela 26: Vodilni in dopolnilni kazalnik četrtega splošnega cilja regionalne politike.....	38
Tabela 27: Projekti ETS (brez programa ESPON in URBACT) s slovenskim projektnimi partnerji v programskem obdobju 2014–2020, stanje 9.7.2020.....	39
Tabela 28: Kratko poimenovanje kazalnikov 1. cilja regionalne politike.....	40
Tabela 29: Kazalniki 1. splošnega cilja regionalne politike, indeksi ravni, regije, Slovenija = 100.....	41
Zemljevid 1: Regije v programih čezmejnega sodelovanja v obdobju 2014–2020.....	37
Zemljevid 2: NUTS 3 regije v Sloveniji in NUTS 3 regije v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem, ki mejijo na slovenske NUTS 3 regije.....	72

Kratice

AIO – Anketa o izobraževanju odraslih, **ANP** – Raziskovanje Aktivno in neaktivno prebivalstvo, **ARSO** – Agencija Republike Slovenije za okolje, **AVP** – Agencija za varnost prometa, **BDP** – bruto domači proizvod, **CEF** – Evropski finančni instrument za naložbe v prometno, energetska in telekomunikacijsko infrastrukturo, **CLLD** – Izvajanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, **COSME** – Evropski program za mala in srednja podjetja, **CTN** – Celotne teritorialne naložbe, **DAK** – Delovno aktivno prebivalstvo, **DRI** – DRI upravljanje investicij, Družba za razvoj infrastrukture, **DRI** – development risk index, **DRSV** – Direkcija Republike Slovenije za vode, **DVK** – Državna volilna komisija, **EGN** – European Geoparks Network, **EHIS** – Nacionalna raziskava o zdravju in zdravstvenem varstvu, **EK** – Evropska komisija, **EKP 2021–2027** – Evropska kohezijska politika v obdobju 2021–2027, **ERASMUS+** – Evropski program na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa, **ESPON** – European Spatial Planning Observation Network, **ESRR** – Evropski sklad za regionalni razvoj, **ESS+** – Evropski socialni sklad, **ETS** – Evropsko teritorialno sodelovanje, **EU** – Evropska unija, **EU-Siic** – Evropska raziskava o dohodku in življenjskih pogojih (Anketa o življenjskih pogojih), **EUR** – euro, **EZTS** – Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje, **FDO** – Funkcionalno degradirana območja, **FF** – Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, **FURS** – Finančna uprava Republike Slovenije, **GGN** – Global Geoparks Network, **GIAM** – Geografski inštitut Antona Melika, **HORIZON** – Okvirni program EU za raziskave in inovacije, **INTERREG** – Evropsko teritorialno sodelovanje, **GITM** – indeks telesne mase, **IKT** – informacijsko-komunikacijska tehnologija, **IRO** – indeks razvojne ogroženosti, **JKO** – javno kanalizacijsko omrežje, **JPP** – javni potniški promet, **KRVS** – Kohezijska regija vzhodna Slovenija, **KRZS** – Kohezijska regija zahodna Slovenija, **KS** – Kohezijski sklad, **KV IRO** – Koefficient variacije Indeksa razvojne ogroženosti, **LAU 2** – Lokalne administrativne teritorialne enote, raven 2 (občine), **LIFE+** – evropski finančni mehanizem na področju varstva okolja, ohranjanja narave ter blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam, **MGRT** – Ministrstvo za gospodarske dejavnosti in tehnologijo, **MKGP** – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, **MNZ** – Ministrstvo za notranje zadeve, **MOP** – Ministrstvo za okolje in prostor, **MSP** – mala in srednja podjetja, **MZI** – Ministrstvo za infrastrukturo, **NIJZ** – Nacionalni inštitut za javno zdravje, **NUK** – Narodna univerzitetna knjižnica, **NUTS 2** – Klasifikacija statističnih teritorialnih enot, raven 2 (kohezijski regiji), **NUTS 3** – Klasifikacija statističnih teritorialnih enot, raven 3 (statistične regije), **OP** – Operativni program, **OPO** – obmejna problemska območja, **PTŽ** – pričakovano trajanje življenja, **RAMSAT** – Revitalizing Remote And Mountainous areas through Sustainable Alternative Tourism, **RRA** – regionalna razvojna agencija, **RRA LUR** – Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, **RRD** – raziskovalno-razvojna dejavnost, **RRP** – Regionalni razvojni program, **SAZU** – Slovenska akademija znanosti in umetnosti, **SI PP** – Slovenski projektni partnerji, **SKM** – standardi kupne moči, **SPRS** – Strategija prostorskega razvoja Slovenije, **SRS 2030** – Strategija razvoja Slovenije 2030, **SURS** –

Statistični urad Republike Slovenije, **SVRK** – Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, **TC** – tematski cilj, **UMAR** – Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, **URBACT** – program ETS za trajnostni urbani razvoj, **URSZR** – Uprava Republike Slovenije za reševanje, **ZMAR** – Zavod Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, **ZRC** – Znanstveno raziskovalni center, **ZRSVN** – Zavod Republike Slovenije za varstvo narave

Povzetek

Področje regionalnega razvoja nima svoje sektorske strategije, zato je bilo v letu 2019 na Ministrstvu za gospodarstvo in tehnologijo (MGRT) pripravljeno gradivo¹, ki določa usmeritve in cilje regionalne politike v programskem obdobju 2021–2027 in s katerim se je seznanila Vlada RS. Obenem je Vlada RS sprejela tudi načrt sodelovanja ministrstev pri pripravi regionalnih razvojnih programov (RRP)² kot podlago deležnikom v regijah za pripravo RRP v programskem obdobju 2021–2027. V delovnem zvezku predstavljamo cilje regionalne politike in analizo na osnovi kazalnikov za spremljanje ciljev opredeljenih v omenjenih vladnih gradivih.

V programskem obdobju 2021–2027 ima regionalna politika štiri splošne cilje, s katerimi bo krepila razvojne moči regij na podlagi lastnih razvojnih potencialov in globalnih priložnosti. Usmerjeni so na: (i) izboljšanje kakovosti življenja v vseh regijah, (ii) razvojno dohitevanje evropskih regij, (iii) zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik in (iv) mednarodno medregionalno povezovanje in sodelovanje. Pretežni del delovnega zvezka je nastajal pred krizo COVID-19. Vendar so tudi ob novo nastali situaciji vsi strateški cilji še vedno aktualni, koronakriza pa bo vplivala na specifične cilje v regijah in ciljne vrednosti, ki si jih bodo začrtale razvojne regije. Ob tem bo potrebno upoštevati stopnjo razvoja, specializacijo, usmerjenost regij, obenem pa tudi prizadetost zaradi koronakrize, njihovo odpornost in sposobnost odzivanja. Poseben izziv prihodnjega programskega obdobja bo, kako čimbolj učinkovito porčrpati sredstva, do katerih je Slovenija upravičena. Teh sredstev bo zaradi koronakrize bistveno več kot je bilo pričakovati pred nastopom pandemije. Zaradi številnih potreb na lokalni in regionalni ravni ter kratkega roka koriščenja v nekaterih primerih, obstaja nevarnost, da bodo sredstva koriščena preveč razpršeno in neučinkovito. Zato bo še posebej pomembno, da bo naslavljanje lokalnih in regionalnih razvojnih vprašanj celovito in strateško, z medsebojnim usklajenim delovanjem in povezovanjem vseh deležnikov na lokalni, regionalni in državni ravni.

Prvi cilj regionalne politike se nanaša na dvig kakovosti življenja v vseh regijah. Kakovost življenja je večdimenzionalen pojem in zaradi kompleksnosti je tudi njegovo merjenje zahtevno. Izmerili smo ga z 12 kazalniki na 12 področjih kakovosti življenja, določenih v vladnem gradivu. Ta se med seboj prepletajo in vplivajo eden na drugega, kar se zrcali v skupni kakovosti življenja v regijah. Uporabljeni kazalniki kakovosti življenja najpogosteje presegajo slovensko povprečje v osrednjeslovenski, gorenjski in koroški regiji. Med njimi najbolj izstopa osrednjeslovenska regija zaradi svoje centralne vloge s številnimi dejavnostmi in funkcijami nacionalnega pomena. Tudi v gorenjski regiji je kakovost življenja visoka na vseh obravnavanih področjih, še posebej pa izstopa po nizkem tveganju za socialno izključenost in visoki kakovosti stanovanj. V koroški regiji je visok občutek varnosti prebivalstva, precej manj kot v ostalih regijah pa je tu funkcionalno degradiranega prostora zaradi opustitve dejavnosti. Na drugi strani pa so posavska, zasavska in pomurska regija, ki imajo redke kazalnike, ki presegajo slovensko povprečje. Pri tem na poseben način izstopata pomurska in zasavska regija, ki ne dosegata slovenskega povprečja skoraj pri nobenem kazalniku kakovosti življenja, imata pa najvišje vrednosti, ki večkrat presegajo slovensko povprečje, na področju varnosti, kar potrjuje že večkrat ugotovljeno dejstvo, da kakovost življenja ni odvisna samo od materialnega stanja prebivalstva.

Zmanjšanje zaostanka za sosednjimi regijami, ki se nanaša na drugi cilj regionalne politike, je za marsikatero regijo lažje dosegljivo kot približevanju povprečju EU. Slednje je dolgoročni razvojni cilj Slovenije, temu pa naj bi sledile tudi regije. Vendar je zaostanek za povprečno evropsko razvitostjo v marsikateri regiji prevelik in cilj prezahteven. Njegovo uresničevanje je odvisno tudi od različnih izhodišč v gospodarski razvitosti ter odpornosti in sposobnosti odzivanja na COVID-19 krizo, zato je zmanjšanje zaostanka za sosednjimi regijami lažje dosegljivo. Kohezijska regija vzhodna Slovenija zaostaja za povprečjem

¹ Cilji, usmeritve in instrumenti regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027. (2019). Ljubljana: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

² Operativni načrt o sodelovanju ministrstev pri pripravi regionalnih razvojnih programov za obdobje 2021–2027 (2019). Ljubljana: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

regij v svoji sosesčini za 7 %, pri tem sta bolj razviti od sosesčine jugovzhodna Slovenija in savinjska regija. Hitreje bosta dohiteli npr. obalno-kraško in avstrijske regije kot evropsko povprečje, ker za njimi manj zaostajata. Najslabša, zasavska regija, dosega 60 % povprečja sosednjih regij KRVS (kohezijska regija vzhodna Slovenija) in je na ravni Karlovačke županije na Hrvaškem, obenem pa zaostaja za Zagrebačko županijo le za 3 indeksne točke, zato jo bo lažje dohitela in morda kmalu prehitela. V KRZS (kohezijska regija zahodna Slovenija) so vse regije bolj razvite od povprečja svoje sosesčine, zato bi morali goriška in gorenjska regija, kot najmanj razviti med KRZS, zmanjšati zaostanek predvsem za jugovzhodno Slovenijo, osrednjeslovenska za Celovcem (okrožje Klagenfurt-Villach) in Trstom (provinca Trieste), prav tako pa tudi obalno-kraška.

Pomemben cilj v doseganju skladnejšega regionalnega razvoja je zmanjšanje notranjih razlik v regijah, med občinami in geografskimi območji, na kar se nanaša tretji cilj regionalne politike. Čeprav medregionalne razlike v mednarodni primerjavi v Sloveniji niso velike, so tudi te za Slovenijo pomembne, ker vplivajo na uspešen razvoj celotne države. Indeks razvojne ogroženosti (IRO) kaže, da v razvoju izstopata predvsem dve regiji, (osrednjeslovenska v pozitivno smer, kjer je vrednost IRO najnižja in pomurska v negativno smer, kjer je vrednost IRO najvišja), med ostalimi regijami pa so razlike manjše. V zadnjih petih letih so se vrednosti kazalnikov, ki sestavljajo IRO, v večini regij izboljšale, vendar bolj v bolj razvitih regijah, tako da se medregionalne razlike niso zmanjšale. Še večje so razlike na nižji teritorialni ravni, kar predstavlja oviro bodočega razvoja. Obmejna problemska območja (OPO) zaostajajo v razvoju kljub več desetletnim prizadevanjem za pospešitev njihovega razvoja. Za ta območja je pomembno predvsem, da se ohranja njihova vitalnost, saj so demografska gibanja zelo zaskrbljujoča. Zaradi nizke rodnosti in migracij v druge regije Slovenije in v tujino upada delež mladega prebivalstva. Perifernost, slabšo dostopnost, ter pomanjkanje storitev splošnega pomena pa lahko izboljša sodobna informacijska in komunikacijska infrastruktura, ki lahko deloma nadomesti tudi pomanjkanje delovnih mest z delom na daljavo.

Četrty splošni cilj regionalne politike dopolnjuje predhodne tri z usmeritvijo v mednarodno medregionalno razvojno povezovanje in sodelovanje. To povezovanje je za spodbujanje regionalnega razvoja izjemnega pomena zaradi številnih pozitivnih učinkov na lokalno prebivalstvo, njihovo kvaliteto življenja, institucije in državo kot celoto. Dragocene so izmenjave izkušenj in dobrih praks na širšem območju. Višina dodeljenih Evropskih sredstev za regionalni razvoj (ESRR) na prebivalca v regijah kaže, da k sodelovanju v projektih Evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS) pripomore dobro delovanje različnih institucij v regijah, predvsem izobraževalne in raziskovalne, ki delujejo tudi na nacionalni ravni, kot je to značilno za osrednjeslovensko regijo. Na drugi strani pa je kadrovska podhranjenost v regijah, oziroma pomanjkanje človeških virov, ki se jim pridružuje še pomanjkanje finančnih virov institucij, eden večjih omejitvenih dejavnikov, ki onemogoča pogostejše sodelovanje v Interreg projektih v manjših regijah. Kljub temu so tudi nekatere manjše regije zelo uspešne pri koriščenju sredstev ETS. Predvsem izstopajo goriška, obalno-kraška in pomurska regija, ki imajo v programskem obdobju 2014–2020 v potrjenih projektih največ dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca, ki je tudi večje kot v osrednjeslovenski regiji in presega slovensko povprečje. To so obenem tudi obmejne regije z daljšo tradicijo in bogatimi izkušnjami vključevanja v čezmejne projekte.

Poleg oblikovanja realnih, kvantificiranih in merljivih ciljev sta sestavni del razvojnega procesa tudi spremljanje in vrednotenje razvoja. Dosedanje celovito vsebinsko spremljanje področja regionalnega razvoja je pomanjkljivo. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja³ ne določa več, da se pripravi samostojna strategija regionalnega razvoja in tudi ne zahteva obvezne priprave poročil, ki bi celostno obravnavala učinke horizontalnih ukrepov in stanje na področju regionalne politike. Posledično se tudi ni oblikoval celovit sistem za spremljanje regionalnega razvoja. Cilji regionalne politike z vodilnimi in dopolnilnimi kazalniki za spremljanje, ki so predstavljeni v tem delovnem zvezku, so ob kazalnikih spremljanja na projektni ravni v razvojnih regijah, primerna osnova za oblikovanje celovitega in poenotene sistema spremljanja strateških ciljev regionalne politike na regionalni in nacionalni ravni, kar bi bilo potrebno tudi sistemsko urediti.

³ ZSRR-2. Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16.

Summary

As the sector of regional development does not have its own sectoral strategy, in 2019 the Ministry of Economic Development and Technology (MGRT) prepared a document⁴ setting out the orientations and objectives of regional policy in the programming period 2021–2027, which was presented to the Government. At the same time, the Government also adopted a plan for the participation of ministries in the preparation of regional development programmes (RDPs)⁵ as a basis for stakeholders in the regions for the preparation of RDPs in the programming period 2021–2027. The working paper presents regional policy objectives together with an analysis based on indicators for monitoring the objectives defined in the above-mentioned government document.

In the programming period 2021-2027, regional policy has four general objectives for the strengthening of the development capacity of regions on the basis on their own development potential and global opportunities. They focus on: (i) improving the quality of life in all regions, (ii) catching up with European regions, (iii) reducing regional development disparities and (iv) international interregional integration and cooperation. Most of the working paper was prepared before the COVID-19 crisis, but the strategic objectives nevertheless also remain relevant in the new situation. However, the coronavirus crisis will affect the specific objectives in the regions and the target values set by the development regions. In this context, it will be necessary to take into account the level of development of regions, their specialization and orientation, as well as the extent to which they were affected by the corona crisis and their resilience and ability to respond. A particular challenge for the next programming period will be how to efficiently draw on the funds Slovenia is eligible for. Due to the COVID-19 crisis, these funds will be significantly higher than expected before the outbreak of the pandemic. Because of the many needs at local and regional level and the short time available for absorption in some cases, there is a risk that the funds will be spread too widely and used inefficiently. It will therefore be particularly important to address local and regional development issues in a comprehensive and strategic manner, with coordinated action and cooperation between all stakeholders at local, regional and national level.

The first objective of regional policy is to improve the quality of life in all regions. Quality of life is a multidimensional concept which is difficult to measure because of its complexity. We have measured it using 12 indicators in 12 areas of quality of life as defined in the government document. These areas are intertwined and influence each other, which is reflected in the overall quality of life in the regions. The quality of life indicators most often exceed the Slovenian average in the Osrednjeslovenska, Gorenjska and Koroška regions. Among them, the Osrednjeslovenska region stands out the most given its central role with numerous activities and functions of national importance. In the Gorenjska region, too, quality of life is high in all areas under consideration. It is characterised in particular by a low risk of social exclusion and a high quality of housing. In the Koroška region, the population has a high sense of security. This region also has a much smaller number of areas that are functionally degraded due to the abandonment of activities than other regions. On the other hand, in the Posavska, Zasavska and Pomurska regions, only a few indicators exceed the Slovenian average. The Pomurska and Zasavska regions stand out in a special way: while they achieve the Slovenian average in almost none of the quality of life indicators, they have the highest indicator values in the area of security (several times above the Slovenian average), which confirms the fact that the quality of life is not only dependent on the material conditions of the population.

---

⁴ Objectives, guidelines and instruments of regional policy and strategic starting points for spatial development for the preparation of regional development programs 2021-2027. (2019). Ljubljana: Ministry of Economic Development and Technology.

⁵ Operational plan for the participation of ministries in the preparation of regional development programmes. (2019). Ljubljana: Ministry of Economic Development and Technology.

Catching up with neighbouring regions, which is another regional policy objective, is easier to achieve for many regions than catching up with the EU average. The latter is Slovenia's long-term development objective and the regions should pursue it over a longer period. However, in many regions the gap with the EU average is too wide and the objective too ambitious. Its implementation also depends on different starting points in economic development and on the resilience and ability of regions to respond to the COVID-19 crisis. The reduction of the gap with neighbouring regions is therefore easier to achieve. The cohesion region of Vzhodna Slovenia lags behind the average of its neighbouring regions by 7%, with Jugovzhodna Slovenija and the Savinjska region being more developed than their neighbourhood. It will be easier to catch up with for example the Obalno-kraška region or the Austrian regions than with the EU average, because they lag behind them less. The worst region, Zasavska, reaches 60% of the average of the neighbouring Vzhodna Slovenija region and is at the level of Karlovačka županija in Croatia. At the same time, it lags only 3 index points behind Zagrebačka županija and will therefore catch up with it (and maybe even overtake it soon) more easily. In the cohesion region of Zahodna Slovenia, all regions are more developed than the average of their neighbourhood. The Goriška and Gorenjska regions, the least developed among the Zahodna Slovenija regions, should therefore reduce their lags particularly behind Jugovzhodna Slovenija, and the Osrednjeslovenska region should reduce their lags behind Klagenfurt (the Klagenfurt-Villach district) and Trieste (the province of Trieste); the same is true for the Obalno-kraška region.

An important objective in achieving more balanced regional development is to reduce internal regional disparities, i.e. disparities between municipalities and geographical areas, which is the third regional policy objective. Although interregional differences are not significant in Slovenia in international comparison, they are also important for Slovenia because they affect the successful development of the whole country. According to the development risk index (DRI), two regions stand out in terms of development (Osrednjeslovenska in a positive way as its DRI value is the lowest and Pomurska in a negative way, as its DRI value is the highest), the differences between other regions being smaller. Over the last five years, the values of the indicators that make up the DRI have improved in most regions, but more in more developed regions, so that interregional disparities have not narrowed. The differences at a lower territorial level are even greater and constitute an obstacle to future development. Problematic border areas lag behind in development in spite of decades of efforts to accelerate development. It is particularly important for these areas to maintain their vitality, as demographic trends are a cause of great concern. Due to the low birth rates and migration to other Slovenian regions and abroad, the share of the young population declines. However, the peripheral location, poorer accessibility and lack of services of general interest can be improved by a modern information and communication infrastructure, which can partly compensate for the lack of jobs through teleworking.

The fourth general regional policy objective complements the previous three by focusing on international interregional development integration and cooperation. This integration is of great importance in promoting regional development because of its many positive effects on the local population, their quality of life, institutions and the country as a whole. The exchange of experience and good practice in the wider region is particularly valuable. The level of European Regional Development Fund (ERDF) allocations per capita in the regions shows that the participation in European Territorial Cooperation (ETC) projects crucially depends on good cooperation between various institutions, among which education and research institutions, which also operate at national level, play a very important role (as typical of the Osrednjeslovenska region). On the other hand, a lack of human resources, accompanied by a lack of financial resources of institutions, is one of the main limiting factors preventing more frequent participation in Interreg projects in smaller regions. Nevertheless, some smaller regions are also very successful in drawing on ETC funds, particularly Goriška, Obalno-kraška and Pomurska, which have the highest ERDF allocations per capita for approved projects in the 2014-2020 programming period. They are higher than in the Osrednjeslovenska region and also above the Slovenian average. At the same time, these are border regions with a long tradition and rich experience in cross-border projects.

In addition to setting realistic, quantified and measurable objectives, monitoring and evaluation of development is also an important part of the development process. Until now, Slovenia has lacked an efficient and comprehensive monitoring system. The Promotion of Balanced Regional Development Act⁶ no longer requires the preparation of a separate regional development strategy. Nor does it require the mandatory preparation of reports that would comprehensively address the effects of horizontal measures and the situation in the area of regional policy. As a result, no comprehensive system of regional development monitoring has been developed yet. The objectives of regional policy with leading and complementary monitoring indicators presented in this paper, together with indicators at project level in development regions, form a suitable basis for the establishment of a comprehensive and uniform system for monitoring strategic regional policy objectives at regional and national level, which should also be regulated systemically.

---

⁶ ZSRR-2. Official Gazette of the RS, Nos 20/11, 57/12 and 46/16.

1 Uvod

Področje spodbujanja regionalnega razvoja nima svoje samostojne strategije. ZSRR-2 ne določa več priprave samostojne strategije regionalnega razvoja, ampak je ta v osnovi določena z nadrejenim strateškim dokumentom – Strategijo razvoja Slovenije. Odsotnost samostojne strategije za področje regionalnega razvoja ima tudi določene negativne posledice. Te se kažejo predvsem v odsotnosti celovitega sistema spremljanja, ki bi bilo enotno za vse razvojne regije. Prav tako tudi ni periodičnih poročil o izvajanju politike regionalnega razvoja, ki bi kritično ovrednotila uspešnost politike. Pomanjkanje takega strateškega dokumenta je vodilo MGRT, ki je odgovorno za vodenje politike regionalnega razvoja k pripravi gradiva, ki opredeljuje cilje, usmeritve in instrumente regionalne politike v obdobju 2021–2027 in s katerim se je seznanila vlada (Cilji, usmeritve in..., 2019). Obenem je Vlada sprejela tudi operativni načrt za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027 (Operativni načrt o..., 2019). Oba dokumenta sta podlaga za vsebinsko in operativno usmerjanje priprave regionalnih razvojnih programov v prihodnjem programskem obdobju.

V Delovnem zvezku smo se osredotočili na predstavitev strateških ciljev regionalnega razvoja v programskem obdobju 2021–2027 in kazalnikov za njihovo spremljanje. V pretežni meri smo sledili vsebini dokumenta Cilji, usmeritve in instrumenti regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027 (2019), pri dveh ciljih pa smo predlagali drugačna kazalnika. Najprej so predstavljeni vsi cilji z ustreznimi vodilnimi in tudi dopolnilnimi kazalniki in analizo, ki prikazuje razlike med regijami po posameznih ciljih. Zajema časovno obdobje pretežno od leta 2008 dalje do vključno zadnjih razpoložljivih podatkov (večinoma leto 2018). Podatki lahko služijo tudi kot izhodiščno stanje pripravljavcem RRP v razvojnih regijah, obenem pa so v pomoč pri določanju ciljnih vrednosti, ki se bodo med regijami razlikovale glede na izhodiščno stanje, specializacijo regije in specifične cilje. Delovnemu zvezku je dodana tudi analiza posameznih razvojnih regij, kjer so vsi strateški cilji regionalnega razvoja prikazani po razvojnih regijah. Prikazani so podatki, ki so bili na voljo do meseca julija 2020.

Delovni zvezek je lahko v pomoč pripravljavcem strateških delov RRP in pri oblikovanju enotnega sistema spremljanja regionalne politike. Smiselno bi bilo, da bi nabor kazalnikov uporabljali nosilci razvoja v vseh razvojnih regijah za spremljanje strateških delov RRP. Istočasno pa so lahko osnova za spremljanje strateških ciljev regionalne politike na nacionalni ravni. Sistem spremljanja se lahko po potrebi dograjuje in prilagaja boljšim kazalnikom, če bodo na voljo.

2 Izhodišča, vizija in načela za regionalno politiko 2021–2027

2.1 Izhodišča za regionalno politiko 2021–2027

Strategija razvoja Slovenije 2030 (SRS 2030) je krovni okvir razvoja Slovenije. SRS 2030 je bila sprejeta leta 2017 in predstavlja okvir za vse ostale podrejene strateške dokumente oz. usmeritve. V uvodnem delu SRS 2030 poudarja, da je za učinkovito uresničevanje strategije ključnega pomena okrepitev prepletenosti in usklajenosti med sektorskimi politikami in nosilci razvoja na različnih ravneh. Izpostavlja potrebo po skladnosti in celovitosti politik na nacionalni ravni, ki morajo biti usklajene tako po vsebinski kot finančni plati in jo bo moč doseči z vzpostavitvijo mehanizmov horizontalnega in večnivojskega sodelovanja, povezovanja vsebin, razumevanja presečnih tematik ter celovitega načrtovanja, izvajanja in spremljanja teh politik. Cilji predstavljajo podlago za oblikovanje prednostnih nalog in ukrepov Vlade Republike Slovenije, lokalnih skupnosti in drugih deležnikov (Strategija razvoja Slovenije, 2017). Na področju regionalnega razvoja nimamo posebne strategije, ki bi opredeljevala razvoj tega področja. Prva in edina strategija regionalnega razvoja je bila sprejeta 2001 (Piry, 2003), kasneje pa je prevladalo stališče, da je tudi za regionalno raven dovolj strateški okvir države, ki je določen v krovni strategiji razvoja Slovenije. Julija 2019 je Vlada sprejela Operativni načrt o sodelovanju ministrstev pri pripravi regionalnih razvojnih programov za obdobje 2021–2027, obenem pa se je seznanila tudi z dokumentom Cilji, usmeritve in instrumenti regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027 (2019), ki bolj natančno opredeljuje ključne cilje, usmeritve in instrumente regionalne politike, ki izhajajo iz ciljev SRS 2030.

Osrednji cilj SRS 2030 je zagotoviti kakovostno življenje za vse. Uresničili naj bi ga z uravnoteženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem preko petih strateških usmeritev, ki so ključne za doseganje osrednjega cilja SRS2030. Te so: (i) vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba, (ii) učenje za in skozi življenje, (iii) visoko produktivno gospodarstvo, (iv) ohranjeno zdravo naravno okolje in (v) visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja. V okviru strateških usmeritev je SRS 2030 določila dvanajst razvojnih ciljev na medsebojno povezanih in soodvisnih področjih, ki so ključna za uresničitev strateških usmeritev. Iz tega izhaja tudi prvi cilj regionalne politike.

Zakonski okviri regionalne politike so naslednje izhodišče ciljev regionalnega razvoja. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2)⁷ določa, da je RRP temeljni strateški in programski dokument na regionalni ravni. Strateški del vsebuje analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, razvojne cilje in prioritete regije v programskem obdobju ter razvojno specializacijo regije. Programski del pa vsebuje programe za spodbujanje razvoja v regiji s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter določi sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja regionalnega razvojnega programa. Sprejme ga razvojni svet regije in potrdi svet regije najpozneje decembra leta pred letom, v katerem se konča prejšnje programsko obdobje. RRP se pripravi po metodologiji, ki jo je predpisala Vlada Republike Slovenije z Uredbo o regionalnih razvojnih programih.⁸ Slednja določa vsebino RRP, postopek priprave RRP v regiji in usklajenost s strategijo razvoja Slovenije in razvojnimi politikami. Regija mora pri pripravi RRP pridobiti tudi smernice ministrstva, pristojnega za prostor, glede prostorskega razvoja v regiji. RRP se pripravlja po programu priprave, ki ga sprejme in javno objavi razvojni svet regije.

⁷ Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16.

⁸ Uradni list RS, št. 69/12 in 78/15.

Državni program razvojnih politik (DPRP) in srednjeročna fiskalna strategija sta osnovi za izvedbo strateških usmeritev države. DPRP je dokument, ki vsebinsko opredeljuje in finančno vrednoti prioritete vlade za naslednja štiri leta. Prioritete se ujemajo s cilji v Strategiji razvoja Slovenije. DPRP zajema politike, vire sredstev in predlog ukrepov za doseg ciljev⁹, kar je povezano tudi s cilji na področju regionalne politike. Srednjeročna fiskalna strategija je dokument vlade, ki vsebuje podroben finančni načrt vlade za uresničevanje kratkoročnih in dolgoročnih ciljev države. V letu 2020 in 2021 se omenjena dokumenta ne pripravita zaradi zagotovitve dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19.¹⁰

Obvezno izhodišče regionalne politike so tudi strateške usmeritve prostorskega razvoja. V skladu z Zakonom o urejanju prostora (ZUreP-2)¹¹ je regionalni prostorski plan podlaga za pripravo regionalnega razvojnega programa, ki mora biti sprejet pred RRP ali sočasno z njim. Regionalni prostorski plan je namreč prostorski strateški akt, s katerim se država in občine na podlagi Strategije prostorskega razvoja Slovenije (SPRS), drugih razvojnih aktov države in razvojnih ciljev EU, dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne regije in določijo njene bistvene razvojne priložnosti.

Tudi evropska kohezijska politika je izhodišče regionalne politike. Evropska komisija je za naslednji dolgoročni proračun EU posodobila kohezijsko politiko, ki je glavna naložbena politika EU. V obdobju 2021–2027 bo usmerjala naložbe na pet prednostnih področij oz. ciljev:

- Cilj 1: Pametnejša Evropa – spodbujanje inovacij, digitalizacije, gospodarske preobrazbe in podpora malim in srednje velikim podjetjem.
- Cilj 2: Okolju prijaznejša, brezogljivna Evropa – izvajanje Pariškega sporazuma, vlaganje v energetski prehod in obnovljive vire ter boj proti podnebnim spremembam.
- Cilj 3: Bolj povezana Evropa – spodbujanje strateških prometnih in digitalnih omrežij.
- Cilj 4: Bolj socialna Evropa – uveljavljanje evropskega stebra socialnih pravic in zagotavljanje podpore ustvarjanju kakovostnih zaposlitev, izobraževanju, spretnosti in znanja, socialni vključenosti in enakemu dostop do zdravstvenega varstva.
- Cilj 5: Evropa, bliže državljanom – podpora lokalno vodenim strategijam in trajnostnemu razvoju mest v EU.

Naložbe v regionalni razvoj se bodo osredotočale predvsem na 1. in 2. cilj. Tem prednostnim področjem bo dodeljenih med 65 % in 85 % sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Kohezijskega sklada (KS), glede na raven blaginje držav članic. Do finančnih sredstev kohezijske politike bodo še naprej upravičene vse regije, vendar po treh kategorijah glede na razvitost: (i) manj razvite regije, (ii) regije v prehodu in (iii) bolj razvite regije (Nova kohezijska politika, 2019).

Strateške usmeritve nove Evropske komisije (EK) so tudi izhodišče regionalne politike. Strateške usmeritve nove EK se osredotočajo na šest prednostnih področij evropske politike v naslednjih petih letih:

- Evropski zeleni dogovor – postati prva podnebno nevtralna celina.
- Evropa, pripravljena na digitalno – opolnomočenje državljanov z novo generacijo tehnologij.
- Gospodarstvo, ki deluje za ljudi – prizadevanje za socialno pravičnost in blaginjo.
- Močnejša Evropa v svetu – krepitev naše odgovorne vloge na svetovni ravni.
- Spodbujanje našega evropskega načina življenja – zaščita naših državljanov in naših vrednot.
- Nova spodbuda za evropsko demokracijo – spodbujanje, varovanje in krepitev naše demokracije (Politične usmeritve naslednje..., 2019).

⁹ Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih finančah (ZJF-H). Uradni list RS, št. 13/18.

¹⁰ Zakon o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19. Uradni list RS, št. 61/20.

¹¹ Uradni list RS, št. 61/17.

EK je že sprejela novo strategijo za rast¹², katere glavni cilj je preoblikovanje evropskega gospodarstva v sodobno gospodarstvo, ki bo povečalo svojo konkurenčnost z učinkovitim izkoriščanjem virov in spremembo podnebnih in okoljskih izzivov v priložnosti na vseh področjih. Poleg zelene preobrazbe bo ključnega pomena pri razvoju sodobnega gospodarstva tudi digitalna preobrazba.

Regionalna politika mora biti usklajena tudi s strateškimi cilji resornih politik. Svoje strateške usmeritve imajo tudi posamezni sektorji.¹³ Vse strateške usmeritve, razvojne in varstvene potrebe oz. večje projekte, ki so relevantni za posamezno regijo, morajo le-te vključiti v svoje RRP.

2.2 Vizija in načela regionalnega razvoja

Vizija regionalnega razvoja Slovenije izhaja iz splošnih načel regionalnega razvoja, ki so določena v Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2)¹⁴:

- regionalna politika je teritorialno zgrajena več nivojsko (lokalne skupnosti, območna razvojna partnerstva, razvojne regije, kohezijski regiji, državna raven, raven EU);
- trajnostni sonaravni razvoj je obveznost nosilcev odločanja na vseh teritorialnih ravneh;
- usmerjena je na celotno ozemlje, vendar so njeni ukrepi prilagojeni posebnostim posameznih območij;
- je prilagodljiva in hitro odzivna na razvojne probleme;
- značilno je usklajevanje med nosilci odločanja na vseh teritorialnih ravneh;
- partnerstvo med lokalnimi skupnostmi, združenji gospodarstva in nevladnim sektorjem;
- partnerstvo med javnim in zasebnim sektorjem;
- razvojne spodbude so osredotočene in programsko usmerjene na podlagi usklajenih nacionalnih/sektorskih usmeritev in prioritet ter regionalnih razvojnih programov za doseganje sinergij v okviru dogovorov za razvoj regij;
- poudarjena je subsidiarnost v največji možni meri, ki jo omogoča ZSRR-2, samostojnost regij pri odločanju o projektih in njihovem financiranju;
- povezovanje, mreženje znotraj in zunaj regije, zlasti s sosednjimi regijami in v širšem evropskem prostoru;
- odgovornost za izvajanje na nacionalni in regionalni ravni preko delitve funkcij in poudarku na usklajevalni vlogi nacionalne ravni ter prenosu načrtovalskih in izvedbenih funkcij na nižje teritorialne ravni v čim večji možni meri;
- spremljanje in vrednotenje regionalne politike, programov in projektov.

Vizija se opira tudi na načela, ki jih regije upoštevajo pri pripravi regionalnih razvojnih programov¹⁵:

- RRP temelji na razvojnih potrebah, ugotovljenih z analizo razvojnih ovir in prednosti regije;
- prepozna pričakovan razvoj in spremembe;
- upošteva in opredeli položaj regije v mednarodnem prostoru in v odnosu do sosednjih regij;
- določa dolgoročno vizijo regije;
- vključuje interese ključnih razvojnih partnerjev v regiji in jasno pokaže, kako bodo prebivalci, civilna družba in drugi razvojni partnerji v regiji vključeni v njeno izvajanje;

¹² Evropski zeleni dogovor, 2020.

¹³ Seznam sektorskih strateških dokumentov in usmeritev je v gradivu MGRT dostopnemu na: <https://www.gov.si teme/spodbujanje-regionalnega-razvoja/>.

¹⁴ Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16.

¹⁵ Uredba o regionalnih razvojnih programih, Uradni list RS, št. 69/12 in 78/15.

- vključuje sistem medsebojno povezanih ukrepov, ki so namenjeni trajnemu izboljšanju demografskih, gospodarskih, okoljskih in družbenih razmer v regiji;
- celostno opredeli strateške razvojne poudarke in cilje, vključno z razvojnimi prioritetami s sklicevanjem na izzive. Cilji so specifični, merljivi, dosegljivi, realistični in časovno opredeljeni;
- je realističen v smislu zmogljivosti za izvajanje in sorazmeren s predvidenimi sredstvi financiranja;
- iz strategij sprejetih na ravni države in iz prispevkov ministrstev povzame ključne projekte države;
- poveže razvojne koncepte, ki so oblikovani na ravni občin (npr. lokalni energetske koncepti, lokalne prometne strategije,...) in določi kaj je mogoče izvesti na regionalni ravni;
- RRP je strateško izhodišče za druge relevantne strategije, načrte in razvojne dokumente za del ozemlja regije (funkcionalna območja) in mehanizme za usklajevanje ukrepov ter zagotovitev sinergij (npr. CLLD, CTN,...) na teh območjih, ki so vključeni v RRP;
- za vključene regijske projekte zagotavlja povezanost s cilji SRS 2030, SPRS 2050 in cilji dokumentov iz katerih izhajajo predvidena sredstva;
- sistematično poveže nosilce projektov v regiji in na resornih ministrstvih z namenom izvajati regijske projekte;
- na strateški ravni zagotavlja usklajen prostorski razvoj regije in medsebojno dopolnjujoče se prostorske ukrepe;
- v programskem delu vsebuje operacionalizacijo ukrepov in zasnov regijskih projektov za doseganje ciljev regije z navedbo predvidenih prioritetenih regijskih projektov, pri čemer mora biti vsak projekt okvirno predstavljen.

Izhodišča pri oblikovanju vizije regionalnega razvoja predstavljajo tudi vizije regij, kot so bile oblikovane pri pripravi regionalnih razvojnih programov 2014–2020 ter splošne usmeritve SRS 2030, SPRS 2050 in resornih politik.

Vizija regionalnega razvoja so dinamične in ustvarjalne regije z lastno identiteto (prepoznavne, specializirane) in učinkovito upravljane ter sposobne zaznavati in izkoriščati globalne razvojne priložnosti. Njihov razvoj bo temeljil na ekonomski učinkovitosti, socialni pravičnosti ter družbeni odgovornosti, ob hkratnem ohranjanju zdravega naravnega okolja. Z uravnoteženostjo gospodarske, družbene in okoljske razsežnosti bodo upoštevane omejitve in zmožnosti planeta ter ustvarjeni pogoji in priložnosti za sedanje in prihodnje rodove. Z ukrepi razvojne podpore države bodo regijska žarišča brezposelnosti prestrukturirana in odpravljena, obmejna problemska območja pa bodo ohranila poseljenost in razvojno vitalnost (Cilji, usmeritve in..., 2019).

3 Cilji regionalne politike

Regionalna politika Slovenije ima štiri splošne cilje in specifične cilje v okviru drugega in tretjega splošnega cilja. Splošni cilji regionalne politike izhajajo iz vizije in načel regionalne politike in so usmerjeni v krepitev razvojne moči regij na podlagi lastnih razvojnih potencialov in globalnih priložnosti. Štirje splošni cilji do leta 2030 so:

- Splošni cilj 1: Dvig kakovosti življenja v vseh regijah z uravnoveženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki temelji na načelih trajnostnega razvoja;
- Splošni cilj 2: Razvojno dohitevanje evropskih regij s tremi specifičnimi cilji:
  - 2.1: Hitrejši razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU;
  - 2.2: Hitrejši razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)
  - 2.3: Hitrejši razvoj kohezijske regije zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)
- Splošni cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik in razlik znotraj regij z dvema specifičnima ciljema:
  - 3.1: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik;
  - 3.2: Ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij;
- Splošni cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem (Cilji, usmeritve in..., 2019).

Vsak cilj ima določene vodilne kazalnike za spremljanje in nabor dopolnilnih, ki naj bi se uporabljali po potrebi in glede na regionalne posebnosti. Uresničevanje ciljev se bo merilo z vodilnimi kazalniki, ki so obvezni kazalniki za merjenje ciljev regionalne politike. Poleg vodilnih kazalnikov se po potrebi in glede na teritorialno specifične cilje v regionalnih razvojnih programih uporabljajo tudi dopolnilni oziroma pojasnjevalni kazalniki. Teh je veliko več, vendar niso obvezni. Lahko se uporabljajo pri pojasnjevanju vodilnega kazalnika in spremljanju uresničevanja regijsko specifičnega cilja regionalne politike v regionalnih razvojnih programih. Ti so namreč po regijah različni in zato zahtevajo osvetlitve z več različnih vidikov.

3.1 Prvi splošni cilj regionalne politike - dvig kakovosti življenja v vseh regijah

Dvig kakovosti življenja v vseh regijah je prvi splošni cilj regionalne politike in izhaja neposredno iz osrednjega cilja SRS 2030 – zagotoviti kakovostno življenje za vse. Na kakovost življenja vpliva vrsta dejavnikov na različnih področjih, zato je to večdimenzionalni pojem, ki ga merimo s kazalniki na različnih področjih (več o tem v Pečar, 2017). Uresničevanje tega cilja bo regionalna politika spremljala na 12 področjih kakovosti življenja, ki se neposredno navezujejo na cilje SRS 2030: delo, stanovanja, dohodek, zdravje, izobrazba, socialna izključenost, okolje, prostor, dostopnost, kultura, upravljanje in varnost. Na posameznih področjih kakovosti življenja so določeni vodilni kazalniki, po eden za vsako področje, ki so obvezni kazalniki za merjenje prvega cilja regionalne politike. Tudi kazalniki so usklajeni s SRS 2030, vendar ne v celoti zaradi manjše razpoložljivosti podatkov na regionalni ravni. Kljub temu se je to načelo upoštevalo v največji možni meri. Povezave prvega splošnega cilja regionalne politike s ključnimi strateškimi dokumenti za programsko obdobje 2021–2027 (glej poglavje 2.1) in kazalniki so prikazane v Tabeli 1 in Tabeli 2.

Tabela 1: Povezava med področji prvega splošnega cilja regionalne politike - dvig kakovosti življenja ter cilji SRS 2030, SPRS 2050 in EKP 2021–2027

	Delo	Izobrazba	Dohodek	Socialna izključenost	Zdravje	Dostopnost	Prostor	Stanovanja	Okolje	Kultura	Upravljanje	Varnost
SRS 2030												
Cilj 1: Zdravo in aktivno življenje					●							
Cilj 2: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo		●										
Cilj 3: Dostojno življenje za vse			●	●		●		●				
Cilj 4: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete										●		
Cilj 5: Gospodarska stabilnost ¹												
Cilj 6: Konkurenčen ter družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor ¹												
Cilj 7: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta	●											
Cilj 8: Nizkoogljično krožno gospodarstvo												
Cilj 9: Trajnostno in učinkovito upravljanje z naravnimi viri						●	●		●			
Cilj 10: Zaupanja vreden pravni sistem												
Cilj 11: Varna in globalno odgovorna Slovenija												●
Cilj 12: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve											●	
SPRS 2050												
Cilj 1: Racionalen in učinkovit prostorski razvoj	●	●	●	●	●	●	●	●	●		●	●
Cilj 2: Konkurenčnost (in privlačnost) slovenskih mest	●	●	●	●		●	●	●	●			●
Cilj 3: Kakovostno in varno življenje v mestih in na podeželju	●		●	●	●	●	●	●	●			●
Cilj 4: Krepitev prostorske identitete		●	●	●	●	●	●	●	●	●		
Cilj 5: Prožnost in odzivnost na spremembe		●									●	●
EKP 2021–2027												
Cilj 1: Pametnejša Evropa	●	●							●			
Cilj 2: Zelena, nizkoogljična Evropa							●		●			●
Cilj 3: Povezana Evropa						●						
Cilj 4: Socialna Evropa	●	●	●	●	●	●		●	●			
Cilj 5: Evropa bliže državljanom										●	●	●
Politične usmeritve EK 2019-2024												
Usmeritev 1: Evropski zeleni dogovor	●			●	●	●	●	●	●			
Usmeritev 2: Digitalna Evropa	●	●				●						●
Usmeritev 3: Socialna pravičnost in blaginja	●		●	●	●							●
Usmeritev 4: Močnejša Evropa v svetu												●
Usmeritev 5: Zaščita evropskih državljanov in vrednot											●	●
Usmeritev 6: Krepitev evropske demokracije											●	

Vir: Cilji, usmeritve in..., 2019, Pečar. Opomba: ¹ Povezava na cilj 5 in 6 SRS 2030 je razvidna pri kazalnikih drugega splošnega cilja regionalnega razvoja

Tabela 2: Vodilni in dopolnilni kazalniki prvega splošnega cilja regionalne politike – kakovost življenja po področjih

Vodilni kazalniki	Dopolnilni kazalniki
Področje: DELO (Cilj SRS2030: 7; Cilj SPRS2050: 1,2,3; Cilj EKP 2021–27: 1,4; Usmeritev 2019-24: 1,2,3)	
1. Stopnja delovne aktivnosti Vir: SURS (ANP – Aktivno in neaktivno prebivalstvo; DAK – Delovno aktivno prebivalstvo). Teritorialna raven: NUTS 3 (ANP), LAU 2 (DAK).	Stopnja delovne aktivnosti skupaj, po starosti, izobrazbi (vir: SURS (ANP, DAK)) Teritorialna raven: NUTS 3 (ANP, DAK), LAU 2 (DAK). Stopnja registrirane brezposelnosti skupaj, po starosti, izobrazbi (vir: ZRSZ, SURS (DAK)) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2. Stopnja registrirane brezposelnosti mladih (15-29 let) (vir: ZRSZ, SURS (DAK)) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
Področje: IZOBRAZBA (Cilj SRS2030: 2; Cilj SPRS2050: 1,2,4,5; Cilj EU21–27: 1,4; Usmeritev 2019-24: 2)	
2. Delež prebivalstva (20-64 let) s terciarno izobrazbo Vir: SURS (ANP). Teritorialna raven: NUTS 3.	Delež prebivalcev v vseživljenjskem izobraževanju (vir: SURS (ANP, AIO- Anketa o izobraževanju odraslih)) Teritorialna raven: NUTS 3. Delež prebivalstva (25-64 let) s terciarno izobrazbo iz registrskega popisa (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2); Število dijakov in študentov na 1000 prebivalcev (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2);
Področje: DOHODEK (Cilj SRS2030: 3; Cilj SPRS2050: 1,2,3,4; Cilj EU21–27: 1,4; Usmeritev 2019-24: 3)	
3. Razpoložljivi dohodek na prebivalca Vir: SURS (regionalni računi). Teritorialna raven: NUTS 3.	Osnova za dohodnino na prebivalca (vir: FURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2);
Področje: SOCIALNA IZKLUČENOST (Cilj SRS2030: 3; Cilj SPRS2050: 1,2,3,4; Cilj EU21–27: 4; Usmeritev 2019-24: 1,2)	
4. Stopnja tveganja socialne izključenosti Vir: SURS (EU-Silc). Teritorialna raven: NUTS 3.	Stopnja tveganja socialne izključenosti po spolu (vir: SURS (EU-Silc)) Teritorialna raven: NUTS 3. Stopnja tveganja revščine (vir: SURS (EU-Silc)) Teritorialna raven: NUTS 3. Stopnja tveganja resne materialne prikrajšanosti (vir: SURS (EU-Silc)) Teritorialna raven: NUTS 3. Stopnja tveganja zelo nizke delovne intenzivnosti (vir: SURS (EU-Silc)) Teritorialna raven: NUTS 3. Stopnja dolgotrajne registrirane brezposelnosti (vir: ZRSZ, SURS (DAK)) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
Področje: ZDRAVJE (Cilj SRS2030: 1,3,4; Cilj SPRS2050: 1,3; Cilj EU21–27: 4; Usmeritev 2019-24: 1,3)	
5. Leta pričakovanega zdravega življenja ob rojstvu Vir: NIJZ. Teritorialna raven: NUTS 3.	Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu (vir: NIJZ) Teritorialna raven: NUTS 3. Indeks telesne mase, debelost (vir: NIJZ (anketa EHIS)) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU2. Simptomi depresije (vir: NIJZ (anketa EHIS)) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU2.

Vodilni kazalniki	Dopolnilni kazalniki
Področje: DOSTOPNOST (Cilj SRS2030: 3,9; Cilj SPRS2050: 1,2,3,4; Cilj EU21–27: 3,4; Usmeritev 2019-24: 1,2)	
6. Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa s primerno frekvenco Vir: MZI. Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.	<p>Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ 1 km postajališče javnega potniškega prometa z zadovoljivo frekvenco (vir: MZI) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p> <p>Osebna vozila na 1000 prebivalcev (vir: SURS). Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p> <p>Delež občin v regiji vključenih v celostno prometno načrtovanje (vir: MZI) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p> <p>Delež prebivalcev v 15 in 25 km radiju dostopnosti do središč III. ravni v strukturi policentričnega urbanega sistema (vir: MOP) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p>
Področje: PROSTOR (Cilj SRS2030: 9; Cilj SPRS2050: 1,2,3,4; Cilj EU21–27: 2; Usmeritev 2019-24: 1)	
7. Povprečna velikost funkcionalno degradiranih območij (FDO) Vir: MGRT. Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.	<p>FDO (razni kazalniki ob upoštevanju ostalih podatkov FDO, npr. število, tip...) (vir: MGRT) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p> <p>Dejanska raba tal v ha in % (vir: MKGP) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p> <p>Površina/delež varovanih gozdov in gozdnih rezervatov (vir: MKGP) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p> <p>Delež varovanih območij (vir: ZRSVN) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p>
Področje: STANOVANJE (Cilj SRS2030: 3; Cilj SPRS2050: 1,2,3,4; Cilj EU21–27: 4; Usmeritev 2019-24: 1)	
8. Stopnja stanovanjske prikrašnosti po kakovosti stanovanja Vir: SURS (EU-Silc). Teritorialna raven: NUTS 3.	<p>Povprečna površina naseljenega stanovanja na prebivalca (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p> <p>Stopnja prenaseljenosti (vir: SURS (EU-Silc)). Teritorialna raven: NUTS 3.</p> <p>Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški (vir: SURS (EU-Silc)) Teritorialna raven: NUTS 3.</p> <p>Število javnih najemnih stanovanj (vir: Anketa Stanovanjskega sklada RS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.</p> <p>Stopnja stanovanjske prikrašnosti po vseh elementih prikrašnosti (vir: SURS (EU-Silc)) Teritorialna raven: NUTS 3.</p>

Vodilni kazalniki	Dopolnilni kazalniki
Področje: OKOLJE (Cilj SRS2030: 9; Cilj SPRS2050: 1,2,3,4; Cilj EU21–27: 1,2,4; Usmeritev 2019-24: 1)	
9. Ekološki odtis Vir: MOP. Teritorialna raven: NUTS 3.	Delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje ali/in na komunalne čistilne naprave (vir: MOP) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Delež prečiščene odpadne vode s sekundarnim in terciarnim čiščenjem v izpuščeni odpadni vodi (vir: SURS, MOP) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Število dni s preseženo dnevno mejno koncentracijo PM10 50 µg/m ³ (vir: ARSO) Teritorialna raven: merilna mesta.
	Število dni s preseženo ciljno vrednostjo za prizemni ozon, ko je najvišja povprečna 8-urna drseča vrednost, izračunana kot povprečje zadnjih treh let, več kot 120 µg/m ³ (vir: ARSO) Teritorialna raven: merilna mesta
	Število ur s preseženo opozorilno vrednostjo 180 µg/m ³ za prizemni ozon (vir: ARSO) Teritorialna raven: merilna mesta.
	Delež površinskih in podzemnih vodnih teles, ki dosega dobro stanje voda (vir: ARSO) Teritorialna raven: NUTS 3.
	Okoljsko stanje morskih voda po kazalnikih dobrega stanja morskih voda (vir: ARSO) Teritorialna raven: NUTS 3.
	Delež vodovarstvenih območij po posameznih vodnih telesih podzemne vode in delež kmetijske in urbane rabe tal znotraj vodovarstvenih območij (vir: ARSO) Teritorialna raven: NUTS 3.
	Delež spremenjenega količinskega obnavljanja podzemne vode po posameznih vodnih telesih podzemne vode (vir: ARSO) Teritorialna raven: NUTS 3.
	Nastali komunalni odpadki (kg/na prebivalca) (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Delež zavarovanih območij po regijah (vir: ARSO) Teritorialna raven: NUTS 3.
	Delež območij Natura 2000 po regijah (vir: ARSO) Teritorialna raven: NUTS 3.
Delež prioriternih območij Natura 2000 po regijah (vir: ZRSVN) Teritorialna raven: NUTS 3.	
Področje: KULTURA (Cilj SRS2030: 4; Cilj SPRS2050: 4; Cilj EU21–27: 5)	
10. Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca Vir: NUK. Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.	Delež prebivalstva, včlanjenega v splošne knjižnice (vir: NUK) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Število izposojenih enot knjižničnega gradiva (vir: NUK) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.

Vodilni kazalniki	Dopolnilni kazalniki
Področje: UPRAVLJANJE (Cilj SRS2030: 12; Cilj SPRS2050: 1,3,5; Cilj EU21–27: 5; Usmeritev 2019-24: 5,6)	
11. Udeležba na državnoborskih volitvah v % od volilnih upravičencev Vir: DVK Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.	/
Področje: VARNOST (Cilj SRS2030: 11; Cilj SPRS2050: 1,2,3,5; Cilj EU21–27: 2,5; Usmeritev 2019-24: 5)	
12. Delež gospodinjestev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju Vir: SURS (EU-Silc). Teritorialna raven: NUTS 3.	Kazniva dejanja na 100.000 prebivalcev (vir: MNZ) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Prekrški z znaki nasilja v družini na 100.000 prebivalcev (vir: MNZ) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Število umrlih, pogrešanih, bolnih in poškodovanih oseb zaradi naravnih in drugih nesreč (vir: NIJZ) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Delež prebivalcev, ki živijo na poplavno ogroženih območjih (vir: DRSV) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Število umrlih v cestno prometnih nesrečah (vir: AVP) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.

Vir: Cilji, usmeritve in..., 2019, avtorica.

V naslednjih podpoglavjih bodo predstavljena vsa področja, ki prispevajo k doseganju kvalitetnejšega življenja v regijah, torej doseganju prvega splošnega cilja regionalne politike, z ustreznimi vodilnimi kazalniki.

3.1.1 Delo

Stopnja delovne aktivnosti je vodilni kazalnik za spremljanje dela kot področja kakovosti življenja. V SRS 2030 je izhodiščna vrednost stopnje delovne aktivnosti za leto 2016 za Slovenijo 70,1 %, kot ciljna vrednost za leto 2030 pa več kot 75 %. V času finančne in gospodarske krize po letu 2008 je bila stopnja delovne aktivnosti nizka predvsem v regijah vzhodne kohezijske Slovenije. Po letu 2014 je začela naraščati v večini statističnih regij. Tako je v letu 2019 v vseh regijah KRZS že preseгла 75 %, med regijami KRVS pa tudi v jugovzhodni Sloveniji in podravski regiji. Obenem so regije, z izjemo primorsko-notranjske in koroške, tudi že presegle predkrizno raven. V primorsko-notranjski regiji je stopnja delovne aktivnosti začela ponovno padati po letu 2016 in v letu 2019 dosegla najnižjo raven med vsemi regijami. To je nekoliko presenetljivo¹⁶, saj regija ni problematična zaradi brezposelnosti, poslovanje gospodarskih družb je ugodno, ima pa tudi dobre prometne povezave predvsem z osrednjeslovensko regijo, kar vpliva na delovne migracije. Za primorsko-notranjsko regijo je namreč značilno, da ima manj kot polovica delovno aktivnega prebivalstva delovno mesto v regiji prebivališča. Leta 2019 je imela najvišjo stopnjo delovno aktivnega prebivalstva goriška regija (78,8 %). Regija ima tudi stopnjo brezposelnosti med najnižjimi. Manj kot tri četrtine delovno aktivnega prebivalstva gorenjske regije ima delovno mesto v domači regiji, kar je manj kot v slovenskem povprečju. Ugodne prometne povezave z osrednjeslovensko regijo, predvsem Ljubljano, omogočajo prebivalcem, da se zaposlujejo tudi izven kraja bivanja, kar zvišuje stopnjo delovne aktivnosti. Po stopnji delovne aktivnosti je na repu statističnih regij že vrsto let tudi pomurska regija, čeprav jo po letu 2014 postopoma izboljšuje. Pomurska regija ima vrsto let tudi najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti v Sloveniji. Relativno slabše zaposlitvene možnosti v regiji in stečajni podjetij v preteklosti vplivajo na visoko stopnjo registrirane brezposelnosti, ki je visoka predvsem med mladimi. Skoraj petina prebivalcev do 29. leta starosti je namreč brezposelnih.

¹⁶ Verjetno je vzrok metodološki zaradi majhnega vzorca anketiranih.

Tabela 3: Stopnja delovne aktivnosti (v preb. 20-64 let), 2009–2019, v %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SLOVENIJA	71,9	70,3	68,4	68,3	67,2	67,7	69,1	70,1	73,4	75,4	76,4
Statistične regije (NUTS 3)											
Osrednjeslovenska	75,0	72,7	71,0	70,8	70,2	70,1	71,4	72,6	75,2	77,3	78,3
Obalno-kraška	71,6	68,2	66,2	67,7	67,0	61,8	67,2	68,9	71,7	73,4	76,8
Gorenjska	69,8	72,2	70,1	69,1	70,3	71,9	72,3	71,7	74,2	78,7	78,6
Goriška	72,8	70,8	70,4	68,7	68,9	71,3	71,3	72,5	73,3	77,0	78,8
Savinjska	71,3	70,7	67,3	68,1	67,0	66,8	68,0	67,8	73,4	75,2	74,9
Jugovzhodna Slovenija	72,5	73,0	70,1	67,4	64,2	68,5	66,8	68,5	71,8	74,5	78,2
Pomurska	69,0	65,9	60,7	63,5	64,6	63,9	65,6	67,6	69,9	70,6	72,7
Primorsko-notranjska	76,2	72,9	72,6	71,4	71,7	66,6	66,4	71,6	73,2	71,1	68,8
Podravska	69,2	67,9	66,7	65,8	64,4	65,8	67,6	68,3	71,8	73,5	75,6
Koroška	73,1	68,1	67,2	70,0	65,1	65,4	67,5	70,2	75,1	74,8	73,5
Posavska	70,3	64,2	63,7	68,8	64,6	66,9	72,0	70,1	77,4	77,4	73,6
Zasavska	66,8	66,8	66,4	62,4	54,2	60,7	62,9	64,9	70,8	73,7	74,1
Kohezijski regiji (NUTS 2)											
Zahodna Slovenija	73,2	71,8	70,2	69,8	69,7	69,6	71,1	72,0	74,4	77,1	78,3
Vzhodna Slovenija	70,7	69,0	66,8	66,9	65,0	66,1	67,4	68,4	72,6	74,0	74,8

Vir: SURS (ANP).

3.1.2 Izobrazba

Delež prebivalstva (25-64 let) s terciarno izobrazbo je vodilni kazalnik za spremljanje izobrazbe kot področja kakovosti življenja. Nacionalni cilj do leta 2030 je, da bi imelo 35 % odraslih terciarno izobrazbo (Strategija razvoja Slovenije..., 2017). V letu 2018 je bil ta delež s 37,7 % za okoli 10 o.t. višji v zahodni kohezijski regiji kot v vzhodni. KRZS tudi že presega ciljno vrednost na nacionalni ravni do leta 2030, vendar le zaradi visokega deleža odraslih prebivalcev s terciarno izobrazbo v osrednjeslovenski regiji, ki z 42 % močno odstopa od drugih regij. Osrednjeslovenska regija, ki je gospodarsko najrazvitejša, ima namreč največje univerzitetno središče države in vrsto drugih institucij, ki zaposlujejo visoko izobraženo prebivalstvo. Višji delež terciarno izobraženega prebivalstva imajo tudi ostale regije z univerzitetnimi središči (obalno-kraška, goriška in podravska) in gorenjska regija. V regijah vzhodne kohezijske Slovenije nobena regija ne dosega slovenskega povprečja. Spodbudno pa je, da je vključenost prebivalstva v vseživljenjsko izobraževanje visoka v nekaterih regijah KRVS, ki imajo sicer nizek delež prebivalstva s terciarno izobrazbo (primorsko-notranjska, zasavska). Najmanj, le slaba četrtina odraslih prebivalcev regije, je terciarno izobraženih v zasavski regiji. Kljub temu, da je v tej regiji število dijakov na 1.000 prebivalcev višje kot v slovenskem povprečju, pa se jih bistveno manj kot v drugih regijah, odloči za nadaljevanje študija, saj število študentov na 1.000 prebivalcev zaostaja za slovenskim povprečjem za okoli 15 %. Razlog za tako stanje je lahko tudi v slabšem ekonomskem položaju prebivalstva regije, saj je ob večji oddaljenosti univerzitetnih središč odločitev za študij povezana z znatnimi stroški, v regiji pa so manjše tudi možnosti zaposlitve prebivalstva s terciarno izobrazbo.

Tabela 4: Delež prebivalcev, starih 25-64 let, s terciarno izobrazbo, 2009–2019, v %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SLOVENIJA	23,3	23,7	25,1	26,4	27,9	28,6	30,2	30,7	32,6	32,5	33,3
Statistične regije (NUTS 3)											
Osrednjeslovenska	31,1	32,0	33,3	35,1	37,3	37,1	39,1	39,4	42,1	42,2	43,5
Obalno-kraška	24,5	24,0	27,3	27,3	29,3	27,7	27,6	28,5	34,0	32,0	34,7
Gorenjska	25,0	23,5	24,2	27,2	27,4	29,2	30,7	32,6	31,7	31,5	33,5
Goriška	25,1	26,0	23,8	24,6	25,5	26,9	31,3	28,2	30,1	33,1	28,7
Savinjska	19,5	22,7	21,9	23,5	25,0	25,5	27,1	28,8	30,1	26,2	26,6
Jugovzhodna Slovenija	21,4	21,0	20,9	21,0	21,8	27,6	26,0	29,1	29,4	26,8	28,5
Pomurska	11,3	10,4	13,8	19,1	20,4	20,6	23,5	22,7	23,6	25,7	25,4
Primorsko-notranjska	17,6	22,9	28,1	28,0	31,0	23,1	28,9	29,4	31,5	25,7	31,4
Podravska	21,5	21,3	23,3	22,8	24,0	26,3	27,3	28,2	29,5	31,6	32,2
Koroška	15,4	15,3	17,6	21,1	22,0	20,4	19,6	21,0	26,8	29,0	27,2
Posavska	18,9	14,7	20,2	21,0	19,9	20,7	25,0	24,7	22,6	23,0	26,5
Zasavska	21,0	19,1	21,9	19,8	22,9	22,6	26,3	20,4	25,4	28,5	24,4
Kohezijski regiji (NUTS 2)											
Zahodna Slovenija	28,3	28,5	29,5	31,2	32,9	33,1	35,0	35,3	37,5	37,7	38,7
Vzhodna Slovenija	19,1	19,5	21,2	22,2	23,5	24,6	26,0	26,8	28,2	27,9	28,5

Vir: SURS (ANP).

3.1.3 Dohodek

Razpoložljivi dohodek na prebivalca je vodilni kazalnik za spremljanje dohodka kot področja kakovosti življenja. Ta kazalnik nam kaže obseg sredstev za končno porabo ali varčevanje. Primerjalno z BDP na prebivalca je razvrstitev regij po razpoložljivem dohodku precej drugačna in tudi medregionalne razlike so manjše. Na višino razpoložljivega dohodka v največji meri vpliva višina sredstev za zaposlene, ki jih prejmejo gospodinjstva (Jankovič, 2019). Na manjše medregionalne razlike pa vpliva še porazdelitev dohodkov v fazi sekundarne delitve dohodka, ki s socialnimi transferji blaži nižji razpoložljivi dohodek gospodinjstev. Regije v KRZS imajo v povprečju višji razpoložljivi dohodek kot regije v KRVS. V letu 2018 so regije zahodne Slovenije z izjemo obalno-kraške presegale slovensko povprečje po tem kazalniku. Vendar pa je regija z najvišjim razpoložljivim dohodkom na prebivalca zadnjih nekaj let prav iz kohezijske regije vzhodna Slovenija, to je koroška regija. Na visok razpoložljivi dohodek prebivalcev koroške regije vplivajo tudi zaslužki, ki jih prebivalstvo regije ustvarja z delovnimi migracijami preko meje, za katere pa uradnih statističnih podatkov ni na voljo. Po oceni (Zajc et al., 2019) je število oseb, ki odhajajo na delo v Avstrijo, primerljivo s številom oseb, ki zaradi dela potujejo v druge, za delo najbolj privlačne regije v Sloveniji. Razen dnevnih migracij v tujino na višino dohodkov vplivajo tudi zaslužki, ki jih prebivalci ustvarijo z delovnimi migracijami v drugih slovenskih regijah. V letu 2018 je v savinjski regiji delalo okoli 2000, v osrednjeslovenski pa okoli 1700 oseb s koroške regije. V vzhodni kohezijski Sloveniji so v letu 2018 presegale slovensko povprečje še jugovzhodna Slovenija in primorsko-notranjska regija. Obe presegata slovensko povprečje tudi po bruto dohodkih na prebivalca, ki so osnova za obračun dohodnine.

Tabela 5: Neto razpoložljivi dohodek na prebivalca, v EUR, 2008–2018¹

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SLOVENIJA	10.257	10.151	10.174	10.345	10.075	10.025	10.123	10.275	10.697	11.225	11.872
Statistične regije (NUTS 3)											
Osrednjeslovenska	11.318	11.008	10.988	11.030	10.639	10.454	10.446	10.543	11.014	11.567	12.199
Obalno-kraška	10.654	10.570	10.402	10.637	10.202	10.238	10.260	10.358	10.770	11.017	11.546
Gorenjska	10.321	10.373	10.438	10.646	10.282	10.234	10.316	10.441	10.833	11.490	12.143
Goriška	10.980	10.648	10.758	11.000	10.667	10.544	10.482	10.493	10.865	11.389	12.058
Savinjska	9.802	9.736	9.879	10.082	9.797	9.808	9.914	10.039	10.444	11.000	11.735
Jugovzhodna Slovenija	10.069	10.044	10.193	10.299	10.087	10.057	10.254	10.418	10.786	11.502	12.343
Pomurska	8.420	8.697	8.578	8.850	8.993	9.140	9.486	9.656	10.118	10.430	10.884
Primorsko-notranjska	10.456	10.319	10.335	10.602	10.380	10.197	10.292	10.419	10.722	11.293	11.989
Podravska	9.543	9.440	9.425	9.578	9.479	9.524	9.698	9.935	10.325	10.773	11.306
Koroška	10.012	10.007	10.060	10.496	10.359	10.405	10.633	11.128	11.693	12.235	12.970
Posavska	9.614	9.588	9.576	9.874	9.572	9.404	9.626	9.912	10.362	10.918	11.718
Zasavska	9.819	9.816	9.858	10.030	9.578	9.556	9.592	9.737	10.082	10.675	11.419
Kohezijski regiji (NUTS 2)											
Zahodna Slovenija	10.983	10.775	10.773	10.899	10.515	10.393	10.401	10.494	10.930	11.465	12.094
Vzhodna Slovenija	9.641	9.615	9.657	9.863	9.692	9.701	9.877	10.081	10.489	11.010	11.673

Vir: SURS (regionalni računi).

Opomba: ¹ Po revidiranih podatkih leta 2019.

3.1.4 Socialna izključenost

Stopnja tveganja socialne izključenosti¹⁷ je vodilni kazalnik za spremljanje socialne izključenosti kot področja kakovosti življenja. Izhodiščna vrednost tega kazalnika na nacionalni ravni (leto 2016) je 18,4 % (Strategija razvoja Slovenije..., 2017), kot ciljna vrednost za leto 2030 pa je predvideno njeno zmanjšanje pod 16 %. Po krizi, ko je stopnja tveganja socialne izključenosti naraščala v vseh regijah, se je z oživitvijo gospodarske aktivnosti in rastjo zaposlenosti po letu 2014, začela zniževati. V letu 2018 ni bila v nobeni regiji več višja kot leta 2014. Najbolj se je znižala v jugovzhodni Sloveniji in bila z 12,4 % pod slovenskim povprečjem in obenem druga najnižja med regijami. Na to je najbolj vplival upad stopnje resne materialne prikrajšanosti in stopnje zelo nizke delovne intenzivnosti, ki sta se po letu 2014 zmanjšali v vseh regijah, medtem ko je stopnja tveganja revščine v istem obdobju porasla v nekaterih regijah (primorsko-notranjski, goriški, zasavski, savinjski). Leta 2018 je stopnja tveganja socialne izključenosti še vedno presegala slovensko povprečje v KRVS, kjer z visoko nadpovprečno stopnjo izstopajo predvsem pomurska, savinjska in podravska regija. Vse tri regije imajo še vedno nadpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti in obenem tudi registrirane dolgotrajne brezposelnosti ter podpovprečen razpoložljivi dohodek na prebivalca, še posebej v pomurski regiji. Med regijami vzhodne Slovenije pozitivno izstopa jugovzhodna Slovenija, ki je regija z drugo najnižjo stopnjo tveganja socialne izključenosti v letu 2018. Dobro stoječe gospodarstvo nudi večje možnosti za zaposlitev, kar se odraža v nizki stopnji brezposelnosti. Med regijami zahodne Slovenije v letu 2018 le goriška presega slovensko povprečje, kjer se je glede na predhodno leto močno povečala stopnja tveganja revščine, kar je vplivalo tudi na porast stopnje socialne izključenosti. Od vseh regij je najnižja stopnja socialne izključenosti v gorenjski regiji, ki je obenem tudi nižja kot je ciljna vrednost Slovenije do leta 2030. Prebivalci regije imajo večje možnosti za zaposlitev v domači regiji, zaradi lahke dostopnosti pa tudi v sosednji osrednjeslovenski regiji, predvsem v Ljubljani, na kar kaže tudi nadpovprečna stopnja delovne aktivnosti prebivalstva.

¹⁷ Stopnja tveganja socialne izključenosti je odstotek oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti. Kazalnik je sestavljen iz treh podkazalnikov. Gre za osebe, ki (i) živijo pod pragom tveganja revščine ali (ii) so resno materialno prikrajšane ali (iii) živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo. Osebe se štejejo samo enkrat, tudi če so zajete v dveh ali treh podkazalnikih (SURs, 2019).

Tabela 6: Stopnja tveganja socialne izključenosti, 2008–2018, v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SLOVENIJA	18,5	17,1	18,3	19,3	19,6	20,4	20,4	19,2	18,4	17,1	16,2
Statistične regije (NUTS 3)											
Osrednjeslovenska	14,4	12,9	14,0	15,2	15,5	17,2	16,6	15,9	16,1	14,0	13,4
Obalno-kraška	14,8	20,1	18,0	21,0	19,2	20,5	22,7	19,4	13,9	15,7	14,1
Gorenjska	13,3	11,9	14,9	17,5	16,9	18,2	18,9	17,6	17,9	15,2	12,2
Goriška	13,4	14,5	14,4	13,0	17,5	19,6	19,3	20,1	18,6	12,7	16,7
Savinjska	21,4	18,3	19,8	20,9	22,0	21,4	20,2	22,4	20,8	20,1	19,5
Jugovzhodna Slovenija	18,6	18,7	18,3	18,9	20,8	21,4	21,4	19,2	17,1	16,1	12,4
Pomurska	27,1	25,5	27,5	24,0	24,0	22,2	24,5	18,5	17,8	18,7	21,6
Primorsko-notranjska	10,9	16,3	15,5	17,6	15,8	15,0	16,9	13,6	12,9	10,8	15,3
Podravska	26,0	21,0	23,5	24,7	24,1	24,7	24,1	21,2	21,3	21,2	19,2
Koroška	21,4	19,2	24,0	23,8	21,8	22,5	23,3	22,3	19,6	18,7	18,0
Posavska	21,5	19,9	20,2	21,1	23,2	26,1	24,4	21,6	22,6	21,2	16,0
Zasavska	17,9	23,1	18,7	24,5	24,2	22,6	24,6	23,5	22,4	20,5	18,7
Kohezijski regiji (NUTS 2)											
Zahodna Slovenija	14,1	13,6	14,7	16,1	16,5	18,1	18,1	17,2	16,7	14,3	13,6
Vzhodna Slovenija	22,3	20,3	21,6	22,3	22,5	22,5	22,5	20,8	19,9	19,3	18,4

Vir: SURS (EU-Silc).

Opomba: Odstotek oseb, ki živijo pod pragom tveganja revščine ali so resno materialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo. Osebe se šteje samo enkrat, tudi če so zajete v dveh ali treh podkazalnikih. Kazalnike dohodka, revščine in socialne izključenosti so objavljeni za leto, v katerem se izvede raziskovanje Življenjski pogoji (EU-Silc), podatki o dohodku za izračun teh kazalnikov pa so iz leta pred tem, tj. iz leta pred izvedbo raziskovanja EU-Silc.

3.1.5 Zdravje

Leta pričakovanega zdravega življenja ob rojstvu¹⁸ je vodilni kazalnik za spremljanje zdravja kot področja kakovosti življenja. V SRS 2030 je izhodiščna vrednost tega kazalnika za Slovenijo (leto 2015) za moške 58,8 let oz. 75 % pričakovanih let življenja, za ženske pa 57,7 let oz. 69 % pričakovanih let življenja. Nacionalni cilj do leta 2030 pa je pri moških in ženskah postavljen pri 64,5 letih, kar pri moških pomeni 80 %, pri ženskah pa 75 % predvidenih pričakovanih let življenja (Cilji, usmeritve in..., 2019). Ker vodilni kazalnik na ravni statističnih regij še ni na voljo, prikazujemo dopolnilni kazalnik Pričakovano trajanje življenja (PTŽ) ob rojstvu. Analize (Buzeti et al., 2011, Lesnik et al., 2018) so pokazale, da nanj pomembno vplivajo socialno-ekonomski pogoji, zlasti izobrazba. Ti vplivajo na življenjski slog, zaradi česar nastajajo pomembne razlike v obolevnosti, ki vodijo do različnega pričakovanega trajanja življenja. PTŽ se postopno podaljšuje, kar lahko pripisujemo boljšim socialnim in ekonomskim pogojem, boljšemu življenjskemu slogu, boljši izobrazbi in zdravstveni oskrbi. V vseh regijah je PTŽ žensk daljše kot PTŽ moških. Leta 2018 so lahko najdaljše življenje ob rojstvu (84,6 let) pričakovale ženske v osrednjeslovenski regiji, najkrajše ženske v koroški regiji. Najdaljše PTŽ med moškimi je na Koroškem in v osrednjeslovenski regiji, ki pa je še vedno za 2,6 let krajše od najkrajšega PTŽ, ki ga ženske lahko pričakujejo na Koroškem in v Pomurju. Pomemben dejavnik PTŽ je prekomerna teža¹⁹, ki povečuje tveganje za razvoj kroničnih bolezni, kot so npr. povišan tlak, sladkorna bolezen, bolezni srca in ožilja. Običajno je posledica neuravnoteženega prehranjevanja in premajhne telesne aktivnosti in povzroča prezgodnjo umrljivost (Poročilo o razvoju, 2020) in ima tudi škodljive socialne učinke, kot so diskriminacija, socialna izključenost, manjši dohodki, večja bolniška odsotnost in tudi višja brezposelnost (Lesnik et al., 2018).

¹⁸ Ministrstvo za zdravje bo za namen priprave in spremljanja izvajanja regionalnih razvojnih programov 2021–2027 v letu 2020 zagotovilo pripravo metodologije in izračune za izhodiščno leto o letih pričakovanega zdravega življenja ob rojstvu na ravni statističnih teritorialnih enot NUTS 3. Spremljanje teh podatkov s strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje bo zagotovljeno z letno periodiko tudi v naslednjem programskem obdobju (Cilji, usmeritve in...2019).

¹⁹ To je čezmerna hranjenost in debelost. Čezmerno prehranjene so osebe, katerih indeks telesne mase (ITM) je med 25,0 in 29,9 kg/m², o debelosti pa govorimo, kadar ima oseba ITM višji od 30 kg/m². ITM je razmerje med telesno težo in kvadratom telesne višine. Gre za kriterije Svetovne zdravstvene organizacije (WHO, 2020).

Med regijami po prekomerni teži izstopa zasavska regija, ki je tudi regija z najnižjim BDP na prebivalca. Duševno zdrave je pogosto tudi slabše pri nizko izobraženih, brezposelnih in neaktivnih (Lesnik at al., 2018). Največ oseb s simptomi depresije je v primorsko-notranjski regiji, kjer je stopnja delovne aktivnosti najmanjša.

Tabela 7: Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, po spolu, 2012–2018, leta

	Moški							Ženske						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SLOVENIJA	77,0	77,0	78,0	77,6	78,0	78,1	78,3	82,9	83,2	83,7	83,5	83,9	83,7	84,0
Statistične regije (NUTS 3)														
Osrednjeslovenska	78,5	78,6	79,5	78,9	79,7	79,3	79,7	83,3	83,6	84,1	84,0	84,6	84,0	84,6
Obalno-kraška	78,3	77,6	78,8	77,7	77,9	79,2	78,7	83,0	83,6	84,5	85,1	83,8	84,9	83,9
Gorenjska	77,7	77,9	78,3	79,0	79,1	78,6	79,0	83,7	83,3	83,8	84,1	84,5	83,6	83,8
Goriška	76,3	77,1	77,7	78,2	77,8	77,6	78,2	83,3	83,3	82,5	83,6	83,2	84,1	84,1
Savinjska	75,9	76,8	77,5	76,3	77,2	76,7	77,7	81,3	82,1	82,2	82,5	83,0	82,7	83,6
Jugovzhodna Slovenija	75,4	76,0	76,2	76,5	77,5	76,7	77,0	82,9	82,5	83,3	82,9	83,0	82,5	83,2
Pomurska	75,7	74,8	75,0	76,4	75,7	76,7	76,2	81,7	82,1	82,5	82,5	82,5	82,4	82,3
Primorsko-notranjska	75,9	76,3	78,6	77,2	77,1	79,5	78,8	82,3	84,2	82,6	83,4	83,6	84,0	83,7
Podravska	76,3	75,7	76,9	76,4	76,8	77,0	76,7	82,0	82,3	83,1	81,8	82,6	82,3	82,7
Koroška	76,9	76,3	77,8	76,2	75,6	78,8	79,7	82,3	82,0	83,3	82,7	82,8	83,3	82,3
Posavska	74,5	74,8	76,7	77,1	75,4	77,4	77,2	81,1	81,9	82,6	81,7	83,1	83,0	82,8
Zasavska	76,4	75,3	77,0	75,8	76,9	77,2	76,9	81,5	80,7	82,6	82,4	82,4	82,8	82,6

Vir: NIJZ.

3.1.6 Dostopnost

Delež prebivalcev, ki imajo v oddaljenosti največ enega km postajališče javnega potniškega prometa s primerno frekvenco²⁰ je vodilni kazalnik²¹ za spremljanje dostopnosti kot področja kakovosti življenja (Cilji, usmeritve in..., 2019). Dostopnost javnega potniškega prometa omogoča možnost dnevne mobilnosti prebivalstva zaradi šolanja, dela ali zadovoljevanja drugih potreb (nakupi, obisk zdravnika, kulturnih ustanov ipd.). Cilj je, da bi do konca programskega obdobja 2021–2027 imelo vsaj 95 % prebivalcev zadovoljivo dostopnost in vsaj 75 % prebivalcev primerno dostopnost do javnega potniškega prometa. Po podatkih GIAM ZRC SAZU (Gabrovec in sod., 2020) so v Sloveniji precejšnje regionalne razlike v ponudbi javnega potniškega prometa, posledično pa se po regijah precej razlikuje tudi delež prebivalcev v ustrezni oddaljenosti do postajališč s primerno ali vsaj zadovoljivo pogostostjo voženj. 92 % prebivalcev ima najbližje postajališče v oddaljenosti enega km ali manj, pri čemer ni velikih razlik med regijami. To pomeni, da je omrežje javnega potniškega prometa v Sloveniji ustrezno razvejano. Vendar pa ima manj kot 80 % prebivalcev ustrezen dostop do postajališč z zadovoljivo, le 60 % pa s primerno pogostostjo. Razlike med regijami so velike. Od 70 do 80 % prebivalstva ima javni potniški promet s primerno frekvenco v osrednjeslovenski, gorenjski in zasavski regiji, medtem ko je v pomurski, posavski in goriški regiji ta bistveno nižji (med 30 in 40 % prebivalstva). Razlike so deloma povezane z različnimi poselitvenimi vzorci, gostoto prebivalstva in deleži mestnega prebivalstva, deloma pa tudi z razvitostjo regij. Poleg tega pa današnje regionalne razlike še vedno odražajo družbene razmere iz druge polovice 20. stoletja, ko se je izoblikovala ponudba javnega potniškega prometa, saj se ta v 21. stoletju ni bistveno spreminjala. Zaradi nesorazmerja med številom delovnih mest in prebivalcev je za Slovenijo značilna visoka stopnja dnevne mobilnosti, pri čemer pa je zaradi nizke frekvence voženj javnega potniškega prometa zelo pogosta uporaba avtomobila. Ta pogosto edini zagotavlja dostopnost tudi do najmanjših in najbolj oddaljenih naselij v naselbinskem sistemu (Bole 2008; Uršič 2006). Tudi stopnja motorizacije (Šulin Košar, 2017) merjene s številom osebnih registriranih avtomobilov na 1.000 prebivalcev kaže, da je v regijah z bolj razpršeno poselitvijo (primorsko-notranjska, goriška), ta najvišja.

²⁰ Primerna frekvenca je taka, ki omogoča dostop z javnim potniškim prometom na delo, v šolo in do drugih osnovnih storitev in zagotavlja 23 parov voženj (kar pomeni okvirno 1-urni interval in v konicah polurni interval).

²¹ Kazalnik se bo spremljal v okviru projekta LIFE IP CARE4CLIMATE (GIAM ZRC SAZU), ki bo potekal od 2019 do 2026.

Tabela 8: Delež prebivalcev (v %), ki živijo v kilometrski oddaljenosti od postajališč javnega potniškega prometa z različno pogostostjo voženj, 2019

	Primerna pogostost voženj	Zadovoljiva pogostost voženj	Vsa postajališča
SLOVENIJA	60	79	92
Statistične regije (NUTS 3)			
Osrednjeslovenska	80	91	96
Obalno-kraška	55	80	95
Gorenjska	70	89	95
Goriška	39	62	89
Savinjska	49	72	86
Jugovzhodna Slovenija	45	66	85
Pomurska	30	61	92
Primorsko-notranjska	42	65	91
Podravska	59	84	93
Koroška	68	73	83
Posavska	34	60	89
Zasavska	71	75	89

Vir: Gabrovec in sod., 2020.

Opomba: Za kohezijski regiji ni na voljo podatka.

3.1.7 Prostor

Povprečna velikost in število funkcionalno degradiranih območij²² (FDO) je izbran kazalnik za spremljanje prostora kot področja kakovosti življenja (Cilji, usmeritve in..., 2019). Prostor je naravni vir, ki opravlja nenadomestljive ekosistemske storitve, zato zahteva skrbno upravljanje. Nepremišljeni posegi v prostor lahko povzročijo njegovo trajno izgubo. Ob hitrem gospodarskem razvoju po letu 2000, ki pogosto ni upošteval trajnostnih načel pri umeščanju novih dejavnosti v prostor, je prihajalo do negativnih posledic v prostoru. Te so se kazale v prednostnih širitvah dejavnosti (trgovine, poslovno-obrtne in industrijske dejavnosti, poselitve) na kmetijska in gozdna zemljišča. Po letu 2010 so se v prostoru začeli jasno kazati še vplivi krize. Nekatere začete investicije niso bile dokončane, ker so bile nedomišljene, tudi plod pobud različnih posameznikov, pogosto vezane na razmeroma lahko dostopna evropska in tudi nacionalna sredstva. Gospodarska kriza je marsikje povzročila postopno zapiranje različnih gospodarskih podjetij. Nastala so funkcionalno degradirana območja kot posledica opuščanja dejavnosti in tako razvrednotenja funkcije prostora. Po letu 2017, ob ponovni krepitvi gospodarske aktivnosti, se je obseg nekaterih obstoječih FDO povečal, nastala pa so tudi nova. Ta se običajno širijo na kmetijska zemljišča, ki jih je že sicer malo in so pogosto tudi grožnja okolju²³. Vendar pa so se istočasno dogajali tudi pozitivni premiki, saj je bilo kar nekaj FDO vrnjenih v funkcijo, tako da je na njih ponovno živela dejavnost. FDO namreč predstavljajo prostorski razvojni potencial za ponovno rabo ali nove investicije, ki ne zahteva širitev stavbnih zemljišč na še nepozidana zemljišča.²⁴ S

²² FDO je nezadostno izkoriščeno ali zapuščeno območje z vidnim vplivom predhodne rabe in zmanjšano uporabno vrednostjo. Osnovni kriterij za določanje FDO je opuščanje funkcije. Opremljenih je devet tipov FDO: 1) območja industrijskih in obrtnih dejavnosti, 2) infrastrukture, 3) kmetijske dejavnosti, 4) obrambe, zaščite in reševanja, 5) prehodne rabe, 6) pridobivanja mineralnih surovin, 7) storitvenih dejavnosti, 8) turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti ter 9) za bivanje. Vključena so območja večja od 0,5 ha (5000 m²) oziroma 0,2 ha (2000 m²) na območju mestnih naselij. (Lampič, B., Kušar, S., Zavodnik Lamovšek, A., 2017).

²³ Zaradi nelegalnih nasipanj, odlaganj gradbenih, kosovnih in tudi nevarnih odpadkov.

²⁴ Varovanje zemljišč je namreč pomembno zaradi racionalnega in odgovornega ravnanja s prostorom, pridelovalnega potenciala in zagotavljanja ekosistemskih storitev, zato je smiselno usmerjati umeščanje novih razvojnih projektov na FDO.

popisom²⁵ je bilo v letu 2020 evidentiranih 1.132 FDO v skupni površini 3.695 ha. Glede na prejšnji popis v letu 2017, se je njihovo število povečalo za 51 ha, skupna površina pa za 273 ha. Povprečna velikost FDO se je nekoliko povečala in znaša okoli 3 ha. Na novo je bilo ugotovljenih 159 FDO. Na drugi strani pa je na 108 FDO zaživela nova dejavnost. Največ, okoli petina po številu oz. okoli tretjina po površini, je FDO industrijskih in obrtnih dejavnosti. V povprečju so ta razmeroma precej velika (okoli 5 ha), najmanjša pa so FDO za bivanje (okoli 1 ha). Običajno povezuje degradiran prostor predvsem z izrazito urbaniziranimi območji, vendar so prisotna povsod po državi, kar opozarja, da je človek s svojo dejavnostjo posegel tudi v podeželski prostor. Tako so FDO prisotna v vseh regijah, najbolj v osrednjeslovenski, kot območju največje razvojne dinamike. Glede na leto 2017 se je njihovo število zmanjšalo v štirih regijah: osrednjeslovenski (za 21), primorsko-notranjski (za 3), savinjski ter zasavski (v vsaki za 2). Med regijami, kjer se je število najbolj povečalo, sta obalno-kraška (za 25) in podravska (za 17).²⁶ Ob takšnih trendih lahko v naslednjih letih pričakujemo veliko dinamiko na FDO. Število sprejetih načrtov njihove oživitve, ki jih je za okoli petino več kot ob prejšnjem popisu, kaže tudi na nadaljnje oživljanje in umeščanje novih dejavnosti na FDO (Poročilo o razvoju, 2020). Velika pozitivna sprememba ob vzpostavljenem evidentiranju FDO pa je tudi prepoznavanje problema in posledic neracionalne rabe v vseh regijah.

Tabela 9: Funkcionalno degradirana območja (FDO), regije, 2017-2020

	Število FDO		Površina FDO (ha)		Povprečna velikost FDO (ha)	
	2017	2020	2017	2020	2017	2020
SLOVENIJA	1.081	1.132	3422,7	3.695	3,2	3,3
Statistične regije (NUTS 3)						
Osrednjeslovenska	384	363	1.103	1.086	2,9	3,0
Obalno-kraška	56	81	210	273	3,8	3,4
Gorenjska	74	80	239	251	3,2	3,1
Goriška	59	69	160	191	2,7	2,8
Savinjska	93	91	192	190	2,1	2,1
Jugovzhodna Slovenija	76	84	501	390	6,6	4,6
Pomurska	67	75	97	138	1,5	1,8
Primorsko-notranjska	42	39	132	115	3,1	3,0
Podravska	84	101	214	419	2,5	4,1
Koroška	50	54	64	95	1,3	1,8
Posavska	40	41	351	382	8,8	9,3
Zasavska	56	54	159	165	2,8	3,0
Kohezijski regiji (NUTS 2)						
Zahodna Slovenija	573	593	1.712	1.801	12,6	3,0
Vzhodna Slovenija	508	539	1.711	1.894	28,7	3,5

Vir: Lampič in sod., 2017; Lampič in sod. 2020.

²⁵ Lampič, B. in ostali, 2020.

²⁶ Tudi zato, ker v prvem popisu niso bila evidentirana.

3.1.8 Stanovanje

Stopnja stanovanjske prikrajšanosti²⁷ po kakovosti stanovanja je vodilni kazalnik za spremljanje stanovanj kot področja kakovosti življenja (Cilji, usmeritve in..., 2019). Za Slovenijo je značilen star, slabše vzdrževan stanovanjski sklad²⁸. V njegovi prenovi je sicer velik potencial za izboljšanje kakovosti stanovanjske oskrbe, pa tudi za znižanje porabe energije in stroškov za energijo v gospodinjstvih (Kazalci okolja, 2019). Vendar prenovo otežuje relativno visok delež gospodinjstev z nizkimi dohodki, ki živijo v prenove potrebnih stanovanjih (Kazalci okolja, 2019)²⁹. Tudi obremenjenost gospodinjstev s stanovanjskimi stroški je najvišja med osebami z najnižimi dohodki,³⁰ veliko breme za gospodinjstva predstavljajo predvsem v regijah KVS, najbolj izstopata savinjska in zasavska regija³¹. Obenem je za Slovenijo značilna tudi nadpovprečna energetska revščina³². Stopnja stanovanjske prikrajšanosti je bila po letu 2008 najvišja leta 2011, ko je dosegla 35 %, po tem letu se je zniževala in leta 2018 znašala 23 %. Regionalne razlike so se v obdobju od 2008 do 2018 povečale. Leta 2018 je 37 % gospodinjstev živelo v stanovanju v slabem stanju v goriški regiji, najmanj, 14 % pa v koroški regiji. Eden od ključnih dejavnikov pri ocenjevanju kakovosti stanovanj je tudi stopnja prenaseljenosti stanovanj.³³ V Sloveniji je nizka, vendar je tudi stanovanjski standard skromen, kot posledica stanovanjske politike pred tranzicijo, ki je bila usmerjena v izgradnjo čim večjega števila stanovanj na račun manjšega števila sob. Zato večina prebivalcev živi v stanovanjih, ki jih je po mednarodno uveljavljenih standardih mogoče opredeliti kot prenaseljena, čeprav glede na statistične podatke to niso (Sendi, 2013). Povprečna površina naseljenega stanovanja na stanovalca je leta 2018 znašala 29 m² in se je od leta 2011 povečala za 2 m². Razlike med regijami niso velike. Nekoliko več površine na stanovalca (do 31 m²) imajo redkeje poseljene regije, kjer število prebivalstva tudi upada (pomurska, goriška, primorsko-notranjska). Najmanj uporabne površine na prebivalca ima najgosteje poseljena zasavska regija (27 m²). Največ oseb živi v majhnih stanovanjih (z manj kot 10 m² uporabne površine na stanovalca) v obalno-kraški (3,8 %) in osrednjeslovenski regiji (3,7 %).

---

²⁷ Delež gospodinjstev, ki imajo težave s streho, ki pušča, oz. z vlažnimi stenami/temelji/tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali trhlimi tlemi.

²⁸ Več kot 80 % stanovanj je bilo zgrajenih pred letom 1990. Med leti 1971 in 1980 se jih je zgradilo največ, skoraj 15.000 na leto, medtem ko se jih zadnja leta zgradi okoli 3.000 na leto. Nova stanovanja se po letu 2011 gradijo predvsem v Ljubljani in nekaterih občinah v osrednjeslovenski regiji ter v Mariboru.

²⁹ Več kot 30 % gospodinjstev pod pragom tveganja revščine je namreč v letu 2018 živelo v stanovanju z vsaj enim elementom prikrajšanosti.

³⁰ Skoraj četrtina oseb, ki so preobremenjeni s stanovanjskimi stroški, živi v gospodinjstvih z dohodki pod pragom revščine.

³¹ V teh dveh regijah so stanovanjski stroški za več kot 40 % gospodinjstev veliko breme.

³² Velik delež izdatkov za energijo v stanovanjih v celotni porabi gospodinjstev. V letu 2015 so izdatki za energijo v stanovanju v 1. kvintilu (20 % gospodinjstev z najnižimi dohodki) znašali v povprečju kar 17,7 % vseh razpoložljivih sredstev gospodinjstva (Rutar, 2016). Na to med drugim vpliva nižja kupna moč, visoka obdavčitev energentov in nadpovprečno slabo vzdrževana oz. energetska manj učinkovita stanovanja (Primc in drugi, 2018), ki so tudi posledica starega stanovanjskega sklada.

³³ Pomeni delež oseb, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih, ter se meri glede na število razpoložljivih sob na gospodinjstvo velikost gospodinjstva, starost članov gospodinjstva in družinske razmere. Prenaseljena stanovanja v kombinaciji z enim od elementom prikrajšanosti, pomenijo hudo stanovanjsko prikrajšanost. V letu 2018 je bilo v Sloveniji 4,8 % oseb (EU 4,0 %).

Tabela 10: Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanja, 2008–2018, v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SLOVENIJA	31	31	33	35	32	28	30	27	24	23	23
Statistične regije (NUTS 3)											
Osrednjeslovenska	30	28	31	32	29	26	28	24	20	19	20
Obalno-kraška	27	28	34	42	32	32	43	27	23	26	28
Gorenjska	25	26	29	34	29	25	28	25	22	18	17
Goriška	35	35	37	41	39	31	37	33	30	32	37
Savinjska	36	33	35	36	33	29	26	26	23	23	25
Jugovzhodna Slovenija	32	38	37	41	38	28	34	30	21	22	24
Pomurska	34	29	44	40	34	31	37	35	35	32	31
Primorsko-notranjska	24	39	30	45	38	37	40	24	21	23	32
Podravska	30	31	34	33	30	27	30	30	26	25	20
Koroška	31	32	32	30	30	24	22	16	17	14	14
Posavska	29	30	26	27	27	23	23	28	28	29	28
Zasavska	39	47	34	41	37	27	33	27	32	34	29
Kohezijski regiji (NUTS 2)											
Zahodna Slovenija	29	29	32	34	31	27	31	26	22	21	22
Vzhodna Slovenija	32	33	35	36	33	28	30	28	25	24	24

Vir: SURS (EU-SiIc).

3.1.9 Okolje

Ekološki odtis je vodilni kazalnik³⁴ za spremljanje okolja kot področja kakovosti življenja (Cilji in usmeritve..., 2019). Ekološki odtis³⁵ je sintezni okoljski kazalnik in eden najbolj razširjenih kazalnikov trajnosti. Prikazan je kot primerjava med človekovim povpraševanjem po naravi in zmožnostjo njene regeneracije. Izražen je v standardizirani enoti biološko produktivne površine, t. i. globalnih hektarjih (gha). V Strategiji razvoja Slovenije 2030 je ekološki odtis upoštevan kot kazalnik uspešnosti doseganja trajnostnega razvoja z izhodiščno vrednostjo 4,7 gha/osebo v letu 2013 in ciljem, da se do leta 2030 zniža za petino. Zadnji izračuni za leti 2015 in 2016 kažejo, da se je povečal na 5,1 gha.³⁶ To kaže, da je bil gospodarski razvoj dosežen ob intenzivnejši rabi naravnih virov in večjem onesnaževanju okolja, zato bo v prihodnje za doseganje zastavljenega cilja potrebno intenzivnejše ukrepanje. Ekološki odtis je smiselno primerjati z biološko zmogljivostjo narave (biokapaciteto), ki predstavlja tiste biološko produktne površine, ki so se sposobne regenerirati. V Sloveniji k njeni vrednosti največ prispevajo gozdovi, a ti kljub veliki površini ne zadostujejo za absorpcijo izpustov ogljikovega dioksida, ki k ekološkemu odtisu prispevajo največ. V letih 2015 in 2016 je v Sloveniji ekološki odtis znašal več kot dvakrat toliko kot biološka zmogljivost obnavljanja narave (Kovač, 2019). Dokler vodilni kazalnik Ekološki odtis ne bo na voljo za regije, bomo za spremljanje okolja, kot področja kvalitete življenja v regijah, uporabljali dopolnilni kazalnik Delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje (Cilji in usmeritve..., 2019). Ta se sicer nanaša le na eno od področjih okoljskega razvoja – ohranjanje čiste vode, ki pa je osnovni pogoj za življenje ljudi, živali, rastlin ter za delovanje gospodarstva obenem pa tudi skupna

³⁴ Podatki po regijah za ta kazalnik še niso na voljo. Ministrstvo za okolje in prostor izvaja metodološko študijo za razvoj kazalnika na ravni statističnih regij v sodelovanju s Filozofsko fakulteto, Oddelkom za geografijo in Omrežjem za globalni ekološki odtis (Global Footprint Network). Okvirne ocene vrednosti naj bi bile dostopne spomladi 2020, natančne vrednosti po metodologiji »od zgoraj navzdol« do konca leta 2020, po metodologiji »od spodaj navzgor« pa do konca leta 2022.

³⁵ Na svetovni ravni ga izračunava Omrežje za globalni ekološki odtis (Global Footprint Network).

³⁶ V njegovi strukturi je največ ogljičnega odtisa, zaradi velikih izpustov ogljikovega dioksida in drugih toplogrednih plinov. Večina teh plinov je nastala v prometu in energetiki. Ogljičnemu odtisu sledi biološki odtis, to je odtis obdelovalnih površin, gozdov, pašnikov in drugih rodovitnih površin. Odtis infrastrukture, to je pozidanih površin, je razmeroma nizek (Kovač, 2019).

dobrina z omejenim virom, ki jo moramo zaščititi in uporabljati na trajnostni način. Korak k temu je tudi varstvo voda pred onesnaženjem z odvajanjem komunalne odpadne vode. Odvajanje in čiščenje komunalnih voda se izvaja že od leta 2005 izvaja preko Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. Delež priključenosti prebivalstva na javno kanalizacijsko omrežje (JKO) je v letu 2018 na ravni celotne države znašal skoraj 80 %. Največji delež priključenosti imata koroška in pomurska regija, skoraj 90 %. Slednji regiji tudi najhitreje raste stopnja priključenosti od leta 2012, kar ni presenetljivo. Regija ima zelo onesnaženo pitno vodo. Zaradi intenzivne kmetijske rabe je vsebnost pesticidov in nitratov v pitni vodi prav v pomurski regiji najvišja (Letno poročilo o..., 2019). Priključenost na JKO je precej bolj kot v slovenskem povprečju porasla tudi v podravski regiji, kjer je tudi onesnaženost podtalnice z nitrati visoka (Letno poročilo o..., 2019), koroški in gorenjski regiji. Najnižjo razvitost javne komunalne infrastrukture ima jugovzhodna Slovenija, kjer je manj kot dve tretjini prebivalstva priključenega na JKO. Z izvajanjem OP-ov se ta delež konstanto povečuje v vseh regijah, saj se javno kanalizacijsko omrežje gradi po vseh občinah. V velikem obsegu je izgradnja JKO financirana iz proračunov občin, vse bolj pa narašča tudi delež kohezijskih sredstev. Varstvo voda se zagotavlja tudi s postopki čiščenja odpadnih voda. V zadnjih letih se s postopki sekundarnega ali terciarnega čiščenja očisti čedalje več odpadne vode. V letu 2018 je bilo v Sloveniji že 72 % odpadne vode prečiščene s sekundarnim in terciarnim čiščenjem, medtem ko postopkov samo primarnega čiščenja ni več. Največ, 97 % odpadne vode je bilo prečiščene s sekundarnim in terciarnim čiščenjem v pomurski regiji.

Tabela 11: Delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje (JKO), 2012–2018, %

	Skupna obremenitev v aglomeracijah (PE)	Delež priključenosti, v %						
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SLOVENIJA	2.107.080	62,4	64,8	70,6	72,8	77,3	77,8	78,8
Statistične regije (NUTS 3)								
Osrednjeslovenska	587.304	71,6	71,6	76,2	76,2	81,6	81,6	82,1
Obalno-kraška	120.764	71,2	73,4	73,9	75,7	75,7	76,3	76,0
Gorenjska	243.673	58,9	63,9	63,9	65,3	76,3	78,1	78,4
Goriška	123.653	53,7	53,7	54,5	64	65,9	67,3	67,2
Savinjska	220.267	69,4	72,1	72,1	77,6	79,9	80,7	80,8
Jugovzhodna Slovenija	141.736	56,6	58,1	58,1	62,3	63,5	65,2	65,6
Pomurska	111.288	46,1	64,8	79,8	83,4	87,2	87,2	88,5
Primorsko-notranjska	60.481	45,3	45,3	49,8	53,1	55,1	55,4	67,3
Podravska	306.367	53	54,4	75,1	75,1	81,4	81,4	81,8
Koroška	69.460	59	60,9	74,7	77,2	79,2	79,2	89,0
Posavska	58.189	59,9	61,5	62,2	63,7	65,2	65,7	68,9
Zasavska	63.898	76,5	76,5	76,5	79,4	81,5	81,7	76,7

Vir: MOP.

Opomba: Aglomeracija je območje poselitve, kjer sta poseljenost ali izvajanje gospodarske ali druge dejavnosti zgoščena tako, da je mogoče zbiranje komunalne odpadne vode v kanalizaciji in njeno odvajanje po kanalizaciji v komunalno čistilno napravo ali na končno mesto izpusta (Operativni program odvajanja, 2019).

3.1.10 Kultura

Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca je izbran vodilni kazalnik za spremljanje kulture kot področja kakovosti življenja (Cilji, usmeritve in ..., 2019). Kultura in jezik sta pomembna dejavnika nacionalne identitete, prepoznavnosti države ter družbenega in gospodarskega napredka. Prispevata k prepoznavanju naše samobitnosti in odprtosti družbe, k sodelovanju, razvoju ustvarjalnosti in inovativnosti ter sta tako pomembna dejavnika gospodarskega in regionalnega razvoja (Poročilo o razvoju, 2020). Na regionalni ravni je s področja kulture zelo malo razpoložljivih podatkov oziroma so na voljo le podatki o knjižnicah, vendar so pomemben dejavnik, ki prispeva k večji kakovosti življenja in ugodno vplivajo na bralno pismenost. Na podeželju imajo knjižnice veliko širši pomen kot le izposojajo knjižničnega gradiva. Marsikje so središče kulturnega dogajanja in kulturnega udejstvovanja prebivalcev. Zato obisk knjižnice ni vezan le na izposojajo knjižničnega gradiva, ampak gre tudi za obiske dogodkov oz. prireditev ter različnih izobraževanj, ki so organizirani v knjižnicah. Na ta način splošne knjižnice zadovoljujejo širše kulturne in druge potrebe prebivalcev, še posebej tam, kjer so druge kulturne ustanove redke ali pa jih sploh ni na voljo. Knjižnice so tako pogosto namenjene tudi druženju, izobraževanju in drugim prostočasnim dejavnostim. S tem so knjižnice dosegle svoj širši namen, saj vplivajo na kakovost življenja prebivalcev. V povprečju je v splošne knjižnice včlanjenih manj kot četrtina prebivalstva Slovenije. Med regijami izstopata goriška in primorsko-notranjska z okoli 28 %. Gotovo k temu prispeva tudi zgodovinsko dejstvo, da je bila Primorska priključena matični domovini šele leta 1947³⁷. Po številu izposoj knjižničnega gradiva na člana je v na prvem mestu savinjska regija, najvišja izposoja na prebivalca pa je v osrednjeslovenski in goriški regiji. K večji izposoji prispeva tudi možnost izposoje v potujočih knjižnicah (bibliobusih), ki so izjemnega pomena v regijah s slabšo dostopnostjo do regionalnih centrov, kot je goriška, v kateri je potujočih knjižnic največ. Najvišji obisk knjižnice na prebivalca beleži primorsko-notranjska regija, ki je obenem tudi najredkeje poseljena regija v Sloveniji.

Tabela 12: Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca, 2010–2018

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SLOVENIJA	4,7	4,8	4,9	4,9	5,1	5,0	4,9	4,8	4,6
Statistične regije (NUTS 3)									
Osrednjeslovenska	5,8	5,8	6,2	6,4	6,8	6,7	6,9	6,8	6,8
Obalno-kraška	4,2	4,2	4,1	3,6	3,5	3,2	2,9	2,9	2,8
Gorenjska	4,6	4,9	5,2	5,4	5,4	5,4	5,2	5,2	5,2
Goriška	4,9	7,2	7,1	6,7	7,6	7,5	7,5	5,3	5,2
Savinjska	4,1	4,2	4,0	4,0	4,0	4,2	4,2	4,3	3,2
Jugovzhodna Slovenija	4,4	4,4	4,7	4,9	4,2	3,9	3,5	3,8	3,6
Pomurska	3,2	3,2	3,2	3,2	3,3	3,3	2,7	3,2	3,1
Primorsko-notranjska	7,4	7,8	8,5	8,3	7,9	7,7	7,7	7,7	8,1
Podravska	3,5	3,6	3,2	3,4	3,6	3,2	3,2	3,2	3,2
Koroška	5,9	5,9	6,2	6,1	6,1	6,1	5,8	5,9	5,6
Posavska	3,6	3,6	3,3	2,1	2,1	2,1	2,3	2,3	2,3
Zasavska	5,0	5,0	5,0	4,9	4,8	4,6	4,6	4,5	4,5
Kohezijski regiji (NUTS 2)									
Zahodna Slovenija	5,2	5,6	5,9	5,9	6,2	6,1	6,1	5,8	5,8
Vzhodna Slovenija	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	3,9	3,8	3,9	3,6

Vir: NUK, SURS; lastni preračuni.

³⁷ Po Rapalski pogodbi leta 1920 je bila Primorska priključena Italiji. Na izgubljenem slovenskem ozemlju je bila prepovedana uporaba slovenskega jezika, petje slovenskih pesmi, branje slovenskih knjig.

3.1.11 Upravljanje

Udeležba na državnoborskih volitvah je izbran vodilni kazalnik za spremljanje upravljanja kot področja kakovosti življenja (Cilji, usmeritve in..., 2019). Na kakovost življenja posameznika vplivajo tudi institucionalni pogoji in upravljanje. Demokratične družbe uspešno delujejo le, če se prebivalci vključujejo in sodelujejo v javnem življenju. Veliko politik, ki neposredno vplivajo na življenje ljudi, je namreč sprejetih prav na lokalni ravni. Z osebnim vključevanjem in sodelovanjem ljudje vplivajo na politične odločitve, ki imajo učinek tako na življenje posameznika kot na celotno družbo. Zato je vključevanje prebivalcev v družbo nujno za učinkovito upravljanje, kar pa ima tudi povratni vpliv na bolj aktivno delovanje posameznikov v družbi (Pečar, 2017). Volilna pravica, ki je kot ena temeljnih političnih pravic državljanov zapisana tudi v Ustavo³⁸, omogoča državljanom politično participacijo – aktivno vključitev v proces oblikovanja najpomembnejših organov oblasti, ki odločajo v njihovem imenu. Na ta način politična participacija pomembno vpliva na kakovost življenja oz. kakor ugotavlja Adam je »politična participacija (ki pa je le ena od modalitet udeležbe v javnem življenju oz. socialne participacije) sama po sebi del kvalitete življenja« (Adam, 1991). Poleg tega Adam še ugotavlja, da politično participacijo »lahko pojmuje kot instrument za aktiviranje virov, pomembnih za oblikovanje zelene življenjske ravni ali kvalitete življenja« (Adam, 1991). Podatki o volilni udeležbi na državnoborskih volitvah, ki jih imamo na voljo na regionalni ravni, so tako pomemben kazalnik kakovosti življenja. Zadnjih dveh državnoborskih volitev se je v Sloveniji udeležilo le malo več polovica vseh volilnih upravičencev, pri čemer je bila nekoliko večja udeležba v regijah kohezijske zahodne Slovenije. Leta 2018 je imela najvišjo volilno udeležbo osrednjeslovenska regija, 55,8 %. Najmanj volilnih upravičencev se je udeležilo volitev obalno-kraški regiji (45 %), v kateri se je v primerjavi z letom 2014 udeležba na volitvah tudi najbolj znižala (za 3,1 o.t.). Volilna udeležba je padla v več kot polovici regij. Upadanje interesa za politično participacijo državljanov postaja širši problem v Sloveniji, saj je politična participacija državljanov nujen predpogoj za delovanje demokratične skupnosti, na kateri temelji politični sistem in njegova legitimnost.

Tabela 13: Volilna udeležba na državnoborskih volitvah, 2014 in 2018, v %

	2014	2018
SLOVENIJA	51,7	52,0
Statistične regije (NUTS 3)		
Osrednjeslovenska	56,2	55,8
Obalno-kraška	48,0	44,9
Gorenjska	53,5	53,8
Goriška	54,3	52,7
Savinjska	50,9	51,9
Jugovzhodna Slovenija	50,4	49,8
Pomurska	46,4	47,9
Primorsko-notranjska	51,6	51,2
Podravska	48,2	49,5
Koroška	51,7	53,9
Posavska	48,2	46,9
Zasavska	53,7	52,4
Kohezijski regiji (NUTS 2)		
Zahodna Slovenija	54,4	53,7
Vzhodna Slovenija	49,6	50,2

Vir: DVK; lastni preračuni.

Opomba: V letih 2014 in 2018 so bile državnoborske volitve izredne.

³⁸ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a.

3.1.12 Varnost

Delež oseb, ki so poročale o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju, je izbran vodilni kazalnik za spremljanje varnosti kot področja kakovosti življenja (Cilji in usmeritve..., 2019). Ta kazalnik je uporabljen v SRS 2030 za merjenje 11. cilja. Izhodiščna vrednost za leto 2016 je 9 %, ciljna vrednost za leto 2030 pa naj bi bila nižja od 10 %. Osebna varnost je pomembna dimenzija kakovosti življenja prebivalstva. Kriminal nima samo neposrednega in dolgotrajnega vpliva na žrtev in njeno družino, pač pa tudi na druge, ki živijo v širši skupnosti, kjer se kriminalna dejanja dogajajo. Povečuje občutek negotovosti, pogosto pa tudi nizko zaupanje prebivalstva v institucije, ki skrbijo za varnost prebivalstva. Varnost je povezana tudi z ostalimi dejavniki kakovosti življenja kot so izobrazba, zdravje in zaposlitev (Pečar, 2017). Poleg tega imajo na pojav kriminalitete v lokalnem okolju velik vpliv ekonomski dejavniki, kar je opazno tudi v Sloveniji. Več težav s kriminalom imajo v urbanih okoljih, regionalno pa v bolj razviti zahodni Sloveniji, kjer le gorenjska regija ni presejala slovenskega povprečja po tem kazalniku. V vzhodni Sloveniji izstopa jugovzhodna Slovenija, najbolj razvita v tej kohezijski regiji. Gospodinjstva najmanj poročajo o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju v pomurski regiji, več kot 6-krat manj kot v regijah z največ tovrstnimi težavami. Sicer so neposredne izkušnje s kriminaliteto v Sloveniji relativno nizke³⁹ in se po letu 2015 znižujejo, najbolj so se znižale v osrednjeslovenski regiji.

Tabela 14: Delež gospodinjstev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju, 2008–2018, v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SLOVENIJA	9	13	10	9	8	9	10	10	9	8	8
Statistične regije (NUTS 3)											
Osrednjeslovenska	16	22	18	16	15	16	17	15	13	12	11
Obalno-kraška	5	7	7	5	8	6	8	8	8	9	13
Gorenjska	7	9	7	5	6	8	8	7	8	6	7
Goriška	4	6	6	6	7	5	7	6	6	4	10
Savinjska	8	13	7	7	5	7	9	9	8	6	6
Jugovzhodna Slovenija	5	8	8	9	8	10	12	12	13	10	13
Pomurska	5	7	6	6	2	4	5	4	3	3	2
Primorsko-notranjska	3	10	5	8	4	7	8	5	4	5	9
Podravska	9	12	10	8	7	8	10	8	7	9	7
Koroška	6	6	5	4	2	2	3	2	5	4	4
Posavska	4	4	6	3	5	3	6	11	8	8	8
Zasavska	8	12	10	8	5	5	3	5	3	4	3
Kohezijski regiji (NUTS 2)											
Zahodna Slovenija	11	16	13	11	12	12	13	11	11	10	10
Vzhodna Slovenija	7	10	8	7	5	7	8	8	7	7	6

Vir: SURS (EU-Silc).

Pomemben element varnosti je tudi ogroženost zaradi naravnih nesreč. Ocenjena materialna škoda zaradi naravnih nesreč na leto obsega od 0,2 pa tudi do 1,8 % BDP (v letu 2014, ko je bilo izjemno veliko škode zaradi žledu), medtem ko smrtnih žrtev običajno ni. Največ žrtev naravnih nesreč je zaradi snežnih ali zemeljskih plazov oziroma drugih premikov zemlje (leta 2018: 4). Med naravnimi nesrečami, ki najbolj ogrožajo slovensko prebivalstvo, so poplave.⁴⁰ Kar 22 občin v Sloveniji ima najvišjo, peto stopnjo poplavne ogroženosti (Ocena

³⁹ Pod povprečjem EU in tudi v okviru ciljne vrednosti do leta 2030 (Poročilo o razvoju, 2020).

⁴⁰ Poplavno je ogroženih približno 300.000 hektarjev zemljišč (od tega več kot 200.000 hektarjev zemljišč ogrožajo predvsem hudourniške poplave), kar pomeni približno 15 odstotkov površine države. Poplave se lahko pojavljajo vse leto, najpogostejše pa so jeseni, ob obilnih in dolgotrajnih padavinah. Poleti so poplave povezane z neurji in so predvsem krajevne in hudourniške. Zaradi podnebnih sprememb se intenzivnost in zlasti pogostost poplav na območju naše države verjetno povečujeta (Ocena ogroženosti Republike..., 2016).

ogroženosti Republike..., 2016). Te občine skupaj obsegajo desetino ozemlja, na katerem živi 30 % prebivalstva Slovenije. Največ poplavno ogroženih občin je v pomurski, osrednjeslovenski in gorenjski regiji.

Ob naraščajočem cestnem prometu je tudi cestno prometna varnost pomemben element kakovosti življenja. Število umrlih in poškodovanih v prometnih nesrečah se po letu 2014 zmanjšuje. V letu 2018 jih je bilo najmanj v tem obdobju in tudi najmanj po letu 1954, od kar je na voljo statistika. Največ smrtnih žrtev v prometnih nesrečah (0,84 umrlega na 10.000 prebivalcev) je bilo v jugovzhodni Sloveniji, najmanj pa v osrednjeslovenski (0,20 umrlega na 10.000 prebivalcev), (Analiza in pregled..., 2019).

3.2 Drugi splošni cilj regionalne politike - razvojno dohitevanje evropskih regij

Razvojno dohitevanje evropskih regij na ravni 12 razvojnih regij (NUTS 3) in dveh kohezijskih regij (NUTS 2) je drugi splošni cilj regionalne politike. Kot vodilni kazalnik za njegovo spremljanje je izbran bruto domači proizvod na prebivalca po kupni moči (Cilji, usmeritve in..., 2019). Približevanje povprečju EU v razvitosti je dolgoročni razvojni cilj Slovenije, ki naj bi ga dosegli leta 2030. To je zahteven cilj, še posebej ob krizi, ki ga je povzročila pandemija novega koronavirusa. Medtem, ko je v letu 2008 Slovenija že dosegla 90 % povprečja razvitosti EU, pa je finančna in gospodarska kriza zaostanek države ponovno povečala. Z okrepljeno gospodarsko rastjo po letu 2016 se je začel zaostanek za EU zmanjševati, kar pa bo spet prekinila kriza zaradi pandemije novega virusa COVID-19. Država bo dosegla povprečje evropske razvitosti le, če bodo temu lahko sledile vse razvojne oz. statistične regije. Zato je cilj regionalne politike, da bi z nadpovprečno gospodarsko rastjo tudi regije dolgoročno sledile zmanjševanju zaostanka za povprečno razvitostjo EU. Zaradi različnih izhodišč v gospodarski razvitosti, njihove odpornosti na krizo in sposobnosti odzivanja, pa je ta cilj po regijah specifičen.

Drugi splošni cilj regionalne politike ima tri specifične cilje. Drugi splošni cilj je zastavljen na ravni 12 razvojnih regij (NUTS 3) in dveh kohezijskih regij (NUTS 2). Zaradi različnih izhodišč v gospodarski razvitosti med regijami je ta cilj razdeljen na tri specifične cilje:

- Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij (NUTS 3) od povprečnega v EU, merjeno z BDP v standardih kupne moči (SKM) na prebivalca (cilj 2.1);
- Hitrejši razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3), merjeno z BDP v SKM na prebivalca (cilj 2.2);
- Hitrejši razvoj kohezijske regije zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3), merjeno z BDP v SKM na prebivalca (cilj 2.3) (Cilji, usmeritve in..., 2019).

Z uresničevanjem specifičnih ciljev naj bi vse razvojne regije dohitevale evropsko povprečje razvitosti. Kohezijska regija vzhodna Slovenija (KRVS) bi tako do leta 2030 prešla iz skupine manj razvitih regij EU v skupino regij v prehodu, kohezijska regija zahodna Slovenija (KRZS) pa se bi razvijala hitreje od svoje neposredne sosesčine.

Tabela 15: Vodilni in dopolnilni kazalniki drugega splošnega cilja regionalne politike in treh specifičnih ciljev znotraj tega splošnega cilja

Vodilni kazalniki	Dopolnilni kazalniki
Cilj SRS2030: 5; Cilj SPRS2050: 2; Cilj EKP 2021–27: 1; Usmeritev 2019-24: 3)	
1. Bruto domači proizvod na prebivalca v SKM – v regijah NUTS 3 glede na povprečje EU; – v vzhodni Sloveniji (NUTS 2) glede na povprečje vseh mejnih regij (NUTS 3) v zahodni Sloveniji, Avstriji, Madžarski in Hrvaški; – v zahodni Sloveniji (NUTS 2) glede na povprečje vseh mejnih regij (NUTS 3) v vzhodni Sloveniji, Avstriji, Italiji in Hrvaški. Vir: Eurostat. Teritorialna raven: NUTS 3, NUTS 2.	Regionalna bruto dodana vrednost na zaposlenega (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 2, NUTS 3.
	Delež investicij v osnovna sredstva v bruto domačem proizvodu (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 2, NUTS 3, LAU 2.
	Delež izdatki za raziskovalno–razvojno dejavnost v BDP (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 2, NUTS 3.
	Zaposleni v raziskovalno razvojni dejavnosti (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 2, NUTS 3.
	Prihodi in prenočitve turistov (vir: SURS) Teritorialna raven: LAU 2, vrste občin.
	Povprečna doba bivanja turista (št. nočitev / št. prihodov) (vir: SURS) Teritorialna raven: LAU 2, vrste občin.

Vir: Cilji, usmeritve in..., 2019, avtorica.

3.2.1 Specifični cilj 1: Hitrejši razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Prvi specifični cilj v okviru drugega cilja regionalne politike je hitrejši razvoj vseh regij od povprečnega v EU. Najuspešnejša regija v Sloveniji je osrednjeslovenska, ki ima najvišji BDP na prebivalca. Finančna in gospodarska kriza je regijo precej prizadela, saj se je ta začela najprej v finančnem sektorju, ki je skoncentriran prav v osrednjeslovenski regiji. Tako se je od leta 2009 do 2015 BDP na prebivalca v regiji zmanjševal, vendar ni nikoli padel pod povprečje EU. Tudi v letu 2015, ko se je BDP na prebivalca v regiji najbolj zmanjšal, je še vedno za 15 % presegal povprečje EU. Po tem letu se je trend spet obrnil navzgor in v letu 2018 je osrednjeslovenska regija že presegala povprečje EU skoraj za četrtino. Regija ima največ delovnih mest in posledično veliko delovnih migracij, kar ji viša BDP na prebivalca. Odprto pa ostaja, kakšne posledice bo nanjo pustila kriza zaradi novega koronavirusa. Od ostalih regij je najbližje EU povprečju obalno-kraška regija, ki je bila ena bolj prizadetih regij v krizi 2009–2013. V obdobju 2014–2018 pa je bila gospodarska rast prav tu najvišja. Evropskemu povprečju BDP na prebivalca se vse hitreje približuje tudi jugovzhodna Slovenija. Zanj je značilna visoka gospodarska rast, ki je bila tudi v letu 2018 takoj za najvišjo rastjo v obalno-kraški regiji. V regiji sta uspešni predvsem farmacevtska in avtomobilska industrija. Predvsem slednja ima tudi velike multiplikativne učinke na gospodarstvo regije. Na repu regij je že vrsto let zasavska, ki je ob podpovprečni gospodarski rasti v obdobju od leta 2008 do 2018 poglobila svoj zaostanek za povprečjem EU za skoraj 8 o. t.. Že doseženemu 86 % povprečju EU iz leta 2008 pa se ne more približati goriška regija. Ta je po letu 2008 doživela enega najmočnejših padcev gospodarske rasti, kar je močno poglobilo njen zaostanek za povprečjem EU.

V času finančne in gospodarske krize so se razlike med kohezijskima regijama zmanjševale. Padec BDP na prebivalca je bil manjši v KRVS, predvsem zaradi počasnejše rasti prebivalstva. Po letu 2008 je bil padec BDP manjši v KRZS, BDP na prebivalca pa je do leta 2013 v povprečju padal počasneje v KRZS zaradi počasnejše rasti prebivalstva v tej regiji. S tem so se razlike v razvitosti med kohezijskima regijama zmanjševale. Z oživitvijo gospodarske aktivnosti po letu 2014, je BDP na prebivalca spet nekoliko hitreje rasel v KRZS, s čimer se je zmanjševal razkorak do povprečja EU. KRZS je tako v letu 2018 že drugo leto zapored presegla evropsko povprečje⁴¹ po BDP na prebivalca, KRVS pa je bila z 71 % še vedno med manj razvitimi regijami EU (Poročilo o razvoju, 2020).

⁴¹ Na tej ravni je bila prvič že pred finančno in gospodarsko krizo v letu 2003 in drugič v letu 2010.

Tabela 16: Bruto domači proizvod na prebivalca, v SKM, EU=100, 2008–2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
SLOVENIJA	90	85	84	83	82	82	82	82	83	85	87
Statistične regije NUTS 3											
Osrednjeslovenska	130	125	121	120	119	118	117	115	117	119	123
Obalno-kraška	96	92	91	88	83	81	80	81	82	87	89
Gorenjska	76	69	69	69	69	71	72	72	72	76	78
Goriška	86	81	78	77	75	75	74	75	76	78	78
Savinjska	80	76	76	76	76	75	75	75	76	78	79
Jugovzhodna Slovenija	87	81	80	79	78	78	78	78	78	83	85
Pomurska	57	55	54	55	55	56	56	55	56	57	59
Primorsko-notranjska	65	63	59	59	57	59	59	61	62	62	62
Podravska	75	71	69	69	68	68	69	67	68	69	70
Koroška	69	63	62	64	65	66	66	66	67	68	70
Posavska	71	69	68	69	68	69	69	68	69	70	72
Zasavska	54	52	51	50	48	48	47	44	44	45	46
Kohezijski regiji (NUTS 2)											
Zahodna Slovenija	108	104	101	100	99	98	98	97	99	102	104
Vzhodna Slovenija	73	70	68	69	68	68	68	68	68	70	71

Vir: Eurostat.

3.2.2 Specifični cilj 2: Hitrejši razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3), merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca

Drugi specifični cilj v okviru drugega cilja regionalne politike je, da KRVS v razvitosti prehitijo sosednje NUTS 3 regije v KRZS in sosednje NUTS 3 regije na Madžarskem in Hrvaškem. S hitrejšo gospodarsko rastjo od svojih sosed bi do leta 2030 lahko dosegla ali celo preseгла povprečno razvitost območja, ki jo obdaja. S tem bi KRVS prešla iz skupine manj razvitih regij EU v skupino regij v prehodu.⁴² BDP na prebivalca je v KRVS nižji kot v sosednjih regijah NUTS 3 v Sloveniji⁴³ in Avstriji⁴⁴, a višji kot v sosednjih regijah NUTS 3 na Madžarskem⁴⁵ in Hrvaškem⁴⁶ z izjemo Primorsko-goranske županije. V letu 2008 je KRVS dosegala 98 % razvitosti vseh sosednjih NUTS 3 regij, v času krize pa je svoj zaostanek poglobila na 93 %, kar je enako kot v letu 2017. Dosedanji razvoj KRVS je v precejšnji meri zaznamoval beg možganov in izseljevanje iz regije. Zaradi slabših zaposlitvenih možnosti predvsem izobraženega kadra, si je ta poiskal delo zunaj domačih regij in tudi v tujini. Razkorak je velik tudi na področju raziskovalno-razvojnih dejavnosti.⁴⁷ Primanjkljaj kvalificiranih kadrov je nadalje povzročil slabšo podjetniško iniciativo in premalo inovativno gospodarstvo, kar je vplivalo na razvojni zaostanek KRVS.

⁴² Tudi v programskem obdobju 2021–2027 bodo sredstva kohezijske politike EU (ESRR, ESS+ in sredstva cilja »naložbe za delovna mesta«) alocirana na tri tipe NUTS 2 regij ob upoštevanju BDP na prebivalca v SKM za obdobje 2015–2017: (i) manj razvite regije (BDP na prebivalca pod 75 % povprečja EU-27), (ii) regije v prehodu (BDP na prebivalca med 75 % in 100 % povprečja EU-27), (iii) bolj razvite regije (BDP na prebivalca nad 100 % povprečja EU-27), (Special meeting of..., 2020). KRVS je manj razvita, KRZS pa bolj razvita regija EU-27.

⁴³ Slovenske obmejne regije KRVS so: gorenjska, osrednjeslovenska, goriška in obalno-kraška regija

⁴⁴ Avstrijske obmejne regije KRVS so: Unterkärnten, West- und Südsteiermark, Oststeiermark in Südburgenland.

⁴⁵ Madžarski obmejni regiji KRVS sta: Vas in Zala.

⁴⁶ Hrvaške obmejne regije KRVS so: Međimurska županija, Varaždinska županija, Krapinsko-zagorska županija, Zagrebačka županija, Primorsko-goranska županija in Karlovačka županija.

⁴⁷ Delež sredstev, ki jih KRVS namenja za raziskave in razvoj je polovico manjši kot v KRZS.

Tabela 17: Bruto domači proizvod na prebivalca v slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, EU=100, 2008–2018

Regije	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Vzhodna Slovenija	73	70	68	69	68	68	68	68	68	70	71
Slovenske obmejne regije											
Osrednjeslovenska	130	125	121	120	119	118	117	115	117	119	123
Gorenjska	76	69	69	69	69	71	72	72	72	76	78
Goriška	86	81	78	77	75	75	74	75	76	78	78
Obalno-kraška	96	92	91	88	83	81	80	81	82	87	89
Avstrijske obmejne regije											
Südburgenland	73	76	77	78	81	79	80	80	81	81	n.p.
Unterkärnten	88	87	87	91	95	95	96	97	96	95	n.p.
Oststeiermark	83	86	88	87	92	91	92	91	90	92	n.p.
West- und Südsteiermark	82	81	84	87	89	89	89	87	88	87	n.p.
Madžarske obmejne regije											
Vas	54	54	56	59	62	66	67	67	67	65	64
Zala	52	52	56	53	56	52	54	56	52	53	54
Hrvaške obmejne regije											
Primorsko-goranska županija	77	76	73	75	78	76	75	74	74	75	n.p.
Zagrebačka županija	48	48	43	44	44	44	44	45	46	47	n.p.
Krapinsko-zagorska županija	41	38	34	35	35	36	37	38	39	40	n.p.
Varaždinska županija	52	52	47	47	48	49	48	49	51	53	n.p.
Međimurska županija	51	51	46	47	47	56	49	49	51	52	n.p.
Karlovačka županija	47	45	42	43	43	44	43	44	45	45	n.p.

Vir: Eurostat.

Tabela 18: Bruto domači proizvod na prebivalca v slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS¹, v SKM, sosednje regije ob KRVS=100, 2008–2017

Regije	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sosednje NUTS 3 regije ob KRVS ¹	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Vzhodna Slovenija	98	95	95	95	93	93	93	93	93	93
Slovenske obmejne regije										
Osrednjeslovenska	173	171	169	166	164	161	160	158	159	159
Gorenjska	101	95	96	96	94	97	99	99	99	101
Goriška	114	110	109	106	103	102	102	103	104	104
Obalno-kraška	128	126	126	122	114	111	110	112	112	116
Avstrijske obmejne regije										
Südburgenland	97	104	108	108	111	109	110	110	110	108
Unterkärnten	118	119	122	125	130	130	132	133	131	126
Oststeiermark	111	118	123	121	126	125	126	125	123	123
West- und Südsteiermark	110	111	117	121	121	123	122	119	120	116
Madžarske obmejne regije										
Vas	73	74	78	82	85	90	92	92	91	87
Zala	69	72	78	74	77	71	74	77	71	71
Hrvaške obmejne regije										
Primorsko-goranska županija	103	104	101	104	107	104	103	101	101	101
Zagrebačka županija	64	66	59	61	61	61	61	62	62	63
Krapinsko-zagorska županija	55	53	47	48	48	50	50	51	54	54
Varaždinska županija	70	71	65	65	65	67	66	67	69	70
Međimurska županija	69	70	64	65	65	76	66	67	69	69
Karlovačka županija	63	62	59	60	59	61	59	60	62	60

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Opomba: ¹ Kohezijska regija vzhodna Slovenija.

Tabela 19: Razvitost KRVS gledna povprečno v slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, BDP na prebivalca, v SKM, sosednje regije ob KRVS¹ =100, 2008–2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sosednje NUTS 3 regije ob KRVS ¹	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Vzhodna Slovenija	98	95	95	95	93	93	93	93	93	93
V tem:										
Pomurska	76	75	75	76	76	77	77	75	76	77
Podravska	100	97	96	96	93	93	94	92	92	92
Koroška	92	87	87	89	89	90	90	91	91	91
Savinjska	107	104	105	106	104	103	103	103	103	104
Zasavska	72	71	71	70	66	66	64	61	60	60
Posavska	95	95	95	95	93	94	94	94	94	94
Jugovzhodna Slovenija	116	111	111	110	106	107	107	107	106	111
Primorsko-notranjska	87	86	83	81	78	80	81	83	84	82

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Opomba: ¹ Kohezijska regija vzhodna Slovenija.

Večje izkoriščanje razvojnih prednosti in priložnosti bi dodatno pripomoglo k hitrejšemu razvoju KRVS od sosednjih regij. KRVS teritorialno povezuje osem statističnih oz. razvojnih regij, ki so si med seboj precej različne po svojih razvojnih potencialih. Imajo vrsto prednosti, ki lahko prispevajo k hitrejšemu razvoju med katerimi so: (i) centri podjetniških aktivnosti, (ii) razvita energetska infrastruktura (v regiji je elektroenergetski bazen Slovenije), (iii) ohranjeno naravno okolje, (iv) obsežne kmetijske površine za pridelavo kakovostne hrane in povečanje samooskrbe Slovenije, (v) razvit zdraviliški in jamski turizem (Strateška izhodišča razvoja..., 2019). Vendar bo morala regija za zmanjšanje razvojnega zaostanka za sosednjimi regijami izkoristiti tudi priložnosti še na drugih pomembnih področjih za njen prihodnji razvoj: (i) razvijanje ustreznih kadrov s povezovanjem centrov terciarnega izobraževanja in gospodarstva, (ii) razvoj digitalizacije, (iii) večje izkoriščanje OVE, (iv) razvoje trajnostne mobilnosti, (iv) nadaljnji razvoj turističnih produktov in blagovnih znamk, (v) prilagajanje podnebnim spremembam, (vi) izkoriščanje degradiranih območij za razvoj novih dejavnosti (Strateška izhodišča razvoja..., 2019).

3.2.3 Specifični cilj 3: Hitrejši razvoj kohezijske regije zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3), merjeno z BDP po kupni moči na prebivalca

Tretji specifični cilj regionalne politike je, da KRZS v razvitosti prehitijo sosednje NUTS 3 regije v vzhodni Sloveniji, Avstriji, Italiji in na Hrvaškem. KRZS je v letih 2017 in 2018 ponovno presegala raven razvitosti EU. Pred tem je povprečje EU presegala v obdobju od 2003 do 2011, v letu 2018 pa je dosegla raven iz leta 2009. V okviru kohezijske politike EU je tako prešla v bolj razvite regije, ki z BDP na prebivalca presegajo povprečje EU. KRZS je po BDP na prebivalca v letu 2017 večinoma razvitejša tudi od svojih sosednjih regij na NUTS 3 ravni z izjemo italijanskih regij Videm in Trst, avstrijskega Celovca-Beljaka in slovenske osrednjeslovenske regije. V letu 2017 je presegala povprečni BDP na prebivalca od svojih sosed za 9 % in s tem za 1 o. t. presegla raven do svojih sosed, ki jo je imela pred nastopom finančne in gospodarske krize v letu 2008. Nadpovprečna razvitost KRZS v primerjavi s slovenskim in evropskim povprečjem, je predvsem posledica razvitosti osrednjeslovenske regije, ki je ena od štirih regij, ki sestavljajo KRZS. V osrednjeslovenski regiji je glavno mesto države, ki s svojimi državotvornimi dejavnostmi, finančnim sektorjem in koncentracijo delovnih mest, ki povzročata delovne migracije iz drugih regij, ključno prispevajo k višji razvitosti celotne regije.

Tabela 20: Bruto domači proizvod na prebivalca v slovenskih, avstrijskih, hrvaških in italijanskih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS¹, v SKM, EU=100, 2008–2018

Regije	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EU	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Zahodna Slovenija	108	104	101	100	99	98	98	97	99	102	104
Slovenske obmejne regije											
Savinjska	80	76	76	76	76	75	75	75	76	78	79
Zasavska	54	52	51	50	48	48	47	44	44	45	46
Jugovzhodna Slovenija	87	81	80	79	78	78	78	78	78	83	85
Primorsko-notranjska	65	63	59	59	57	59	59	61	62	62	62
Avstrijske obmejne regije											
Klagenfurt-Villach	126	126	127	130	131	129	128	125	123	123	n.p.
Unterkärnten	88	87	87	91	95	95	96	97	96	95	n.p.
Italijanske obmejne regije											
Udine	118	117	112	110	107	106	103	103	103	102	n.p.
Gorizia	95	95	102	101	95	94	92	91	94	92	n.p.
Trieste	121	120	121	122	121	116	117	117	113	116	n.p.
Hrvaške obmejne regije											
Primorsko-goranska županija	77	76	73	75	78	76	75	74	74	75	n.p.
Istarska županija	77	79	75	75	74	73	73	74	77	77	n.p.

Vir: Eurostat.

Opomba: ¹ Kohezijska regija vzhodna Slovenija.**Tabela 21: Bruto domači proizvod na prebivalca v slovenskih, avstrijskih, hrvaških in italijanskih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, sosednje regije ob KRZS=100, 2008–2017**

Regije	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sosednje NUTS 3 regije ob KRZS ¹	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Zahodna Slovenija	110	107	106	104	104	104	105	105	106	109
Slovenske obmejne regije										
Savinjska	81	78	79	79	79	80	80	81	82	83
Zasavska	55	53	53	52	51	52	50	48	48	48
Jugovzhodna Slovenija	88	83	83	82	81	83	84	84	84	89
Primorsko-notranjska	66	65	62	61	60	62	64	66	67	66
Avstrijske obmejne regije										
Klagenfurt-Villach	128	130	133	135	138	137	137	135	132	131
Unterkärnten	90	89	91	94	99	101	103	105	104	102
Italijanske obmejne regije										
Udine	120	121	117	114	112	113	110	111	111	109
Gorizia	97	98	107	105	99	100	98	98	101	99
Trieste	123	124	126	127	127	123	125	126	122	124
Hrvaške obmejne regije										
Primorsko-goranska županija	78	78	76	78	82	80	81	80	80	81
Istarska županija	78	81	78	78	77	78	79	80	83	83

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Opomba: ¹ Kohezijska regija zahodna Slovenija.

KRZS je zelo heterogena regija, kar se kaže na številnih področjih. Razlike v razvitosti med regijami v KRZS so veliko večje⁴⁸ kot med regijami v KRVS, kar utegne postati razvojna ovira KRZS. Tudi razvojne potrebe in izzivi znotraj KRZS so zelo različni, včasih celo nasprotujoči. Medtem ko se na primer goriška regija sooča s problemom praznjenja in nadpovprečno hitrim staranjem prebivalstva glede na slovensko povprečje, se osrednjeslovenska sooča z najvišjim skupnim prirastom prebivalstva med vsemi regijami ter s problemom pomanjkanja družbene infrastrukture, ki temu trendu ne sledi. Heterogenost zahodne Slovenije se kaže tudi na številnih drugih področjih kot so delovne migracije, prometna dostopnost, dostopnost do storitev splošnega družbenega pomena, zdravja prebivalcev, onesnaženosti (bivalnega) okolja in degradacije prostora. To bo zahtevalo prilagoditev razvojnih usmeritev značilnostim in potrebam posameznim območjem znotraj KRZS (Izhodišča za Strategijo..., 2019). V finančnem pogledu bodo pri tem imela pomembno vlogo endogena regionalna politika in sredstva integralnega proračuna, saj bo KRZS zaradi svoje razvitosti v prihodnji finančni perspektivi upravičena manjšega dela finančnih sredstev v primerjavi s trenutno finančno perspektivo.

Tabela 22: Razvitost KRZS¹ glede na povprečno v slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, BDP na prebivalca, v SKM, sosednje regije ob KRZS =100, 2008–2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sosednje NUTS 3 regije ob KRZS ¹	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Zahodna Slovenija	110	107	106	104	104	104	105	105	106	109
V tem:										
Osrednjeslovenska	132	129	127	125	125	125	125	124	126	128
Gorenjska	77	71	72	72	72	75	77	78	78	81
Goriška	87	83	82	80	79	79	80	81	82	84
Obalno-kraška	97	95	95	92	87	86	86	88	89	93

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Opomba: ¹ Kohezijska regija zahodna Slovenija.

3.3 Tretji splošni cilj regionalne politike - zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik in razlik znotraj regij

Tretji splošni cilj regionalne politike je zmanjšanje razvojnih razlik v Sloveniji. Koeficient variacije Indeksa razvojne ogroženosti je izbran vodilni kazalnik za spremljanje tretjega splošnega cilja regionalne politike. S pomočjo ukrepov regionalne politike se bo uresničitev tega cilja poskušalo doseči preko dveh specifičnih ciljev: (i) zmanjšanjem regionalnih razvojnih razlik in (ii) ohranjanjem poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij. Z uresničevanjem specifičnih ciljev se bodo regionalne razvojne razlike v Sloveniji zmanjševale, problemska območja po ZSRR-2 (obmejna problemska območja, problemska območja z visoko brezposelnostjo, območja italijanske in madžarske narodnosti, območja romske skupnosti) pa bodo ohranila poseljenost in razvojno vitalnost (Cilji, usmeritve in..., 2019).

⁴⁸ Leta 2018 je bil koeficient variacije regionalnega BDP na prebivalca v KRZS 19,7 % v KRVS pa 11,2 %.

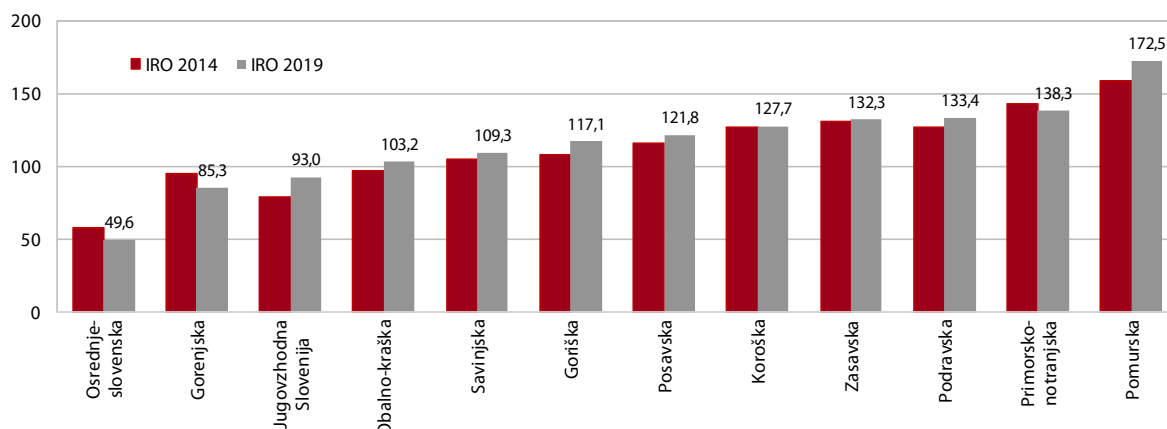
Tabela 23: Vodilni in dopolnilni kazalniki tretjega splošnega cilja regionalne politike – zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik in dveh specifičnih ciljev znotraj tega splošnega cilja

Vodilni kazalniki	Dopolnilni kazalniki
	Cilj SRS2030: 5; Cilj SPRS2050: 1; Cilj EKP 2021–27: 5; Usmeritev 2019-24: 3
	Indeks delovne migracije (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Indeks staranja prebivalstva (vir: SURS.) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2.
	Stopnja delovne aktivnosti (vir: SURS (DAK)) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2, obmejna problemska območja.
	Stopnja registrirane brezposelnosti (vir: ZRSZ, SURS (DAK)) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2, obmejna problemska območja.
	Osnova za dohodnino na prebivalca (vir: FURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2, obmejna problemska območja.
Indeks razvojne ogroženosti Vir: SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, izračun UMAR. Teritorialna raven: NUTS 3.	Indeks rasti prebivalstva (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2, obmejna problemska območja.
	Gostota poselitve (prebivalci/km ²) (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2, obmejna problemska območja.
	Naravni prirast (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2, obmejna problemska območja.
	Selitveni prirast (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2, obmejna problemska območja.
	Število prebivalstva (vir: SURS) Teritorialna raven: NUTS 3, LAU 2, naselja, obmejna problemska območja, mestna naselja, naselja pod 10.000 prebivalcev.

Vir: Cilji, usmeritve in..., 2019, avtorica.

3.3.1 Prvi specifični cilj tretjega splošnega cilja - Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik

Indeks razvojne ogroženosti (IRO) je kazalnik razvitosti regij. ZSRR-2 določa, da je to relativni kazalnik razvitosti regije, izračunan na podlagi utežitve kazalnikov razvitosti, ogroženosti in razvojnih možnosti. Sestavljen je iz 14 posamičnih kazalnikov: (1) bruto domači proizvod na prebivalca, (2) bruto dodana vrednost na zaposlenega, (3) razpoložljivi dohodek na prebivalca, (4) stopnja delovne aktivnosti (20–64 let), (5) investicije v osnovna sredstva v BDP, (6) stopnja registrirane brezposelnosti mladih (15–29 let), (7) prebivalstvo s terciarno izobrazbo (25–64 let), (8) bruto domači izdatki za RRD v BDP, (9) delež prečiščene odpadne vode s sekundarnim in terciarnim čiščenjem, (10) površina varovanih območij, (11) ocenjena škoda zaradi naravnih nesreč v BDP, (12) stopnja registrirane brezposelnosti, (13) indeks staranja prebivalstva in (14) poseljenost. V letu 2014 je bil sprejet Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020, ki je za omenjeno programsko obdobje razvršča regije po stopnji razvitosti na osnovi IRO (Pečar, 2018).

Slika 1: Indeks razvojne ogroženosti¹, 2014 in 2019

Vir: SURS, MOP, ZRSVN, URSZR, MGRT, DRI upravljanje investicij, lastni izračun.

Opomba: ¹ Izračun na osnovi podatkov razpoložljivih leta 2019.

Kazalnik IRO kaže, da po razvojni ogroženosti oziroma razvitosti izstopata predvsem dve regiji, medtem ko so razlike med ostalimi regijami manjše. Osrednjeslovenska regija je najmanj razvojno ogrožena regija in ima za polovico manjši IRO od slovenskega povprečja. Le v treh regijah, osrednjeslovenski, gorenjski in jugovzhodni Sloveniji, IRO ne presega slovenskega povprečja. Pomurska regija je najbolj razvojno ogrožena regija in za več kot dve tretjini presega slovensko povprečje ter za 3,5-krat povprečje osrednjeslovenske regije. Razlike med ostalimi regijami so precej manjše. Koeficient variacije, ki kaže odstopanje od povprečja, znaša 25,7 % (Pečar, 2020a).

Izboljšanje kazalnikov, ki sestavljajo IRO, med leti 2014 in 2019 večinoma ni zmanjšalo razkoraka regij do osrednjeslovenske regije in do slovenskega povprečja. V večini regij so se kazalniki, ki sestavljajo IRO, sicer izboljšali, najbolj v osrednjeslovenski regiji. V regijah se je tako pretežno povečal razkorak do osrednjeslovenske regije in tudi do slovenskega povprečja. Razmerje med skrajnima regijama, ki sta v letu 2019 še vedno isti kot leta 2014, se je poslabšalo z 1:2,7 na 1:3,5, za slabi 2 o. t. pa se je povečal koeficient variacije. Osrednjeslovenska regija je namreč izboljšala večino kazalnikov IRO in čeprav je tudi pomurska regija napredovala predvsem pri kazalnikih razvitosti, je bilo to premalo za zmanjšanje zaostanka za osrednjeslovensko regijo. Nekatere regije so spremenile tudi mesto na lestvici vseh regij, vendar so te spremembe še vedno majhne. Največjo spremembo je opaziti pri podravski regiji, ki je svoj položaj poslabšala za dve mesti. Tudi v podravski regiji se je vrsta kazalnikov IRO sicer izboljšala, vendar manj kot v drugih regijah. Nekateri kazalniki pa so se poslabšali, najbolj demografske razmere. Zaostanek podravske regije za slovenskim povprečjem je povečal tudi večji delež varovanih območij v regiji (Pečar, 2020a).

Po krizi hitreje okrevajo razvitejše regije, kar vpliva na ponovno naraščanje regionalnih razlik. Finančna in gospodarska kriza iz leta 2008 je sprva bolj prizadela razvitejše regije, kar se je kazalo predvsem v poslabšanju kazalnikov razvitosti. Svoj položaj pa so v krizi poslabšale tudi manj razvite regije, kot na primer pomurska in primorsko-notranjska, vendar na tako močno kot razvitejše regije. Posledično so se razlike med regijami zmanjšale. Hitrim gospodarskim spremembam se lažje prilagajajo razvitejše regije in dejansko so se po krizi začele gospodarske razmere v razvitejših regijah hitreje izboljševati, s tem pa so ponovno začele naraščati tudi razlike med regijami, kar kaže tudi primerjava IRO med leti 2014 in 2019 (Pečar, 2020a).

Za spremljanje regionalnih razvojnih razlik bi bil primernejši kazalnik bruto osnova za dohodnino na prebivalca. IRO je bil uveden v regionalno politiko za spremljanje razlik v stopnji razvitosti med regijami, ker je bolj kompleksen kot kazalnik BDP na prebivalca, ki se običajno uporablja kot kazalnik razvitosti, ker vključuje tudi kazalnike kakovosti življenja. IRO je sestavljen kazalnik in ima kot tak določene prednosti in nekatere pomanjkljivosti (Pečar, 2018). Zapleten pa je tudi izračun kazalnika. Razlike v stopnji razvitosti meri na ravni statističnih regij, medtem ko do razlik v razvoju prihaja tudi znotraj regij. Kar nekaj kazalnikov, ki so sestavni del IRO, je tudi vodilnih kazalnikov pri drugih splošnih ciljih regionalne politike (npr. stopnja delovne aktivnosti, razpoložljivi dohodek na prebivalca, indeks staranja, BDP na prebivalca, ...). Zaradi tega bi kazalo razmisliti, da bi za spremljanje tretjega splošnega cilja regionalne politike uporabili bruto osnovo za dohodnino na prebivalca. Ta kazalnik je razpoložljiv tudi na ravni občin in predlagan v naboru dopolnilnih kazalnikov tretjega splošnega cilja. Kaže na bruto dohodke prebivalstva, ki so osnova za izračun dohodnine in je tako kazalnik ekonomske moči prebivalstva. Bruto dohodke prebivalstva v največji meri sestavljajo dohodki iz zaposlitve. Posredno pa kazalnik odraža zaposlenost oz. brezposelnost prebivalstva, odvisen je od izobrazbene ravni prebivalstva, delovnih migracij, demografske strukture, gostote poseljenosti, ekonomske moči občin, zato menimo, da je dovolj kompleksen za spremljanje regionalnih razlik tako med regijami kot med občinami. Spremljanje tretjega cilja regionalnega razvoja pa bi bilo z uvedbo tega kazalnika kot vodilnega tudi poenostavljeno, ker ne zahteva kompleksnega izračuna. Kazalnik je dosegljiv na FURS.⁴⁹

Tabela 24: Bruto osnova za dohodnino na prebivalca, v evrih, 2008–2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SLOVENIJA	8.179	8.040	8.088	8.279	8.255	7.814	8.002	9.548	9.893	10.214	10.790
Statistične regije NUTS 3											
Osrednjeslovenska	9.788	9.572	9.557	9.706	9.553	8.867	8.970	10.519	10.783	11.177	11.737
Obalno-kraška	8.599	8.543	8.454	8.655	8.560	7.819	7.921	9.562	9.899	10.225	10.787
Gorenjska	8.338	8.108	8.244	8.427	8.383	8.023	8.254	9.961	10.343	10.693	11.309
Goriška	8.232	7.984	8.036	8.280	8.072	7.587	7.806	9.410	9.773	10.147	10.780
Savinjska	7.557	7.363	7.492	7.662	7.711	7.352	7.564	9.077	9.411	9.775	10.345
Jugovzhodna Slovenija	7.998	7.822	7.976	8.240	8.152	7.831	8.147	9.503	9.844	10.253	10.903
Pomurska	6.149	6.339	6.294	6.604	6.864	6.596	6.955	8.244	8.656	8.558	9.069
Primorsko-notranjska	8.024	7.976	7.996	8.114	8.128	7.787	7.940	9.368	9.717	10.017	10.605
Podravska	7.194	7.076	7.094	7.247	7.312	7.069	7.255	8.799	9.205	9.435	9.944
Koroška	7.355	7.214	7.347	7.621	7.906	7.609	7.887	9.621	10.031	10.253	10.839
Posavska	7.217	7.262	7.269	7.517	7.525	7.241	7.449	8.887	9.283	9.658	10.312
Zasavska	7.475	7.360	7.509	7.667	7.647	7.133	7.462	9.264	9.592	9.979	10.606
Kohezijski regiji (NUTS 2)											
Zahodna Slovenija	9.148	8.947	8.966	9.141	9.012	8.415	8.556	10.155	10.466	10.841	11.422
Vzhodna Slovenija	7.333	7.238	7.306	7.508	7.576	7.271	7.510	9.008	9.382	9.654	10.222

Vir: FURS, preračuni UMAR.

⁴⁹ Potreben bi bil dogovor za redno objavljane podatkov na FURS-ovih spletnih straneh.

3.3.2 Drugi specifični cilj tretjega splošnega cilja - Ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij

Obmejna problemska območja (OPO) so poseben razvojni tip območij v okviru specifičnega cilja ohranjanja poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij. Njihov razvoj je rezultat delovanja številnih med seboj povezanih dejavnikov, ki vplivajo na različno stopnjo razvitosti. Kljub prizadevanjem za pospešitev njihovega razvoja, ki potekajo že od sredine 70. let 20. stoletja, še vedno razvojno zaostajajo. Obsegajo obmejne občine in občine, ki neposredno mejijo nanje. Obmejne občine so tiste, v katerih več kakor 50 % prebivalcev živi v deset kilometrskem obmejnem pasu in imajo primanjkljaj delovnih mest ter podpovprečno gostoto poselitve. Pri občinah, ki neposredno mejijo na obmejne, pa se kot merilo za vključitev v OPO upošteva več kot 45 minutna povprečna dostopnost do najbližjega priključka avtoceste oziroma hitre ceste ali visok delež površine vključene v območje Natura 2000. Med OPO vključujemo tudi občine, ki imajo koeficient razvitosti občin po Zakonu o financiranju občin⁵⁰ manjši od 0,90. Pospeševanje razvoja na OPO poteka preko ukrepov endogene regionalne politike, obenem pa so to tudi prednostna območja vseh razvojnih politik. To pomeni, da morajo vsi proračunski uporabniki upoštevati OPO pri pripravi sektorskih programov in v razpisnih merilih javnih razpisov, ki jih izvajajo na območju cele države in del finančnih sredstev nameniti za vlagatelje iz OPO ali določiti projektom iz teh območij dodatne točke pri izboru.

Demografska gibanja so na OPO zaskrbljujoča. Po zadnjih razpoložljivih podatkih iz marca 2020 (Pečar, 2020b) je med OPO 90 občin, kjer živi dobra petina prebivalcev (22,7 %) in obsegajo skoraj polovico (49,1 %) ozemlja Slovenije. Delež prebivalcev, ki živi na OPO se je v letu 2019 skrčil za 1,5 o. t. v primerjavi z letom 2008, medtem ko se je delež prebivalcev v ostalem delu Slovenije, ki ga v tem primeru imenujemo notranjost Slovenije, povečal za 4,8 o. t. (v Sloveniji pa za 3,3 %). Najbolj zaskrbljujoče je, da se zmanjšuje predvsem delež mladega prebivalstva. Od leta 2008 se je na OPO število mladih med 15. in 29. letom starosti skrčilo za 30 %, kar je za tretjino več kot v notranjosti Slovenije. To je posledica migracij prebivalstva v ostale regije Slovenije in v tujino ter nizke rodnosti. Na OPO v pretežni meri ostaja ostarelo prebivalstvo, kar je slabo izhodišče za njihov nadaljnji razvoj. Zaradi relativno redke poselitve je tudi ekonomika storitvenih dejavnosti slaba, kar vodi do zmanjševanja dostopnosti do storitev, kot so poštna, zdravstvene in finančne storitve, storitve javne uprave, pa tudi storitve specifične za gospodarstvo (Kušar, 2019).

Tabela 25: Prebivalstvo in poseljenost v Sloveniji

	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2008-2019
Prebivalstvo skupaj (v 1000)									
OPO ¹	482	481	478	477	476	475	474	475	-1,4
Notranjost Slovenije	1.540	1.578	1.583	1.586	1.588	1.591	1.596	1.614	4,8
Slovenija skupaj	2.023	2.059	2.062	2.063	2.064	2.066	2.070	2.089	3,3
Prebivalstvo 15-29 let (v 1000)									
OPO ¹	92	78	74	72	70	68	66	65	-29,5
Notranjost Slovenije	305	272	266	259	253	247	243	245	-19,6
Slovenija skupaj	397	350	340	331	323	315	309	310	-21,9
Gostota poseljenosti (preb./km ²)									
OPO ¹	48	48	48	48	48	48	48	48	-1
Notranjost Slovenije	149	153	153	154	154	154	155	156	7
Slovenija skupaj	100	102	102	102	102	102	102	103	3

Vir: SURS, lastni preračuni.

Opomba: Preračuni so narejeni na število občin v OPO po zadnjih razpoložljivih podatkih iz marca 2020.

⁵⁰ Uradni list RS, št. 22/11, 97/12, 24/15, 35/17 in 101/20.

Tudi gospodarski kazalniki na OPO so pretežno slabši od slovenskega povprečja. Ob zmanjševanju prebivalstva, se število delovnih mest zmanjšuje še hitreje. Med leti 2009 in 2019 se je njihovo število zmanjšalo za 3,8 %, medtem ko je v istem obdobju v notranjosti Slovenije poraslo za 5,8 % (v celotni Sloveniji pa za 4,2 %). Stopnja delovne aktivnosti se je v tem obdobju sicer zvišala, saj se je število brezposelnih zmanjšalo skoraj za 30 %. Obenem se je zmanjšala tudi stopnja registrirane brezposelnosti, a še vedno presega slovensko povprečje. V letu 2018 je na OPO delovala dobra desetina slovenskih gospodarskih družb v katerih je bila zaposlena tudi dobra desetina delavcev. Večinoma so izvozno usmerjene, saj so več kot polovico prihodkov ustvarili na tujem trgu. Vendar je bila ustvarjena dodana vrednost na zaposlenega za okoli 15 % nižja kot v notranjosti Slovenije oziroma v slovenskem povprečju. Tudi plače na zaposlenega so bile za okoli 10 % nižje. Pozitiven trend je pa bilo zaznati v turistični dejavnosti, saj se je število turistov povečevalo. Vendar bo kriza, ki bo sledila pandemiji covid-19, najbolj prizadela prav na to dejavnost. Slabše možnosti za zaposlitev spodbujajo odseljevanje, predvsem mladih, ki ne najdejo ustrezne zaposlitve. Tako je večina občin v OPO zmerno do pretežno bivalnih s primanjkljajem delovnih mest nad tam živečim delovno aktivnim prebivalstvom. Zato je ključnega pomena za razvoj in napredek obmejnih območij zagotovitev zadostnega števila delovnih mest.

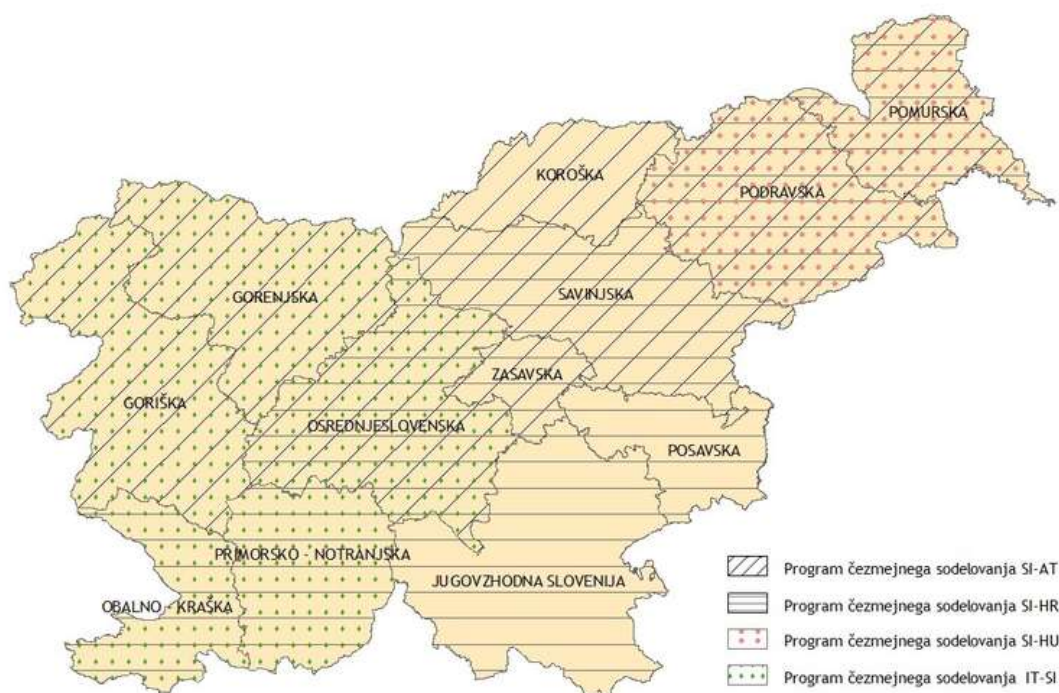
Nadaljnji razvoj OPO bo odvisen od ohranjanja vitalnosti teh območij. Razvojne razlike obstajajo tudi znotraj OPO. Kažejo se v raznolikosti fizično-geografskih danostih in z njimi povezanimi omejitvami, kot tudi v demografskih značilnostih in gospodarskem razvoju, zato je univerzalna obravnava OPO neprimerna (Kušar, 2018). Spodbujanje njihovega nadaljnjega razvoja in uresničevanje cilja ohranjanja poselitve je potrebno razumeti v smislu ohranjanja vitalnosti teh območij ob upoštevanju njihove notranje specifičnosti. Temu bo potrebno prilagoditi ukrepe, obenem pa izkoristiti prednosti in priložnosti OPO. Prav različni fizično-geografski dejavniki, ki so na nek način omejitveni dejavniki, so privlačni za turiste in lahko postanejo pomembni nosilci razvoja tudi ob spremembah, ki bodo po pandemiji covid-19 vplivale turistično dejavnost. Razvojni potencial predstavljajo trajnostno naravnane dejavnosti in večja izraba obnovljivih virov energije. Na razvoj OPO vpliva tudi privlačnost regionalnih središč preko meje. Ti imajo ob odsotnosti ustrezno razvite mreže središčnih naselij pomembno vlogo tako za oskrbo kot tudi za zaposlitev. Perifernosti, slabšo dostopnost ter pomanjkanje storitev splošnega pomena lahko izboljša sodobna informacijska in komunikacijska infrastruktura, ki lahko deloma nadomesti tudi pomanjkanje delovnih mest z delom na daljavo. Ovira za večjo uporabo tovrstne infrastrukture je ponekod zelo slaba pokritost s širokopasovnim internetom (Kušar, 2018). Zaradi demografskih trendov pa bodo poseben izziv prihodnjega razvoja tudi ukrepi dolgožive družbe, ki bodo morali biti prilagojeni posebnostim OPO.

3.4 Četrty splošni cilj regionalne politike - uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem, je četrty splošni cilj regionalne politike. Ta cilj dopolnjuje prve tri splošne cilje z dodatno dimenzijo, to je medregionalnim razvojnim povezovanjem in sodelovanjem. Evropsko teritorialno sodelovanje, bolj znano s kratico INTERREG, je del evropske kohezijske politike. Namenjeno je čezmejnemu reševanju težav in skupnemu razvoju različnih območij za krepitev celostnega teritorialnega razvoja. Na ta način spodbuja gospodarski, socialni in teritorialni razvoj Evropske unije kot celote. Financira se iz ESRR, ki ukrepe sodelovanja podpira prek treh ključnih sklopov: čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja (Medmrežje 1, 2020).

Programi Interreg, zlasti programi čezmejnega sodelovanja, so zelo pomembni za regionalni razvoj, ker dopolnjujejo kohezijska sredstva in imajo večplastne učinke. Vplivajo na lokalno prebivalstvo, njihovo kvaliteto življenja, institucije in državo kot celoto, saj: (i) omogočajo sodelovanje institucij med državami/regijami pri usklajenem načrtovanju in izvajanju ukrepov s čezmejnimi učinki; (ii) krepijo zavedanje o skupnem prostoru, ki sega preko državnih meja in pripomorejo k večji strpnosti in sobivanju; (iii) pospešujejo pretok znanj in izkušenj med institucijami v državi in na mednarodni ravni; (iv) krepijo zmogljivosti institucij, zaposlenih in ciljnih skupin v projektu, kar je še posebej pomembno za teritorialno majhne države; (v) s konkretnimi rešitvami izboljšujejo kvaliteto življenja prebivalcev v obmejnih območjih. Pozitivni učinki so tudi za sodelujoče institucije. Raziskovalne institucije in univerze s svojimi aplikativnimi raziskavami krepijo načrtovanje in odločanje na osnovi dokazov. Javni zavodi na nacionalni/regionalni ravni pridobivajo nova znanja, izmenjujejo si dobre prakse, ki so jim v pomoč pri njihovih upravljaljskih ali načrtovalskih aktivnostih, financirajo tudi analize, ki jim omogočijo načrtovanje na podlagi dokazov. Občine preko projektov čezmejnega sodelovanja financirajo lokalne razvojne projekte, spodbujajo inovativnost in razvoj, izpeljejo lahko manjše naložbe v infrastrukturo, turizem, naravno in kulturno dediščino, varstvo narave, mobilnost. Regionalnim razvojnim agencijam vključevanje v Interreg programe plemeniti izvajanje RRP-jev in drugih regionalnih razvojnih projektov. Ministrstva lahko preko programov sodelovanja financirajo raziskave in analize za sprejemanje odločitev na osnovi dokazov, izmenjujejo izkušnje in se usklajujejo pri oblikovanju in izvajanju politik. Sodelovanje v okviru Interreg programov pa je v korist tudi gospodarstvu, saj spodbuja internacionalizacijo, raziskave in inovacije, povezovanje z novimi mrežami in grozdi ter krepí podjetniško okolje (Silič, 2019).

Zemljevid 1: Regije v programih čezmejnega sodelovanja v obdobju 2014–2020

Vir: Medmrežje 2, 2020.

V obdobju 2014–2020 v programih ETS sodelujejo vse razvojne regije. Programom ETS, v katerih lahko sodeluje Slovenija, je za projektni nivo za čezmejne programe namenjenih 174,5 mio EUR, 820 mio EUR ESRR (Evropski sklad za regionalni razvoj) za transnacionalne programe in 322⁵¹ mio EUR za medregionalne programe. Slovenija sodeluje v štirih čezmejnih programih (z Italijo, Hrvaško, Madžarsko in Avstrijo), pri treh (z

⁵¹ Podatek vključuje samo program Interreg Europe, ne pa tudi programa ESPON in URBACT.

Avstrijo, Hrvaško in Madžarsko) pa je Slovenija tudi organ upravljanja. Za Interreg programe v obdobju 2014–2020 se skladno z Uredbo ETS⁵² zahteva tematska osredotočenost in sicer mora biti najmanj 80 % vseh ESRR sredstev programa osredotočenih na največ 4 tematske cilje, ki jih je sicer 11.⁵³ Slovenski partnerji v okviru čezmejnih programov najpogosteje sodelujejo na temo ohranjanja naravne in kulturne dediščine s trajnostnim turizmom in varstva narave, kamor je bilo alociranih tudi največ sredstev posameznega programa (SVRK, 2020).

ETS se bo v novem programskem obdobju 2021–2027 še bolj usmerilo v povečanje učinkovitosti programov. V okviru ETS programov bodo usmerjeni v doseganje ravnotežja med sodelovanjem, ki ostaja osrednji element programov Interreg in spodbujanjem sinergij. Z makroregionalnimi strategijami pa se bodo medsebojno dopolnjevali in krepili učinki. Usmerja se v prilagoditve strukture programov Interreg za boljše upoštevanje funkcionalnih območij. Ohranja se zahteva po večji osredotočenosti sredstev na omejeno število ciljev politike z jasno intervencijsko logiko in z merjenjem rezultatov (Predlog uredbe ETS, 2018).

Za spremljanje četrtega splošnega cilja regionalne politike je izbran kazalnik število potrjenih projektov ETS s slovenskim projektnimi partnerji. Kljub temu, da je cilj širši in obsega tudi druge programe z mednarodnim medregionalnim povezovanjem (HORIZON, LIFE+, Digital Europe, Creative Europe, COSME, CEF, YeI, ERASMUS+), so bili zaradi podatkovnih omejitev, pri merjenju kazalnika zajeti samo programi ETS (brez programov ESPON in URBACT), (Cilji, usmeritve in..., 2019).

Tabela 26: Vodilni in dopolnilni kazalnik četrtega splošnega cilja regionalne politike

Vodilni kazalniki	Dopolnilni kazalniki
Število potrjenih projektov ETS s slovenskimi projektnimi partnerji Vir: SVRK. Teritorialna raven: NUTS 3.	Število slovenskih projektnih partnerjev (SI PP) v potrjenih projektih ETS Vir: SVRK. Teritorialna raven: NUTS 3.

Vir: Cilji, usmeritve in..., 2019.

Vodilni in dopolnilni kazalnik imata določene pomanjkljivosti glede na trende v izvajanju programov Interreg, zaradi česar bi bilo potrebno razmisliti o drugačnem merjenju tega cilja. Tako zmanjšanje števila projektov kot tudi zmanjšanje števila slovenskih partnerjev v projektih nista povezana s slabšim doseganjem programskih ciljev. Če primerjamo programsko obdobje 2007–2013 z obdobjem 2014–2020, se je v slednjem število projektov in tudi partnerjev na projektih zmanjšalo zaradi povečane usmeritve v strateške projekte, tematske in finančne osredotočenosti, kar je predvsem posledica usmeritve na evropski ravni po večji učinkovitost porabljenih sredstev v teh programih. V obdobju 2007–2013 je bilo financiranih več manjših projektov, zato so bila sredstva bolj razpršena, s tem pa se manjša tudi njihova učinkovitost. Število projektnih partnerjev se je v obdobju 2014–2020 zmanjšalo tudi zaradi priporočila na javnih razpisih programskih sredstev o priporočljivem maksimalnem številu partnerjev v projektu (v povprečju je na čezmejnih programih 6 do 8 partnerjev na projekt) zaradi optimalne koordinacije in obvladljivosti projektnega upravljanja. Prav tako na število projektnih partnerjev vpliva tematski cilj oz. specifični cilj opredeljen v razpisih programov in sredstev, saj določena vsebinska področja zahtevajo bolj interdisciplinaren pristop in udeležbo vrste različnih inštitucij (raziskovalne, lokalna uprava, strokovne institucije, institucije z znanjem projektnega upravljanja,...). Zaradi teh specifičnosti in trendov v pristopih izvajanja projektov sodelovanja, ki se bodo pojavljali tudi v programskem obdobju 2021–2027, bi bilo potrebno izbrati drugačne kazalnike merjenja četrtega splošnega cilja regionalne politike. V delovnem zvezku smo prikazali višino dodeljenih⁵⁴ sredstev ESRR na prebivalca. Smiselno je,

⁵² Uredba o izvajanju postopkov pri porabi sredstev evropskega teritorialnega sodelovanja v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2014–2020, (Uradni list RS, št. 52/16).

⁵³ TC1 raziskave in inovacije, TC2 IKT, TC3 konkurenčnost MSP, TC4 nizkoogljično gospodarstvo (energija in mobilnost), TC5 podnebne spremembe in tveganja, TC6 okolje in učinkovita raba virov (naravna in kulturna dediščina), TC7 trajnostni promet, TC8 zaposlovanje in mobilnost, TC9 socialna vključenost, TC10 boljše izobraževanje in usposabljanje, TC11 boljša institucionalna zmogljivost, podpora makroregionalnim strategijam.

⁵⁴ Dodeljena sredstva so Dodeljena sredstva so sredstva EU na podlagi pogodbe o sofinanciranju programa.

da se spremlja višino dodeljenih sredstev ob potrditvi projektov (pogodbe o sofinanciranju o dodeljenih ESRR sredstvih) ter višino počrpanih sredstev po projektnih partnerjih (realizacija) po zaključku programa.

Tabela 27: Projekti ETS (brez programa ESPON in URBACT) s slovenskim projektnimi partnerji v programskem obdobju 2014–2020, stanje 9.7.2020

	Potrjeni projekti		Slovenski partnerji (SI-PP) v potrjenih projektih		Skupna sredstva v potrjenih projektih (dodeljena + lastna), €	Dodeljena sredstva ESRR v PP, €	
	Število	Na 10.000 preb.	Število	Na 10.000 preb.		Skupaj	Na preb.
Statistične regije (NUTS 3)							
Skupaj	823	3,9	1110	5,3	217.495.957,66	184.748.665,11	88,43
Osrednjeslovenska	298	5,2	419	7,4	85.362.106,56	72.502.587,03	127,72
Obalno-kraška	75	6,5	107	9,3	22.172.760,79	18.846.847,24	163,02
Gorenjska	56	2,7	63	3,1	11.570.467,55	9.634.292,48	46,83
Goriška	74	6,3	102	8,6	24.904.241,15	21.192.132,34	179,58
Savinjska	42	1,6	49	1,9	8.198.820,62	6.906.420,94	26,27
Jugovzhodna Slovenija	12	0,8	16	1,1	3.840.415,65	3.264.353,30	22,56
Pomurska	73	6,4	109	9,5	17.445.031,17	14.793.769,98	129,32
Primorsko-notranjska	22	4,2	26	4,9	4.943.805,36	4.202.234,55	79,56
Podravska	145	4,5	186	5,7	32.985.056,16	27.970.782,65	86,10
Koroška	10	1,4	16	2,3	2.404.669,99	2.316.949,36	32,78
Posavska	3	0,4	3	0,4	767.743,00	652.581,55	9,28
Zasavska	13	3,1	14	3,4	2.900.839,65	2.465.713,70	59,23
Kohezijski regiji (NUTS 2)							
Zahodna Slovenija	503	5,0	691	6,9	145.438.260,70	123.390.241,03	122,53
Vzhodna Slovenija	320	3,0	419	3,9	72.057.696,96	61.358.424,08	56,69

Vir: SVRK, SURS, lastni preračuni.

Opomba: Dodeljena sredstva so sredstva EU na podlagi pogodbe o sofinanciranju programa, večinoma v višini 85 % upravičenih stroškov.

Na udeležbo slovenskih partnerjev v projektih ETS vpliva delovanje različnih institucij ter razpoložljivost človeških in finančnih virov v regijah. Večina vseh potrjenih projektov ETS programskega obdobja 2014–2020 je v osrednjeslovenski regiji. K sodelovanju v projektih ETS pripomore dobro delovanje različnih institucij v regijah, med katerimi so zelo pomembne izobraževalne in raziskovalne, ki delujejo tudi na nacionalni ravni in so pomembne za celotno Slovenijo. Teh je prav v osrednjeslovenski regiji največ. Na drugi strani pa je kadrovska podhranjenost v regijah, oziroma pomanjkanje človeških virov, ki se jim pridružuje še pomanjkanje finančnih virov institucij, gotovo eden od omejitvenih dejavnikov, ki onemogoča večje uspešnost sodelovanje v Interreg projektih v manjših regijah. Kljub temu so tudi nekatere manjše regije zelo uspešne pri koriščenju sredstev ETS. Predvsem izstopajo goriška, obalno-kraška in pomurska regija, ki imajo v programskem obdobju 2014–2020 v potrjenih projektih največ dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca, ki presega tudi slovensko povprečje. To so obenem tudi obmejne regije z daljšo tradicijo vključevanja v čezmejne projekte.

4 Razvojne regije v luči ciljev regionalne politike za obdobje 2021–2027

Štirje splošni cilji regionalne politike so izhodišče za strateške usmeritve razvojnih regij v naslednjem programskem obdobju. V tem poglavju smo predstavili vse štiri cilje s kazalniki za merjenje teh ciljev za vsako regijo posebej. Za programsko obdobje 2021–2027 bodo razvojne regije pripravile strategije razvoja regij in štirje splošni cilji regionalne politike so osnovno izhodišče za strateške usmeritve regij v naslednjem programskem obdobju, ki pa bodo v vsaki regiji specifični glede na njihovo vizijo, razvojne možnosti in priložnosti.

Enostaven način prikaza kazalnikov za spremljanje ciljev po regijah je bilo vodilo tega poglavja. Pri prikazu ciljev po regijah smo izhajali iz usmeritve, da jih prikažemo na čim bolj enostaven način. Odločili smo se za prikaz odstopanja regij od slovenskega povprečja, v primeru cilja 2 pa od evropskega povprečja in povprečja sosednjih regij. Največ težav je bilo s prikazom kazalnika za cilj 1 – kakovosti življenja. Tega smo namreč v vsaki regiji izmerili z izbranimi 12 vodilnimi kazalniki. Vse kazalnike smo naenkrat prikazali v isti sliki v odstopanju od slovenskega povprečja (indeksih ravni, Slovenija = 100) in za vsako regijo posebej. Med kazalniki so tudi štirje t. i. negativni kazalniki, kjer višja vrednost kazalnika pomeni slabše stanje. Ti kazalniki so: (i) stopnja tveganja socialne izključenosti, (ii) povprečna velikost FDO, (iii) stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanja in (iv) delež gospodinjstev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju. Da so ti kazalniki po vsebini primerljivi z ostalimi t. i. pozitivnimi kazalniki, smo zanje izračunali inverzne oz. obratne indekse, ki smo jih izrazili kot indeks ravni, Slovenija = 100. Temu ustrezno smo prilagodili tudi poimenovanje kazalnikov (Tabela 28). Tako za vse kazalnike velja, da višja vrednost indeksa pomeni bolj ugodno stanje za regijo oz. bolj ko linija na sliki sledi pravi krožnici in večji, ko je premer krožnice, bolj je ugodno za regijo. Pri prikazih kazalnikov za ostale cilje teh problemov ni bilo, ker ne prikazujemo vsebinsko različnih kazalnikov naenkrat.

Tabela 28: Kratko poimenovanje kazalnikov 1. cilja regionalne politike

Kazalnik	Kratko preimenovanje
1. Stopnja delovne aktivnosti, 2019	Delo
2. Delež prebivalstva (20-64 let) s terciarno izobrazbo, 2019	Izobrazba
3. Razpoložljivi dohodek na prebivalca, 2018	Dohodek
4. Stopnja tveganja socialne izključenosti (inverzni indeks), 2018	Socialna vključenost
5. Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, skupaj, 2018	Zdravje
6. Delež preb. z oddaljenostjo postajališča JPP največ km in primerno frekvenco, 2019	Dostopnost
7. Površina funkcionalno degradiranih območij (inverzni indeks), 2020	Nedegradiran prostor
8. Stopnja stanovanjske prikrajšanosti po kakovosti stanovanja (inverzni indeks), 2018	Kakovost stanovanja
9. Delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje, 2018	Okolje
10. Število obiskov splošnih knjižnic na prebivalca, 2018	Kultura
11. Udeležba na državnoborskih volitvah v % od volilnih upravičencev, 2018	Upravljanje
12. Delež gospodinjstev, ki so poročala o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju (inverzni indeks), 2018	Občutek varnosti

Tabela 29: Kazalniki 1. splošnega cilja regionalne politike, indeksi ravni, regije, Slovenija = 100

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Osrednjeslovenska	102	130	103	121	101	133	109	115	105	145	107	73
Obalno-kraška	101	99	97	115	100	92	97	82	98	60	86	62
Gorenjska	103	97	102	133	100	117	104	135	100	112	104	114
Goriška	103	102	102	97	100	65	118	62	87	112	101	80
Savinjska	98	81	99	83	99	82	156	92	104	70	100	133
Jugovzhodna Slovenija	102	83	104	131	99	75	70	96	84	78	96	62
Pomurska	95	79	92	75	98	50	178	74	112	66	92	400
Primorsko-notranjska	90	79	101	106	100	70	110	72	71	173	98	89
Podravska	99	97	95	84	98	98	79	115	105	68	95	114
Koroška	96	89	109	90	100	113	185	164	102	120	104	200
Posavska	96	71	99	101	99	57	35	82	84	50	90	100
Zasavska	97	88	96	87	98	118	107	79	105	96	101	267
Slovenija	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

V nadaljevanju bomo prikazali kazalnike za spremljanje ciljev regionalne politike za vsako regijo posebej, pri čemer bomo izpustili kazalnik IRO za cilj 3, ker je podrobnejša analiza tega kazalnika za leto 2019 na voljo v kratki analizi Indeks razvojne ogroženosti 2019 (Pečar, 2020), link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

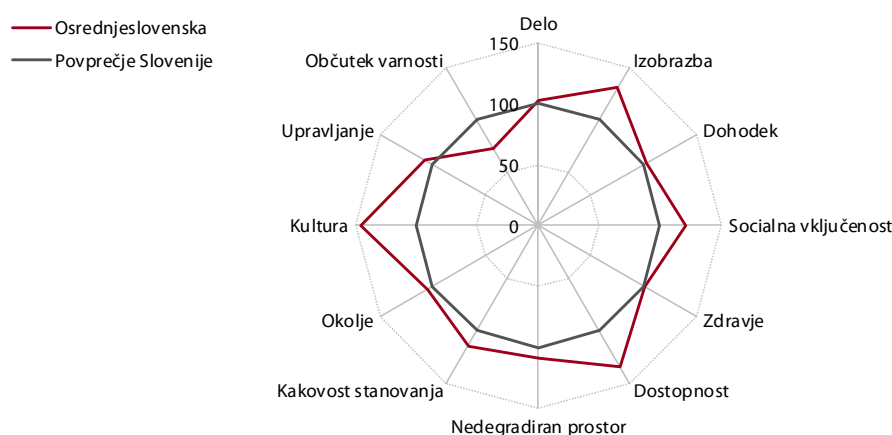
4.1 Osrednjeslovenska regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Na področju kakovosti življenja osrednjeslovensko regijo zaznamujejo pretežno nadpovprečne vrednosti kazalnikov, izjema je kazalnik, ki meri občutek varnosti. Regija pozitivno najbolj izstopa na področju kulture in izobrazbe, kar je razumljivo, saj so v regiji osredotočene vse nacionalno pomembne znanstvene, raziskovalne, izobraževalne in kulturne ustanove. V regiji imajo sedež številna podjetja z okoli 30 % vseh delovnih mest, ki povzročajo obsežne dnevne migracije prebivalstva.⁵⁵ Dnevni migranti prispevajo k ustvarjenju BDP regije, v kateri delajo. Tudi razpoložljivi dohodek na prebivalca, ki presega slovensko povprečje, je med najvišjimi primerjalno z ostalimi regijami. Višje dohodke posredno omogoča še visok delež prebivalstva s terciarno izobrazbo, ki je najvišji prav v osrednjeslovenski regiji. Vse to prispeva k manjšemu tveganju za socialno izključenost, ki je nižja kot v slovenskem povprečju. Boljša je tudi kakovost stanovanj, kar je povezano tako z razpoložljivim dohodkom prebivalstva in novogradnjami, ki so bile po letu 1990 bolj usmerjene v osrednjeslovensko kot v druge regije. Število degradiranih območij v regiji sicer močno odstopa od števila v drugih regijah, saj je osrednjeslovenska regija območje največje razvojne dinamike. V času finančne in gospodarske krize po letu 2008, je veliko začetih investicij ostalo nedokončanih, prostor pa degradiran. Kljub temu je povprečna velikost degradiranega prostora nekoliko manjša kot v slovenskem povprečju. Vse to pa na drugi strani pričakovano vpliva tudi na bolj neugodne rezultate na področju osebne varnosti. V povprečju je regija gosto poseljena, močno pa se prepletata tako urbano kot ruralno okolje, saj osrednjeslovenska regija vključuje v svoje območje zelo raznolike občine, tudi podeželske.

⁵⁵ Z dnevnimi migracijami je predvsem obremenjena Ljubljana. Vsakodnevno se na delo v Ljubljano vozi več kot 129.200 oseb iz drugih občin, hkrati pa iz nje odhaja na delo v druge občine okoli 23.300 njenih delovno aktivnih prebivalcev (Bernot, 2020).

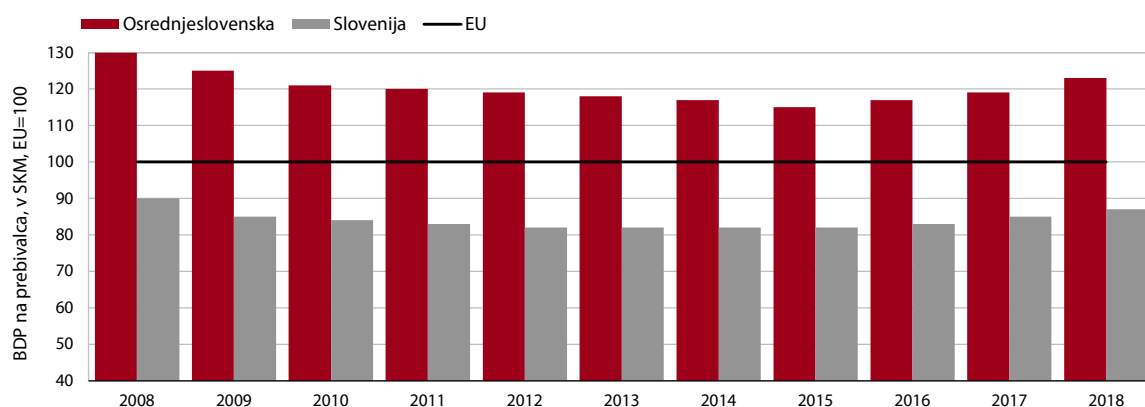

Slika 2: Kakovost življenja v osrednjeslovenski regiji, 2018-2020

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Osrednjeslovenska regija edina presega evropsko povprečje po BDP na prebivalca. Finančna in gospodarska kriza je prehitavanje evropskega povprečja v osrednjeslovenski regiji zavrila. Leta 2008 je namreč presegala evropsko povprečje za 30 %, potem pa je bil upad gospodarske aktivnosti prav v osrednjeslovenski regiji med najvišjimi. V letu 2015 je presegala evropsko povprečje le še za 15 %. Po tem letu se dohitevanje spet nadaljuje in v letu 2018 je bila osrednjeslovenska regija za 23 % višje od evropskega povprečja.

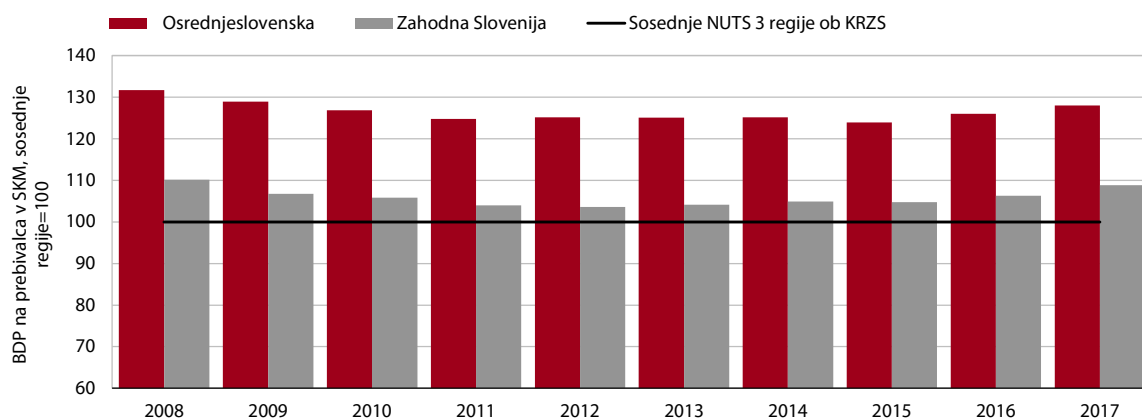
Slika 3: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, osrednjeslovenska regija, 2008–2018

Vir: Eurostat.

Cilj 2.3: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

Med regijami zahodne Slovenije osrednjeslovenska regija najbolj presega povprečje sosednjih NUTS 3 regij v Sloveniji, Avstriji, Italiji in na Hrvaškem. To povprečje KRZS presega za 9 o. t., osrednjeslovenska regija pa za 28 % (leta 2017). Tudi tu je regija zmanjšala svojo prednost v času krize, ko je presegala povprečje za 32 % (leta 2008). Osrednjeslovenska regija neposredno ne meji na nobeno NUTS 3 regijo v sosednjih državah, v primerjavi z NUTS 3 regijami, ki mejijo na kohezijsko regijo zahodna Slovenija, pa je osrednjeslovenska med bolj razvitimi. Prehiteva jo le regija Celovec-Beljak v Avstriji, kjer je bil BDP na prebivalca leta 2017 višji od evropskega za 24 %.

Slika 4: BDP na prebivalca v osrednjeslovenski in slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Sodelovanje v projektih mednarodnega sodelovanja je za osrednjeslovensko regijo velikega pomena.

Ker je osrednjeslovenska regija gospodarsko najbolj razvita v Sloveniji, je upravičena do bistveno manj kohezijskih sredstev kot ostale regije, ima pa možnost sodelovanja v projektih ETS, kar s pridom izkorišča. Za uspešno sodelovanje v mednarodnih projektih je zelo pomembno razvito podporno okolje, ki se kaže v delovanju različnih institucij v regiji, predvsem izobraževalnih in raziskovalnih, in zadostna kadrovska podpora, kar vse je v prid osrednjeslovenski regiji. Veliko vlogo pri tem ima RRA LUR, ki povezuje vseh 25 občin osrednjeslovenske regije. RRA LUR sodeluje v številnih projektih (pretežno Interreg), ki posegajo na različna področja razvoja celotne regije, dopolnjujejo njene razvojne usmeritve in podpirajo predvsem trajnostni razvoj, trajnostno mobilnost, ohranjanje narave, varstvo okolja, razvoj naravne in kulturne dediščine, krožno gospodarstvo, kulturne in kreativne industrije ter spodbujajo lokalni razvoj. Višina dodeljenih sredstev ETS na prebivalca v programskem obdobju 2014–2020, je v osrednjeslovenski regiji višja kot v slovenskem povprečju, a jo prehitujejo goriška, obalno-kraška in pomurska regija.

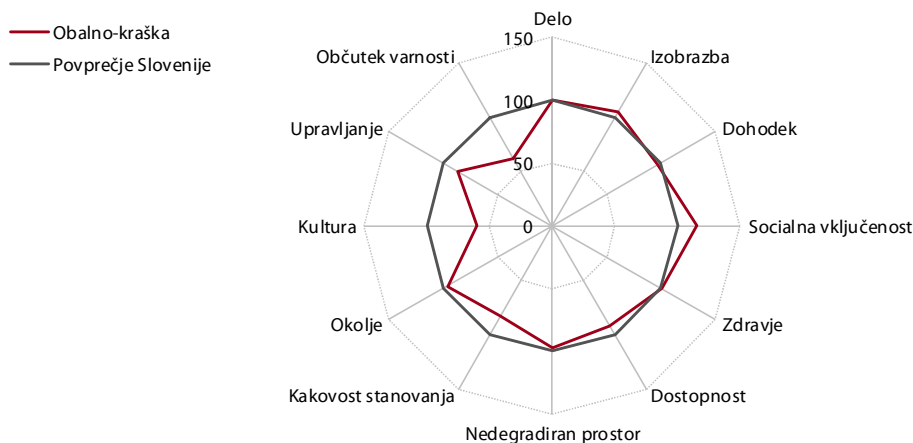
4.2 Obalno-kraška regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Regija se že po razvitosti vedno uvršča med najboljše v Sloveniji in tudi kazalniki kakovosti življenja so marsikje na slovenskem povprečju ali pa ga presegajo. Najbolj izstopa po dobri socialni vključenosti prebivalstva. Stopnja tveganja socialne izključenosti je namreč nižja v primerjavi z drugimi regijami, vendar je bila v času finančne in gospodarske krize po letu 2008 ter izčrpavanja podjetij, precej višja. Zaradi izgube delovnih mest se je v tistem času močno povečala brezposelnost, kar je imelo za posledico tudi naraščanje revščine in socialne izključenosti. Za regijo je značilno, da delež terciarno izobraženega prebivalstva že vrsto let presega slovensko povprečje. Razpoložljivi dohodek na prebivalca je v zadnjih letih nekoliko padel in je blizu slovenskega povprečja. Tradicionalno imajo prebivalci regije višje pričakovano trajanje življenja, še

posebej to velja za ženske. V tem območju dolgoživost povezujemo tudi z mediteransko prehrano in bolj zdravim življenjskim slogom. Na drugi strani pa regija najbolj zaostaja za slovenskim povprečjem po obisku splošnih knjižnic in občutku varnosti prebivalstva. Slabša je tudi kakovost stanovanj, ki so pogosto potrebna obnove, saj je bilo okoli 90 % stanovanjskega sklada zgrajenega v letih med 1971 in 1980. Regija ima tudi bolj degradiran prostor zaradi opuščanja dejavnosti kot to velja za slovensko povprečje. Njihovo število in površina sta se v zadnjih treh letih še povečali. Za slovenskim povprečjem zaostaja tudi udeležba na državnoborskih volitvah.

Slika 5: Kakovost življenja v obalno-kraški regiji, 2018–2020

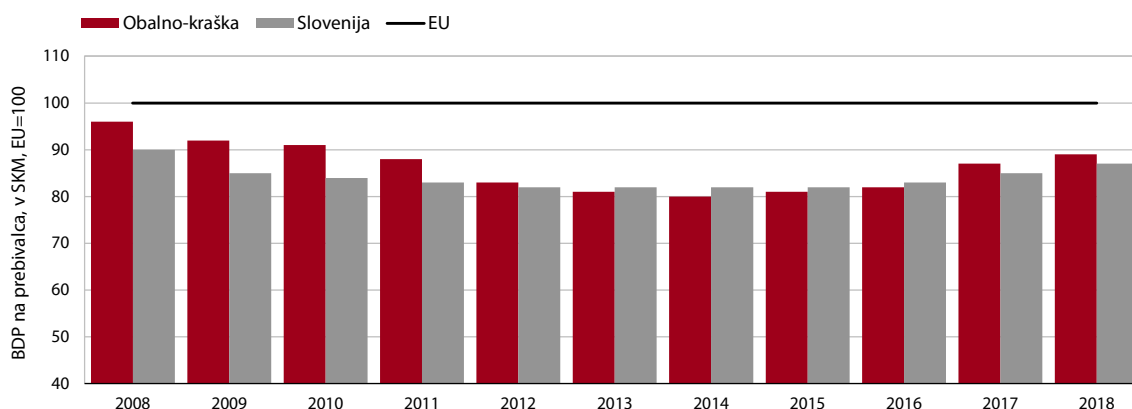

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Obalno-kraški regiji, ki se je v letu 2008 že zelo približala evropskemu povprečju v BDP na prebivalca, je finančna in gospodarska kriza preprečila hitrejše zmanjševanje zaostanka. Obalno-kraška regija je še leta 2008 zaostajala za evropskim povprečjem v razvitosti le 4 %, v naslednjih letih pa je kriza njeno zaostajanje poglobila. Najbolj, za 20 %, je svoj zaostanek poglobila leta 2014, ko je istočasno padla tudi pod slovensko povprečje. Predvsem kapitalsko izčrpavanje podjetij je regijo prizadelo bolj kot nekatere druge regije. S hitrejšo gospodarsko rastjo po letu 2015 se zaostajanje ponovno zmanjšuje, tako da je v letu 2018 za evropskim povprečjem zaostala za 11 %, obenem pa je ponovno preseгла slovensko povprečje.

Slika 6: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, obalno-kraška regija, 2008–2018

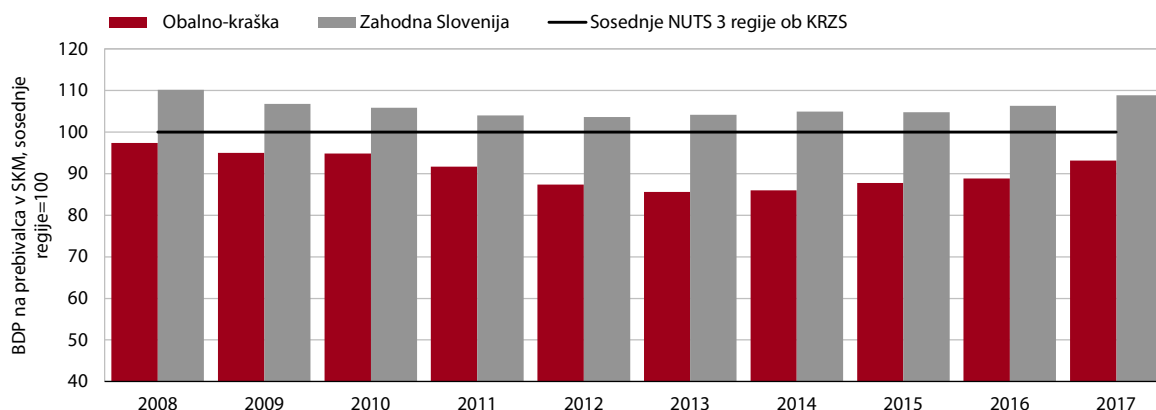

Vir: Eurostat.

Cilj 2.3: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

Obalno-kraška regija dosega 93 % povprečne razvitosti sosednjih NUTS 3 regij, ki mejijo na KRZS. V primerjavi s povprečnim BDP na prebivalca v NUTS 3 v regijah sosednjih držav, je bila obalno-kraška regija v letu 2017 bolj razvita le od Primorsko-goranske in Istarske županije na Hrvaškem, še najbolj pa se je po razvitosti približala italijanski Gorici⁵⁶, za katero je zaostala za 6 %. Obalno-kraška regija še vedno ni prišla na raven razvitosti sosednjih regij iz leta 2008, ko je za njihovo povprečno razvitostjo zaostajala le za 3 %.

Slika 7: BDP na prebivalca v obalno-kraški in slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Obalno-kraška regija je druga med regijami z največ dodeljenih sredstev ESRR v potrjenih projektih ETS na prebivalca v Sloveniji. Vključena je v desetino⁵⁷ vseh potrjenih projektov ETS v Sloveniji. Na njeno uspešno vključenost v mednarodno sodelovanje vplivajo razvite podporne institucije v regiji in dolga tradicija sodelovanja v čezmejnih projektih. Aktualni projekti so vsebinsko usmerjeni na področja, ki so ključna za nadaljnji razvoj regije kot so: (i) upravljanje morskih in obalnih območji, prometno načrtovanje in trajnostna mobilnost, konkurenčnost in inovacije v pomorskem sektorju, razvoj trajnostnega turizma, ekosistemskih storitev in ohranjanja habitatov na varovanih območjih. V čezmejnih projektih se osredotoča še na razvoj trajnostnega turizma, ohranjanje kulturne dediščine in razvoja kulturnega turizma, izzive staranja na čezmejnem območju, sodelovanje in povezovanje pri zagotavljanju urgentne medicinske pomoči na območju slovenske in hrvaške Istre, izboljšanje kakovosti življenja oseb z demenco na čezmejnem območju Slovenije in Hrvaške.

⁵⁶ Sosednje čezmejne regije na katere neposredno meji obalno-kraška regija sta Gorica in Trst v Italiji ter Primorsko-goranska in Istarska županija na Hrvaškem.

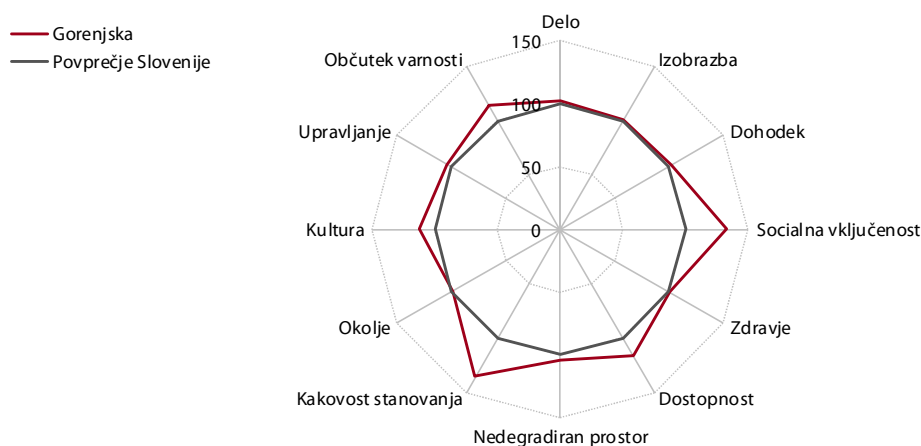
⁵⁷ Na stanje 9.7.2020.

4.3 Gorenjska regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Po izbranih kazalnikih kakovosti življenja je življenje v gorenjski regiji med kakovostnejšimi. Po vseh kazalnikih namreč presega slovensko povprečje ali pa je na njegovi ravni. Najbolj pozitivno izstopa po visoki socialni vključenosti prebivalstva, na kar vpliva nadpovprečna stopnja delovne aktivnosti, saj je ob ugodnih zaposlitvenih možnostih tako v regiji kot izven nje, tudi stopnja brezposelnosti nizka, celo najnižja v Sloveniji. Več kot tretjina prebivalstva ima terciarno izobrazbo, kar vpliva na to, da tudi razpoložljivi dohodek na prebivalca presega slovensko povprečje. Delež gospodinjstev, ki živijo v slabih stanovanjskih razmerah, je med najnižjimi v Sloveniji. Regija ima tudi dobro dostopnost z JPP, saj je delež prebivalcev, ki živi v kilometrski oddaljenosti do postajališč JPP s primerno pogostostjo voženj, med najvišjimi v Sloveniji. S tem so tudi dnevne migracije prebivalstva v sosednje regije zaradi dela ali izobraževanja veliko lažje. Tudi velikost funkcionalno degradiranega prostora je nekoliko pod slovenskim povprečjem. Med kazalniki kakovosti življenja je regija nekoliko slabša le po deležu priključenosti prebivalstva na javno kanalizacijsko omrežje, a še vedno blizu slovenskega povprečja. Visok je obisk knjižnic in občutek varnosti med prebivalstvom. Tudi udeležba na zadnjih državnoborskih volitvah je presegala slovensko povprečje. Ugodni kazalniki na različnih področjih vplivajo tudi na pričakovano trajanje življenja, ki je blizu slovenskega povprečja, pri moških pa ga celo nekoliko presega.

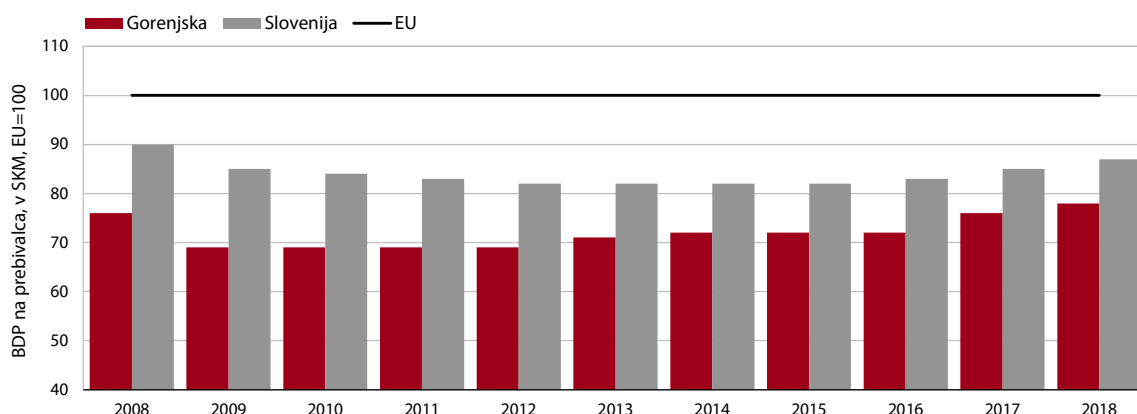
Slika 8: Kakovost življenja v gorenjski regiji, 2018-2020

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

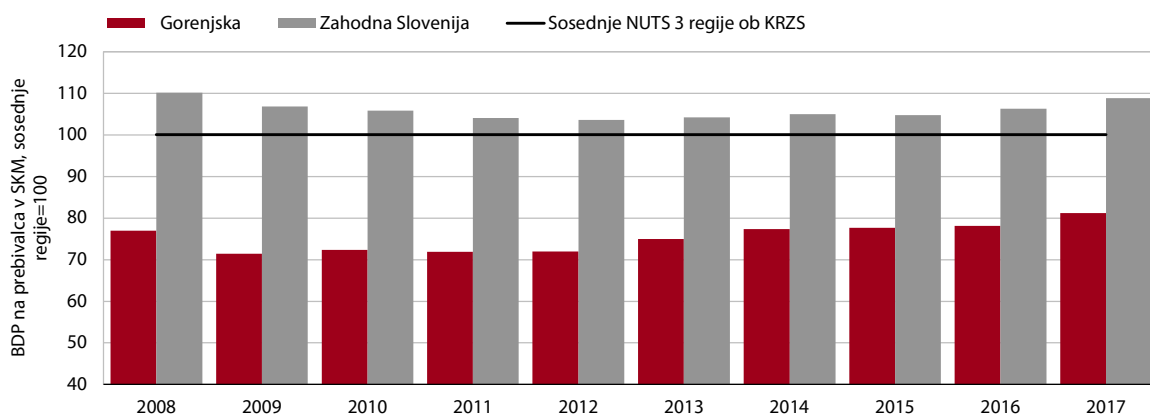
Gorenjska regija dosega 78 % povprečne razvitosti EU. Po letih gospodarske in finančne krize, ko je BDP na prebivalca v gorenjski regiji padel na 69 % evropskega povprečja, je v letu 2018 presegla raven iz leta 2008. Leta med 2009 in 2011 so bila najslabša leta za gorenjsko regijo. Po letu 2012 pa se ta razkorak spet postopoma zmanjšuje, na kar vplivajo ugodni rezultati poslovanja gospodarskih družb regije z visoko produktivnostjo, nizka brezposelnost in visoka zaposlenost.

Slika 9: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, gorenjska regija, 2008–2018

Vir: Eurostat.

Cilj 2.3: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

V primerjavi z NUTS 3 regijami v Sloveniji in sosednjih državah, ki mejijo na KRZS, je gorenjska regija skupaj z Primorsko-goransko županijo najmanj razvita. V letu 2017 je gorenjska regija dosegla 81 % razvitosti sosednjih regij. Od NUTS 3 regij v sosednjih državah neposredno mejijo na gorenjsko regijo le regije Celovec-Beljak in Spodnja Koroška v Avstriji ter Videm v Italiji. Regija zaostaja tudi za povprečjem zahodne kohezijske regije. Tudi znotraj KRZS je najmanj razvita, zaostanek pa uspešno zmanjšuje že od leta 2009.

Slika 10: BDP na prebivalca v gorenjski in slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

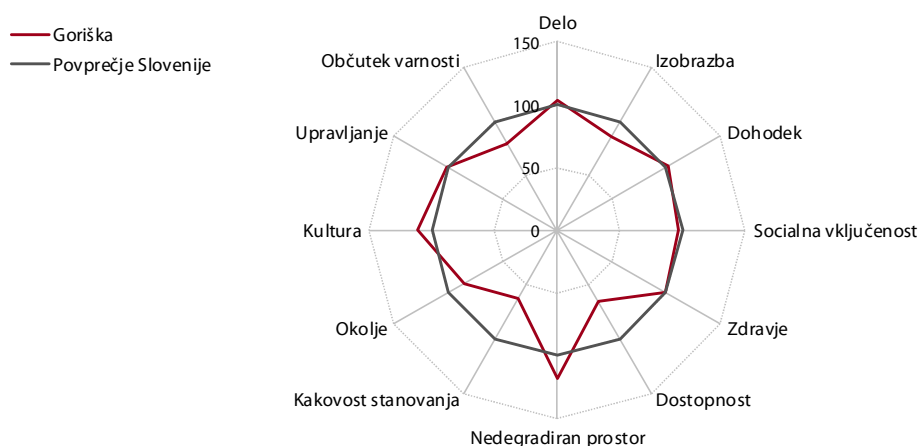
Gorenjska regija ima na prebivalca polovico nižjo višino dodeljenih sredstev ESRR v potrjenih projektih mednarodnega in medregionalnega sodelovanja, kot je povprečna višina v Sloveniji. Okoli 7 % vseh potrjenih projektov v Sloveniji je takšnih, kjer sodelujejo partnerji iz gorenjske regije. Gorenjska regija sodeluje pri programu čezmejnega sodelovanja z Italijo in Avstrijo ter transnacionalnih programih in v medregionalnem programu Interreg Europe. Projekti s svojimi vsebinami dopolnjujejo razvojne usmeritve gorenjske regije in segajo na različna razvojna področja od inovativnosti, konkurenčnosti malih in srednjih podjetij, socialnega podjetništva, ohranjanja naravne in kulturne dediščine do trajnostnega razvoja, učinkovite rabe energije, možnosti izkoriščanja lokalnega lesa in razvoja turizma.

4.4 Goriška regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Goriška regija v izbranih kazalnikih kvalitete življenja pozitivno izstopa predvsem z manjšo površino funkcionalno degradiranega prostora kot je to značilno za povprečje Slovenije. Regija ima nadpovprečno stopnjo delovne aktivnosti, obenem pa je tudi stopnja registrirane brezposelnosti med najnižjimi v Sloveniji. Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo je nižji kot v slovenskem povprečju, vendar kljub temu razpoložljiv dohodek prebivalstva presega slovensko povprečje. Bližina meje namreč omogoča možnosti iskanje zaslužka tudi preko meje. Po socialni vključenosti in pričakovanem trajanju življenja je regija blizu slovenskega povprečja. Delež prebivalstva, ki živi v stanovanjih v slabem stanju, je v goriški regiji najvišji v Sloveniji. Tu je namreč precejšen delež starih stanovanj, potrebnih obnove, na drugi strani pa tudi ostarelega prebivalstva, ki te obnove ne zmorejo. Tudi priključenost prebivalstva na javno kanalizacijsko omrežje je pod slovenskim povprečjem. Na drugi strani pa ima regija visok obisk v knjižnicah, kar je lahko tudi posledica pomanjkanja drugih kulturnih ustanov v nekaterih delih regije. Poleg tega v regiji delujejo kar tri potujoče knjižnice, ki so zlasti za obrobna območja izrednega pomena. Regija ima namreč slabe povezave z javnim prevozom, saj le okoli 40 % prebivalstva regije živi v kilometrski oddaljenosti od postajališč JPP s primerno pogostostjo voženj. Udeležba prebivalstva na zadnjih državnozborskih volitvah je nekoliko presejala slovensko povprečje. Kar desetina prebivalstva pa se ne počuti varnih v svojem bivalnem okolju.

Slika 11: Kakovost življenja v goriški regiji, 2018-2020

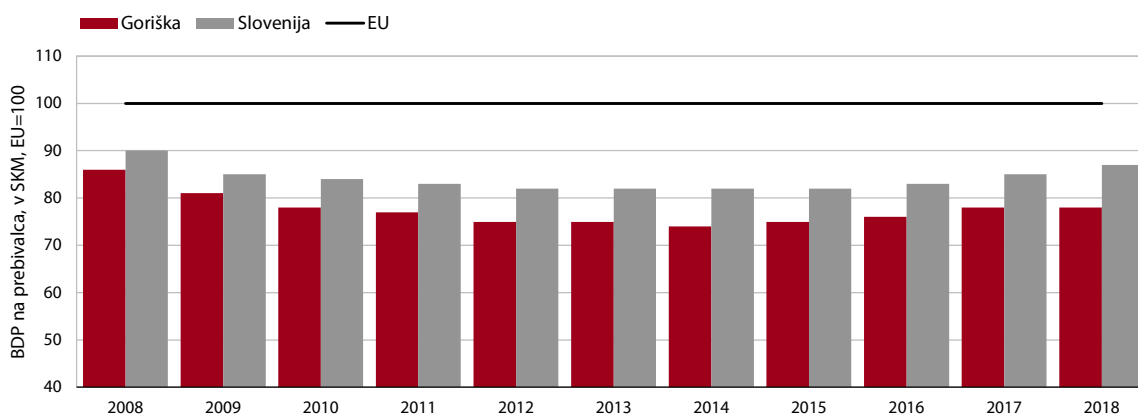
Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

V primerjavi z ostalimi statističnimi regijami v Sloveniji je goriška regija v tisti polovici slovenskih regij, ki hitreje dohitevajo evropsko povprečje. V letu 2018 dosegla 78 % evropskega povprečja BDP na prebivalca, kar je za 8 o. t. manj kot pred gospodarsko in finančno krizo leta 2008. Tako kot v vseh regijah je slednja tudi v goriški regiji kriza zavrta dohitevanje evropskega povprečja. Leta 2015 se je začelo postopno okrevanje, ki pa ga bo ponovno zaustavila nova kriza zaradi pandemije covid-19.

Slika 12: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, goriška regija, 2008–2018

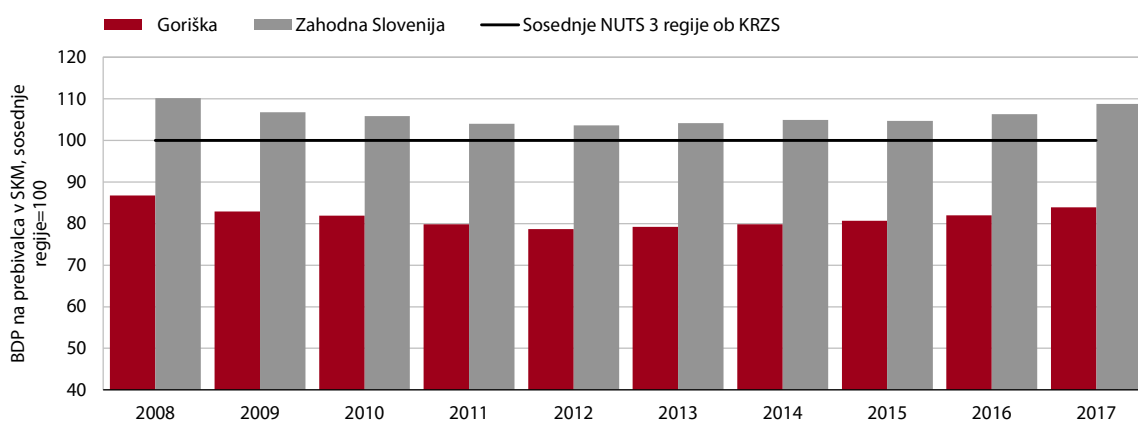

Vir: Eurostat.

Cilj 2.3: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije zahodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

V primerjavi s sosednjimi slovenskimi in čezmejnimi regijami NUTS 3, ki mejijo na KRZS, dosega goriška regija 81 % povprečne razvitosti teh regij. Od regij v sosednjih državah je goriška nekoliko bolj razvita le od Primorsko-goranske in Istarske županije, medtem ko jo prehitevajo v razvoju Videm, Gorica in Trst v Italiji ter Celovec-Beljak in Spodnja Koroška v Avstriji.

Slika 13: BDP na prebivalca v goriški in slovenskih, avstrijskih, italijanskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRZS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf.

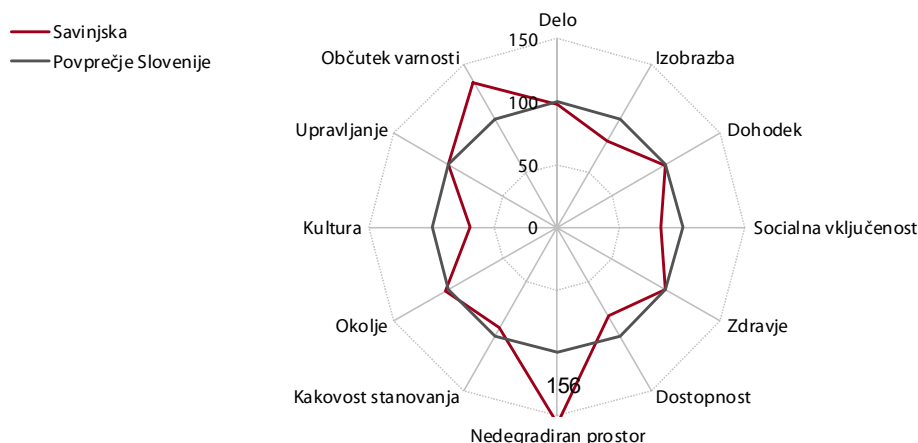
Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Regija je po višini dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca v potrjenih projektih najuspešnejša v Sloveniji. Partnerji iz goriške regije sodelujejo v slabi desetini vseh potrjenih projektov. Kot obmejna regija je že vrsto let vključena v čezmejno sodelovanje. Na območju Severne Primorske regije delujejo štiri razvojne agencije: Posoški razvojni center, Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija, RRA Severne Primorske in Razvojna agencija ROD, ki so povezane v Severnoprimorsko mrežno regionalno razvojno agencijo. Vsaka od teh sodeluje v vrsti čezmejnih in medregionalnih projektov, ki po tematiki segajo na različna področja razvoja goriške regije, od trajnostnega razvoja, še posebej trajnostnega turizma, čezmejnega prometnega načrtovanja, srebrne in zelene ekonomije do socialnega podjetništva in krožnega gospodarstva. Poleg dodatnih finančnih sredstev si s tem regija izmenjuje izkušnje in dobre prakse na različnih razvojnih področjih.

4.5 Savinjska regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

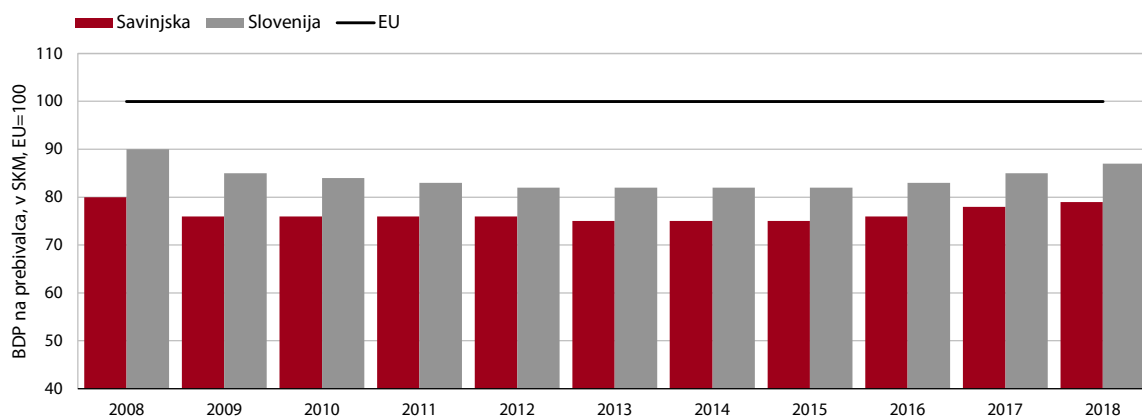
Kvaliteta življenja v savinjski regiji je na marsikaterem področju slabša kot v slovenskem povprečju. Razvojno neugodno je, da negativno izstopa tudi na področju izobrazbe. Le dobra četrtnina prebivalstva savinjske regije ima terciarno izobrazbo, kar je precej manj kot v slovenskem povprečju (tretjina). Nizka izobrazbena raven prebivalstva vpliva na različna področja kakovosti življenja. Slabše so zaposlitvene možnosti. Stopnja delovne aktivnosti v regiji je sicer na meji slovenskega povprečja, vendar stopnja registrirane brezposelnosti v regiji presega slovensko povprečje. To vpliva tudi na večjo socialno izključenost, ki je začela naraščati v času finančne in ekonomske krize in dosegla vrh v letu 2015 z 22,2 %. V letu 2018 je bila še vedno skoraj petina prebivalstva savinjske regije socialno izključenih. Pričakovano trajanje življenja prebivalcev je nekoliko pod slovenskim povprečjem tako za moške kot za ženske. Regija ima zaradi pretekle industrije precej onesnaženo okolje (predvsem tla in zrak), vendar pa je na drugi strani ugodno, da je obseg funkcionalno degradiranih površin, ki so nastale zaradi opustitve pretekle rabe, nižji kot v slovenskem povprečju. Glede na leto 2017 se je tako število kot površina teh območij zmanjšala, medtem ko se je v večini ostalih regij povečala. Slabša je tudi dostopnost prebivalstva do JPP, saj ima le okoli polovica prebivalstva regije kilometer do postajališča JPP s primerno pogostostjo voženj. Kakovost stanovanj je slabša kot v slovenskem povprečju in tudi obisk splošnih knjižnic na prebivalca je skromnejši. Pozitivno pa je, da se prebivalci v regiji počutijo varne.

Slika 14: Kakovost življenja v savinjski regiji, 2018-2020

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

V savinjski regiji je kriza po letu 2008 zavrla zmanjševanje razkoraka v razvitosti do evropskega povprečja, vendar ne tako kot v nekaterih drugih slovenskih regijah. BDP na prebivalca je v letu 2018 znašal 79 % evropskega povprečja, kar je le 1 o. t. manj kot leta 2008, ko se je najbolj približal evropskemu povprečju. Najnižji je bil med leti 2013 in 2015, ko je padel na 75 % evropskega povprečja, potem pa je začel spet postopoma naraščati.

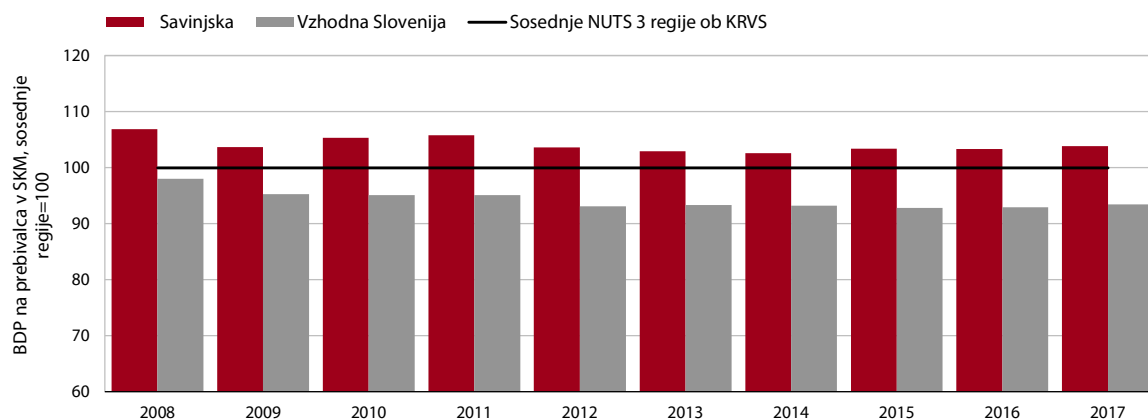
Slika 15: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, savinjska regija, 2008–2018

Vir: Eurostat.

Cilj 2.2: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

Med regijami KRVS je savinjska regija druga najuspešnejša (za jugovzhodno Slovenijo), ki presega povprečje sosednjih regij v Sloveniji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem za 4 %. Vzhodna kohezijska regija je glede na povprečno razvitost sosednjih NUTS 3 regij v Sloveniji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem podpovprečno razvita, med regijami KRVS pa je savinjska druga najuspešnejša. Ta je leta 2008 to povprečje presegala za 7 %, po tem letu pa je zaradi krize to prednost nekoliko izgubila in ga je presegala za 4 % v letu 2017 in tako predkrizne ravni še ni dosegla. Od NUTS 3 regij v sosednjih državah neposredno mejita na savinjsko regijo le hrvaški Krapinsko-zagorska županija in Zagrebačka županija. Ob regiji sta bistveno manj razviti od savinjske, saj ne dosegata niti polovice evropskega povprečja (Krapinsko-zagorska 40 % povprečja EU, Zagrebačka županija 47 % povprečja EU).

Slika 16: BDP na prebivalca v savinjski in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

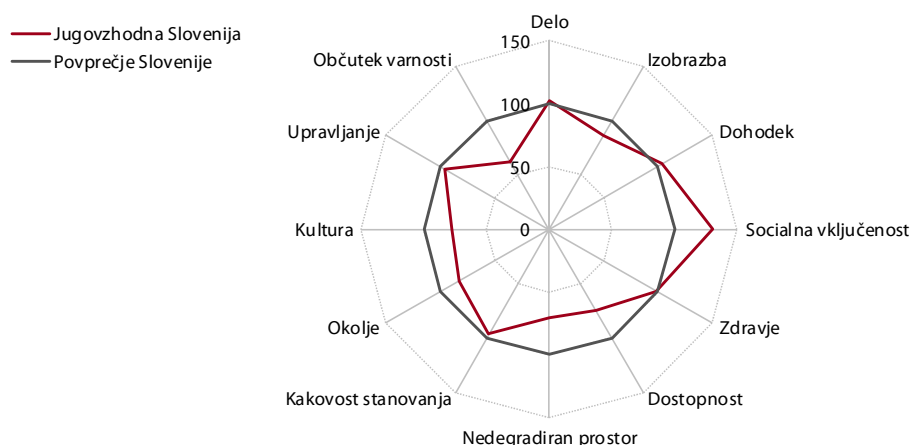
Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Savinjska regija ima v sodelovanju v mednarodnih in medregionalnih projektih še neizkoriščene potenciale. Število projektov ETS s slovenskimi partnerji je skromnejše, saj partnerji iz savinjske regije sodelujejo le pri petih odstotkih potrjenih projektov ETS. Temu ustrežna je tudi višina dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca, ki znaša le okoli 30 % slovenskega povprečja. Mednarodni projekti so usmerjeni na področje energetske učinkovitosti stavb, termalnega zdravilstva, izboljšanja socialno varstvenih in zaposlitvenih storitev v čezmejnem območju, razvoj skupne čezmejne turistične ponudbe dvorcev in gradov s Hrvaško in dela z marginalnimi skupinami, predvsem brezdomci.

4.6 Jugovzhodna Slovenija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

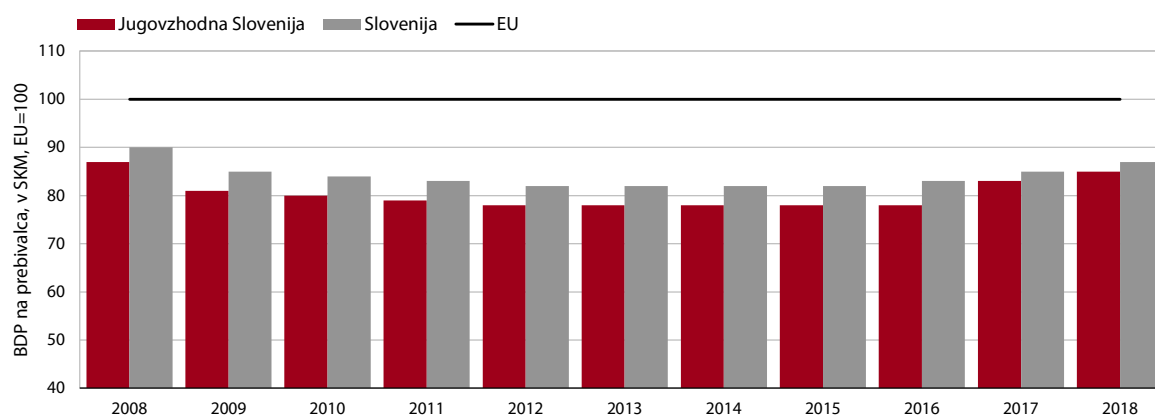
Kazalniki kakovosti življenja kažejo v jugovzhodni Sloveniji zelo različno sliko. Najbolj ugoden je kazalnik socialne vključenosti, na kar vpliva visoka stopnja delovne aktivnosti. Zaposlitvene možnosti so v regiji dobre, stopnja registrirane brezposelnosti pa je pod slovenskim povprečjem. To se odraža v nadpovprečnem razpoložljivem dohodku na prebivalca. Pričakovano trajanje življenja se povečuje, vendar zaostaja za slovenskim povprečjem predvsem pri moških. Primerjalno z ostalimi regijami je v jugovzhodni Sloveniji veliko funkcionalno degradiranih površin, predvsem zaradi naslednjih investicij v času finančne in gospodarske krize. Z vrnitvijo v ponovno rabo se je njihova površina v obdobju 2017–2020 sicer najbolj zmanjšala prav v jugovzhodni Sloveniji. Stopnja stanovanjske prikrajšanosti zaradi slabe kakovosti stanovanj je višja kot v slovenskem povprečju. Regija zaostaja za slovenskim povprečjem po deležu terciarno izobraženega prebivalstva med odraslimi, kar je neugodno predvsem z razvojnega vidika. Manj kot polovica prebivalcev živi v kilometrski oddaljenosti do postajališča JPP s primerno dostopnostjo. Priključenost prebivalstva na javno kanalizacijsko omrežje je podpovprečna in tudi obisk knjižnic na prebivalca je relativno nizek. Najbolj pa regija odstopa po občutku varnosti prebivalstva, ki je med najnižjimi v Sloveniji.

Slika 17: Kakovost življenja v jugovzhodni Sloveniji, 2018-2020

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Jugovzhodna Slovenija ponovno zmanjšuje razkorak do evropskega povprečja razvitosti. Po letu 2008, ko je dosegla 87 % povprečne razvitosti EU, je zaradi nastopa finančne in gospodarske krize začela za njo zaostajati. BDP na prebivalca je v letu 2012 padel na najnižjo raven (78 % povprečja EU) in tu ostal vse do leta 2017, ko se je trend obrnil navzgor. V letu 2018 je tako regija že dosegla 85 % povprečne razvitosti EU, obenem pa je bila tudi zelo blizu povprečne razvitosti Slovenije.

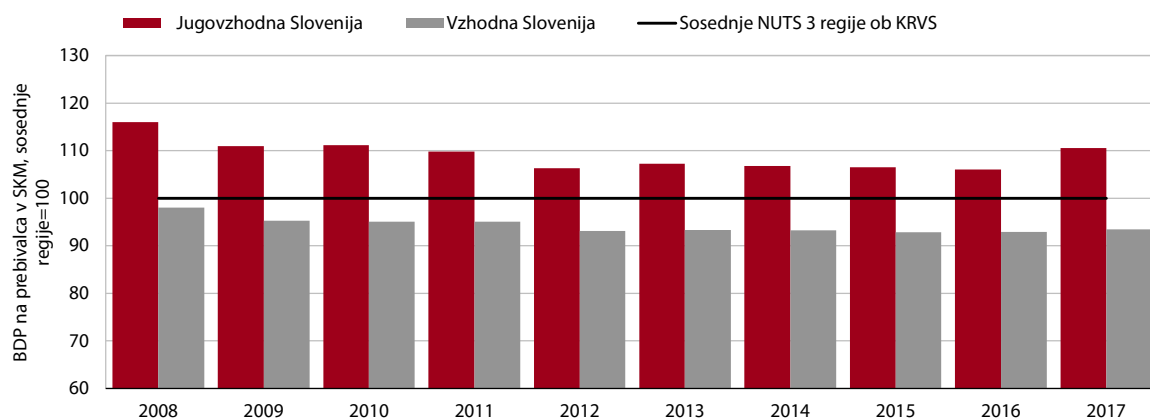
Slika 18: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, jugovzhodna Slovenija, 2008–2018

Vir: Eurostat.

Cilj 2.2: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

Med regijami KRVS je jugovzhodna Slovenija najbolj razvita in presega povprečje sosednjih NUTS 3 regij za 11 %. KRVS je glede na povprečno razvitost sosednjih NUTS 3 regij v Sloveniji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem podpovprečno razvita, med njimi pa izstopa jugovzhodna Slovenija. Slednja je leta 2008 to povprečje presejala za 16 o. t., po tem letu pa je zaradi krize začela svojo prednost izgubljati. Vendar tudi v letih največjega upada (leti 2012 in 2016) še vedno presejala povprečje razvitosti sosednjih NUTS 3 regij za 6 %, v letu 2017 pa že za dobro desetino in je najbolj razvita med vsemi regijami KRVS. Od regij v sosednjih državah neposredno meji na Zagrebačko, Karlovačko in Primorsko-goransko županijo in jih tudi presega v razvoju. Zaostaja pa za slovensko osrednjeslovensko regijo.

Slika 19: BDP na prebivalca v jugovzhodni Sloveniji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Neizkoriščena priložnost jugovzhodne Slovenije je sodelovanje v mednarodnih projektih. Udeležba slovenskih partnerjev iz jugovzhodne Slovenije v projektih evropskega ETS je med najnižjimi med regijami. Po višini dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca dosega le četrtno slovenskega povprečja. Regija sodeluje v obmejnih projektih predvsem s Hrvaško. Možnost ima sodelovanja tudi v mednarodnih medregionalnih projektih, ki pa so pogosto strateško naravnani. Ovira za večjo vključenost jugovzhodne Slovenije v mednarodne projekte je tudi manjše število podpornih institucij v regiji.

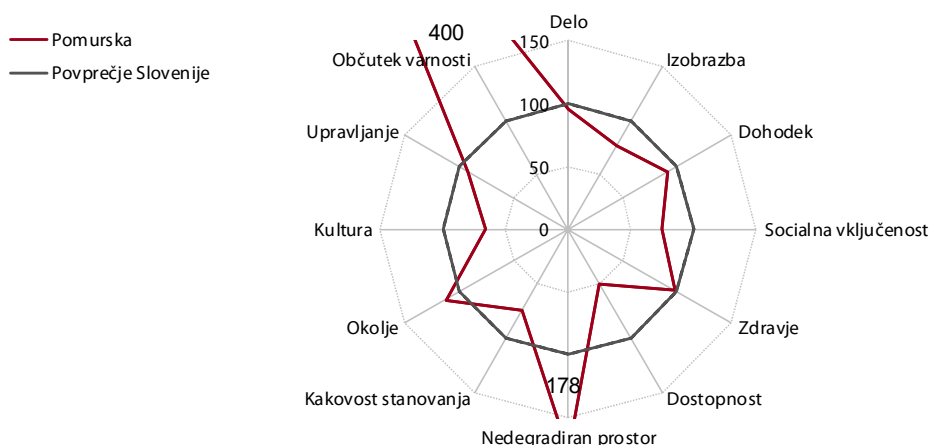
4.7 Pomurska regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Kakovost življenja v pomurski regiji je na večini področij pod slovenskim povprečjem, vendar na nekaterih močno izstopa tudi v pozitivni smeri. Podpovprečna stopnja delovne aktivnosti in pomanjkanje delovnih mest vodita v nadpovprečno brezposelnost. Posledično je nižji tudi razpoložljivi dohodek prebivalstva. Vse to se odraža v nizki socialni vključenosti prebivalstva. Stopnja tveganja socialne izključenosti je namreč prav v pomurski regiji najvišja in predstavlja tveganje za več kot petino prebivalstva regije. To vpliva tudi na zdravje prebivalstva, ki se kaže v nižjem pričakovanem trajanju življenja ob rojstvu kot v slovenskem povprečju. Pričakovano trajanje življenja se po letu 2011 povečuje hitreje kot v slovenskem povprečju, še posebej pri moških, vendar regija še ni dosegla slovenskega povprečja. Slaba je tudi kvaliteta stanovanj. Ob starem stanovanjskem skladu, ki je potreben obnove, je ovira za pospešeno prenavo tudi ostarelo prebivalstvo. Obisk splošnih knjižnic je slabši kot v ostalih regijah, prav tako pa je podpovprečna volilna udeležba volilnih upravičencev. Vendar ima pomurska regija tudi nekatere kazalnike kakovosti življenja, ki so med najboljšimi med vsemi regijami. Funkcionalno degradiranega prostora zaradi opustitve predhodne rabe je v Pomurju precej manj kot v drugih regijah. V obdobju med leti 2017 in 2020 sta se njihovo število in površina sicer povečala, vendar

je povprečna velikost FDO za polovico nižja kot v slovenskem povprečju. Skoraj 90 % prebivalstva je že priključenega na javno kanalizacijsko omrežje. Najvišji med regijami pa je občutek varnosti prebivalstva.

Slika 20: Kakovost življenja v pomurski regiji, 2018-2020

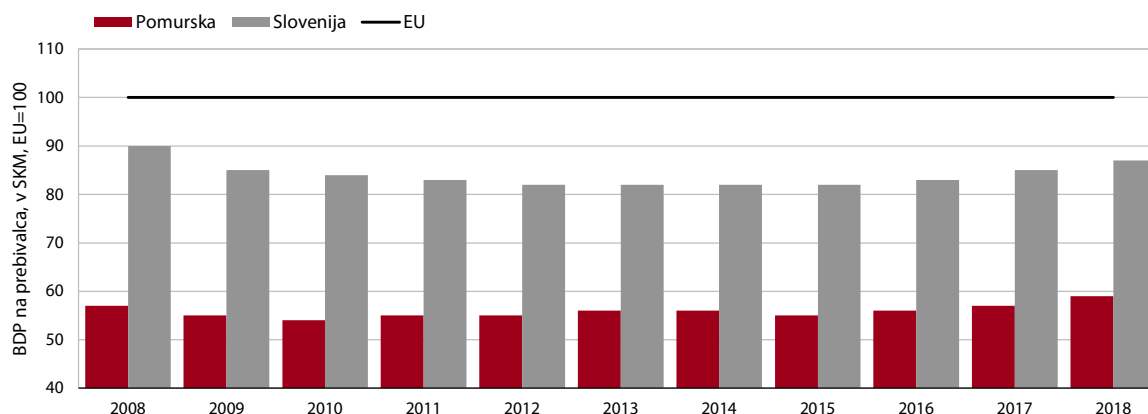

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Pomurska regija je v letu 2018 dosegla 59 % evropskega povprečja v BDP na prebivalca, kar jo uvršča med manj razvite evropske regije. Po stopnji razvitosti je pomurska regija v letu 2018 presegla raven, ki jo je imela pred začetkom krize v letu 2008, ko je dosegala 57 % evropskega povprečja. V času krize se je njeno zaostajanje za evropskim povprečjem poglobilo, vendar manj kot v večini ostalih regij. Po letu 2011 pa je začela postopoma zmanjševati razliko do evropskega povprečja.

Slika 21: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, pomurska regija, 2008–2017

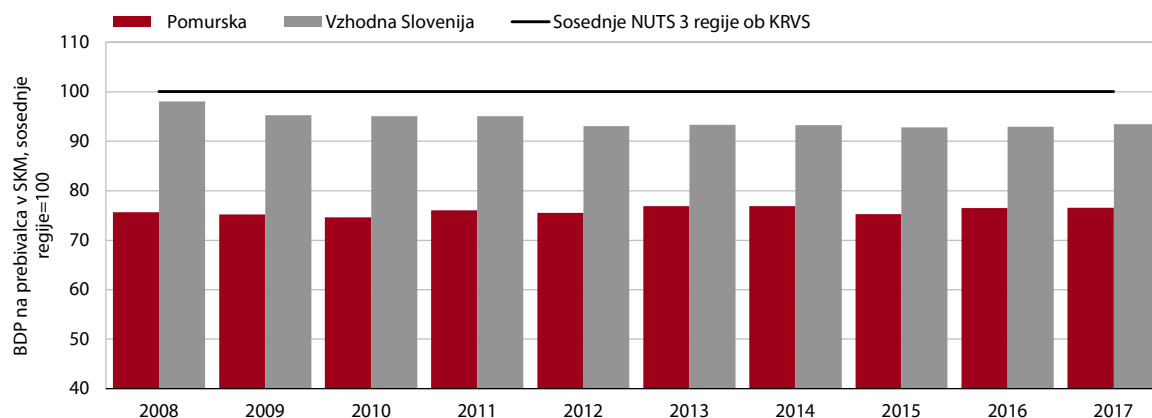
Vir: Eurostat.

Cilj 2.2: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

KRVS zaostaja za povprečjem sosednjih regij na NUTS 3 ravni za 7 % v letu 2017, med njimi pa pomurska regija za 23 %. Od NUTS 3 regij v sosednjih državah, ki so neposredno ob njeni meji, je pomurska regija bolj razvita od madžarske regije Zala in hrvaške Medžimurske županije, medtem ko zaostaja v razvoju za obema avstrijskima regijama (Oststeiermark in Südburgenland) ter madžarsko regijo Vas. Na zaostanek v razvoju pomurske regije za povprečno razvitostjo sosednjih regij, finančna in gospodarska kriza po letu 2018 ni bistveno vplivala.

Slika 22: BDP na prebivalca v pomurski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pd.

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

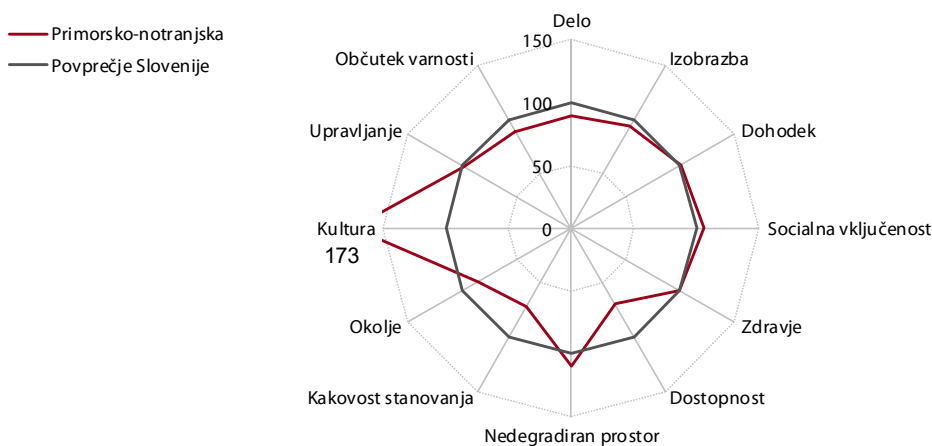
Pomurska regija svojo obmejno lego zelo dobro izkorišča v projektih ETS. Regija je po višini sredstev ESRR na prebivalca v potrjenih projektih med najuspešnejšimi in presega slovensko povprečje po tem kazalniku za polovico. Zaradi svoje lege lahko sodeluje v obmejnih projektih z Avstrijo, Madžarsko in s Hrvaško, kar s pridom izkorišča. Poleg RRA Murska Sobota, ki je nosilna RRA v regiji, opravljajo razvojne naloge še štiri razvojne institucije. Vse sodelujoče RRA so si delo razdelile po vsebinskih področjih, tako da z Interreg projekti pri katerih sodeluje pomurska regija, dopolnjuje svoje strateške razvojne usmeritve na vseh področjih razvoja.

4.8 Primorsko-notranjska regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Kvaliteta življenja v primorsko-notranjski regiji je na nekaterih področjih nekoliko višja od slovenskega povprečja, negativno pa izstopata stanovanjska prikrajsanost in nizek delež priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje. Čeprav je regija nekoliko pod slovenskim povprečjem po stopnji delovne aktivnosti⁵⁸ in deležu terciarno izobraženega prebivalstva, pa je stopnja registrirane brezposelnosti v regiji nizka. Kljub slabi dostopnosti z JPP, saj ima le okoli 40 % prebivalstva postajališče JPP s primerno pogostostjo voženj v kilometrski oddaljenosti, pa so veliko boljše cestne in železniške povezave, predvsem z osrednjeslovensko regijo. To omogoča delovne migracije v druge regije, kar vpliva tudi na relativno visok razpoložljivi dohodek prebivalstva, saj prebivalstvo lahko ustvarja dohodke v bolj razvitih regijah. Posledično je tudi socialna vključenost prebivalstva višja od slovenskega povprečja. Pričakovano trajanje življenja presega slovensko povprečje pri moških. Za regijo je ugodno tudi to, da ima primerjalno z drugimi regijami, manj funkcionalno degradiranega prostora. Njihovo število in tudi površina sta se v zadnjih treh letih celo zmanjšala zaradi vrnitve FDO v ponovno rabo. Regija najbolj izstopa po obisku v splošnih knjižnicah. Ob pomanjkanju kulturnih ustanov so knjižnice pogosto tudi center kulturnega dogajanja. Stanovanjska prikrajsanost je ena najvišjih med regijami, saj kar tretjina prebivalstva živi v stanovanjih slabe kakovosti. Na javno kanalizacijsko omrežje sta priključeni le dve tretjini prebivalstva, kar je eden najnižjih deležev med regijami. Prebivalci regije se počutijo tudi manj varne v svojem okolju kot sicer prebivalci v Sloveniji.

Slika 23: Kakovost življenja v primorsko-notranjski regiji, 2018-2020

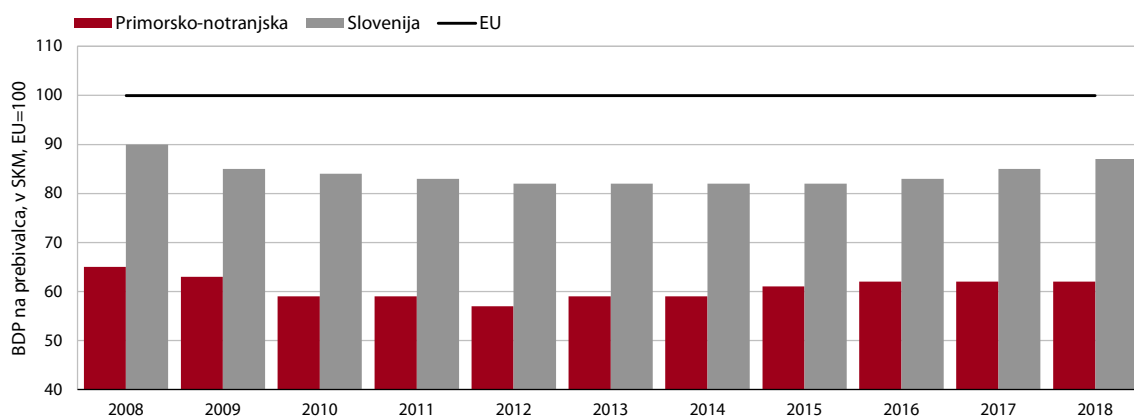

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Primorsko-notranjska regija spada med manj razvite evropske regije. Po BDP na prebivalca je v letu 2018 dosegla 62 % povprečne razvitosti EU in se postopoma spet približuje ravni razvitosti, ki jo je že dosegla pred začetkom finančne in gospodarske krize v letu 2008 (65 %). Kriza je namreč zaostanek za evropskim povprečjem poglobila. Regija je najbolj zaostajala leta 2012, ko je dosegla 57 % povprečja EU.

⁵⁸ Po anketi Aktivno in neaktivno prebivalstvo, ki se upošteva pri tem kazalniku. Po registrskih virih je stopnja delovne aktivnosti nadpovprečna.

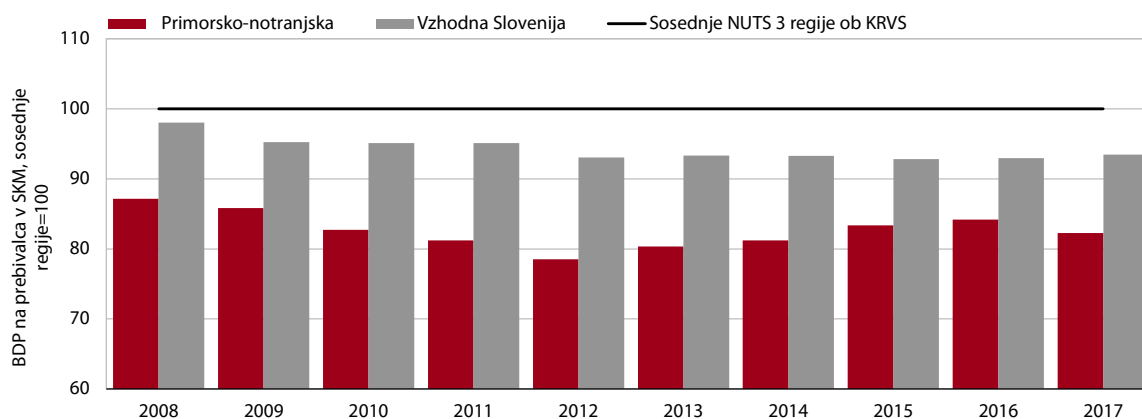
Slika 24: BDP na prebivalca v SKM, EU= 100, primorsko-notranjska regija, 2008–2018

Vir: Eurostat.

Cilj 2.2: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

KRVS zaostaja za povprečjem sosednjih NUTS 3 regij za 7 %, primorsko-notranjska regija pa za 18 %.

Regija je manj razvita od Primorsko-goranske županije na Hrvaškem, na katero neposredno meji. Ta dosega 75 % evropskega povprečja oziroma 101 % povprečja sosednjih NUTS 3 regij v letu 2017. V neposredni bližini je še Istarska županija, ki pa dosega 77 % evropskega povprečja.

Slika 25: BDP na prebivalca v primorsko-notranjski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

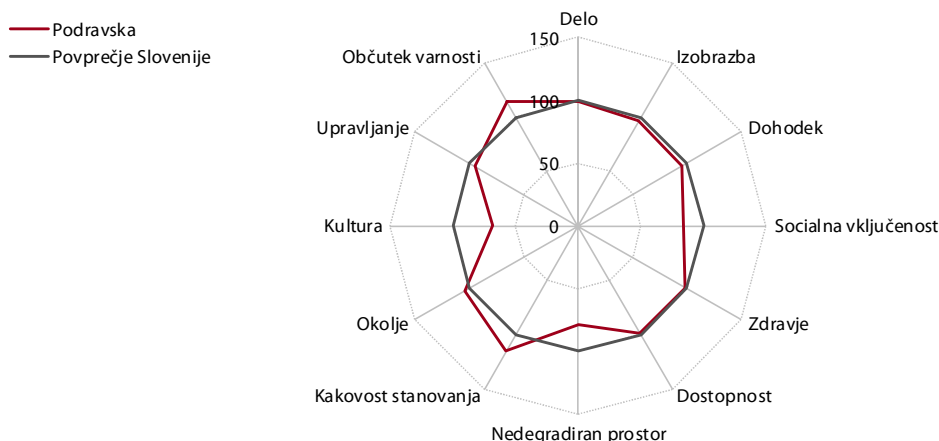
Primorsko-notranjska regija uspešno uresničuje svoje strateške razvojne usmeritve tudi v sodelovanju pri ETS projektih. Projektni partnerji iz primorsko-notranjske regije sodelujejo le pri slabih treh odstotkih projektov ETS, vendar je višina dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca v potrjenih projektih višja kot v slovenskem povprečju. V čezmejnih projektih sodeluje tako z Italijo in Hrvaško ter v drugih mednarodnih projektih. Vsebinsko pa projekti sledijo razvojnim usmeritvam regije predvsem na področju trajnostnega turizma, inovativnega podjetništva, trajnostnega razvoja zavarovanih območij ob izkoriščanju biomase in trajnostne mobilnosti.

4.9 Podravska regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Kakovost življenja v podravski regiji zaznamujejo neugodni kazalniki na področju dela, kar vpliva na nizko socialno vključenost prebivalstva. Podpovprečna stopnja delovne aktivnosti ima posreden vpliv še na druga področja kakovosti življenja. Podravska regija ima že vrsto let visoko nadpovprečno stopnjo brezposelnosti, ki se sicer postopoma znižuje, vendar še vedno presega slovensko povprečje. Tako je regija podpovprečna tudi po višini razpoložljivega dohodka na prebivalca in obenem šibka predvsem na področju socialne vključenosti. Skoraj petina prebivalstva regije živi v gospodinjstvih, kjer je ekvivalentni razpoložljivi dohodek nižji od praga tveganja revščine. K temu prispeva še nižji delež terciarno izobraženega prebivalstva. Izobrazba prebivalstva namreč posredno vpliva na možnost zaposlitve in s tem na razpoložljivi dohodek. Nizek je obisk splošnih knjižnic na prebivalca. Zaradi večjega števila kulturnih ustanov v regiji je ponudba dogodkov izven knjižnic bogatejša. Interes prebivalstva za sodelovanje pri upravljanju, ki se kaže z volilno udeležbo, je podpovprečen. V zadnjih treh letih se je regiji močno povečal delež funkcionalno degradiranih območij v primerjavi s popisom leta 2017. Zaradi opustitve predhodne rabe ali pa zato, ker v prejšnjem popisu niso bila vključena, se je povečalo njihovo število in površina. Na drugi strani pa kakovost življenja v regiji zvišuje boljša kakovost stanovanj kot v slovenskem povprečju. Več kot 80 % prebivalstva je priključeno na javno kanalizacijo in večji je občutek varnosti prebivalstva v bivalnem okolju.

Slika 26: Kakovost življenja v podravski regiji, 2018-2020

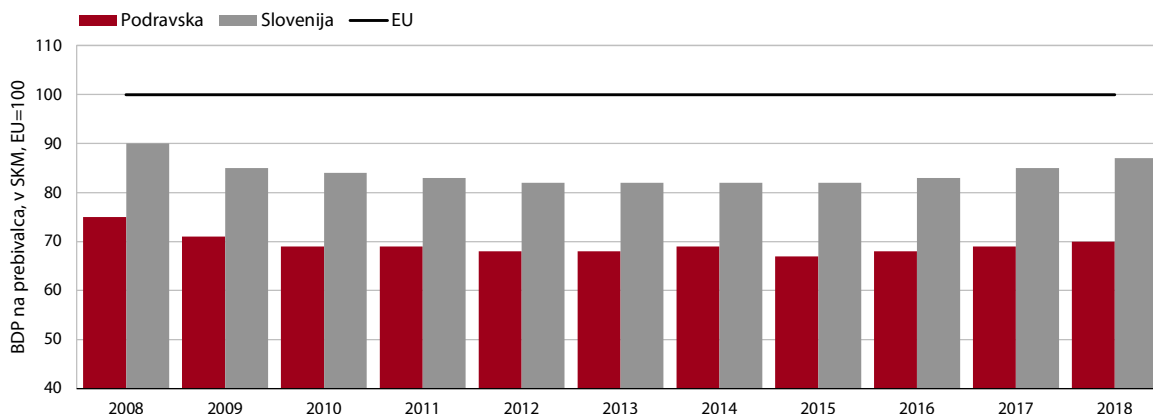

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Kriza je v podravski regiji poglobila zaostajanje za evropskim povprečjem. V letu 2008 je podravska regija dosegala že 75 % evropskega povprečja, potem pa je finančna in gospodarska kriza njeno zaostajanje poglobila na 70 % v letu 2017. Regija je najbolj zaostajala za evropskim povprečjem leta 2015, ko jo je zajel drugi val krize in je padla na 67 % povprečja EU.

Slika 27: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, podravska regija, 2008–2018

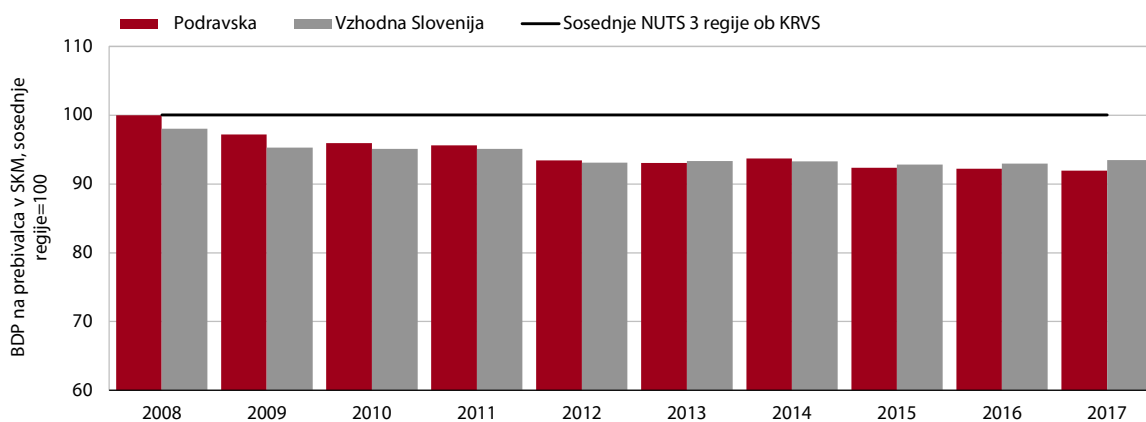

Vir: Eurostat.

Cilj 2.2: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

Podravska regija zaostaja za povprečno razvitostjo sosednjih NUTS 3 regijami, ki obkrožajo KRVS. V BDP na prebivalca podravska regija zaostaja za povprečjem sosednjih regij za 8 %. Najvišjo stopnjo razvitosti je dosegla leta 2008 pred nastopom finančne in gospodarske krize, ko je dosegla povprečje razvitosti sosednjih regij. Po tem pa zaostajanje za povprečno razvitostjo sosednjih regij pogloblja. Neposredno na podravsko regijo mejijo tri hrvaške županije – Međimurska, Varaždinska in Krapinsko-zagorska, ki pa vse precej zaostajajo za evropskim povprečjem in tudi za podravsko regijo ter dve avstrijski regiji – West und Südsteiermark ter Oststeiermark, ki sta bistveno bolj razviti od podravske regije in obenem tudi presegata povprečno razvitost sosednjih NUTS 3 regij.

Slika 28: BDP na prebivalca v podravski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Podravska regija uspešno dopolnjuje kohezijska sredstva s sodelovanjem v projektih ETS. V potrjenih projektih ETS je več kot 17 % partnerjev iz podravske regije, pri čemer je višina dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca v teh projektih blizu slovenskega povprečja. Podravska regija sodeluje v čezmejnih programih z Avstrijo, Hrvaško in Madžarsko ter medregionalnih transnacionalnih programih, ki pripomorejo h strateškemu umeščanju Podravja v čezmejni in širši evropski prostor. Obenem se v teh aktivnostih generirajo nova znanja in prenašajo dobre prakse med partnerji in širše v regiji. Programi in projekti so s področja internacionalizacije malih in srednjih podjetij, trajnostnega upravljanja urbanih območij, podjetništva, inovacij s trajnostnim učinkom, krožnega gospodarstva, vključevanja razvojnega potenciala mladih migrantov in drugih vsebin.

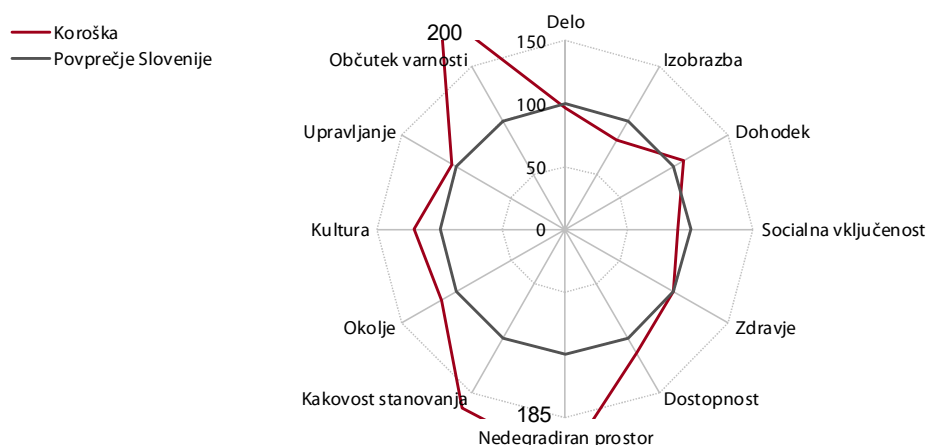
4.10 Koroška regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Izbrani kazalniki kakovosti življenja kažejo na višjo kakovost življenja v koroški regiji kot v povprečju v Sloveniji. Regija pozitivno izstopa predvsem na področju varnosti in funkcionalno nedegradiranega prostora. Vendar moramo pri tem poudariti, da slednji kazalnik ne vključuje prekomerne onesnaženosti okolja Zgornje Mežiške doline v koroški regiji s svincem in drugimi toksičnimi kovinami⁵⁹, ki je posledica večstoletnega rudarjenja in industrije svinca. Skupno pričakovano trajanje življenja moških in žensk v regiji se tako ne razlikuje od slovenskega povprečja. V primerjavi z ostalimi regijami ima koroška tudi najbolj kakovostna stanovanja, saj je leta 2018 le 14 % gospodinjstev poročalo o slabem stanju stanovanj. Skoraj 90 % prebivalstva je že priključenega na javno kanalizacijsko omrežje, kar je več kot v slovenskem povprečju. Relativno visoki so tudi obiski prebivalstva v splošnih knjižnicah in udeležba na državnoborskih volitvah. Regija ime sicer zelo neugodne cestne povezave z Ljubljano in z drugimi regijami na jugu in zahodu Slovenije, vendar je dostopnost merjena z deležem prebivalstva, ki ima postajališče JPP oddaljeno največ km in obenem tudi primerno frekvenco voženj, višja kot je v slovenskem povprečju. Zaradi večje možnosti zaposlitve preko meje ima koroška regija nižjo stopnjo registrirane stopnje brezposelnosti kot je v slovenskem povprečju, stopnja delovne aktivnosti pa je malo pod njim. To pa se obenem kaže tudi v najvišjem razpoložljivem dohodku na prebivalca. Kljub temu pa je stopnja tveganja socialne izključenosti višja kot v slovenskem povprečju. Ena večjih razvojnih ovir koroške regije je nizka izobrazbena struktura prebivalstva, saj je terciarno izobraženih med prebivalstvom med 25 in 64 letom med najnižjimi v Sloveniji.

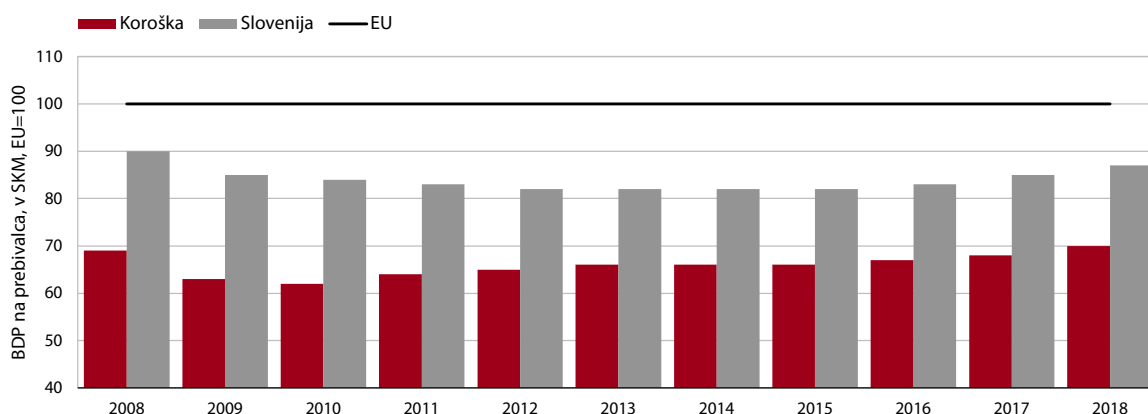
⁵⁹ Zaradi visoke vsebnosti svinca v okolju je bilo območje Zgornje Mežiške doline leta 2007 razglašeno za degradirano območje. Od takrat naprej se izvajajo ukrepi sanacije za zaščito zdravja ljudi, še posebej otrok.

Slika 29: Kakovost življenja v koroški regiji, 2018-2020

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Koroška je manj razvita evropska regija. BDP na prebivalca je v koroški regiji za 30 % nižji kot znaša povprečje EU. Med slovenskimi regijami je to regija, ki si je po gospodarski in finančni krizi po letu 2008 hitreje opomogla kot druge razvojne regije. Njen BDP na prebivalca je v času največjega padca, leta 2010, za 7 % zaostal za tistim iz časa pred krizo. V letu 2018 pa je predkrizno raven že preseгла za 1 %.

Slika 30: BDP na prebivalca v SKM, koroška regija, EU = 100, 2008–2018

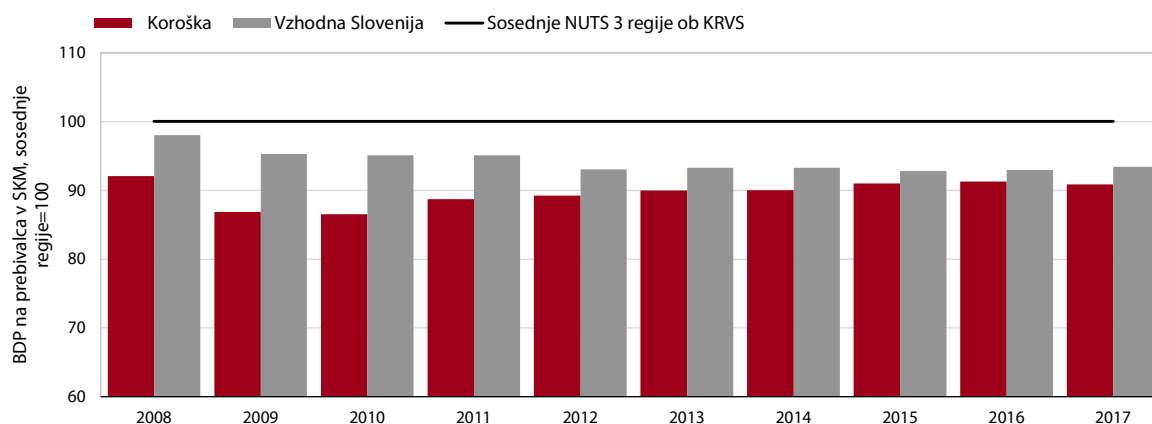
Vir: Eurostat.

Cilj 2.2: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

Koroška regija zaostaja za razvojem od povprečja sosednjih NUTS 3 regij v Sloveniji, Avstriji, na Madžarskem in na Hrvaškem. V letu 2017 je bil njen BDP na prebivalca za 9 % nižji od povprečja sosednjih NUTS 3 regij, vendar je svoj zaostanek, ki ga je po finančni in gospodarski krizi najbolj poglobila v letu 2010, že zmanjšala in le še 1 o. t. zaostajala za predkrizno ravno. Med slovenskimi sosednjimi regijami je na podobni ravni razvoja podravska regija, medtem ko koroška regija v razvoju prehitava obe madžarski regiji ter vse hrvaške, z izjemo primorsko-goranske županije. Med avstrijskimi regijami se je najbolj približala regiji Südburgenland, vendar še vedno zaostaja za njo kar za 17 %, medtem ko najbolj zaostaja za avstrijsko koroško regijo, ki ji je najbližja (za 36 %).

Slika 31: BDP na prebivalca v koroški regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Koroška regija sodeluje v manjšem številu projektov ETS. Čezmejni projekti v koroški regiji so vsebinsko usmerjeni pretežno na območje Geoparka Karavanke⁶⁰, ki je oblikovan na čezmejnem območju s sosednjo Avstrijo. V zadnjih projektih s partnerji iz sosednje Avstrije poskušajo oblikovati in uveljaviti celovito strategijo za vrednotenje, ponazoritev in izboljšanje zavedanja o bogati geodiverziteti Geoparka z razvojem in opremo daljinske geo-pohodniške poti okrog Geoparka Karavanke. Aktivnosti na območju geoparka so usmerjene tudi v bilateralno sodelovanje med prebivalci. Koroška regija je s partnerji iz Labotske doline sodelovala tudi pri projektu, s katerim so poskušali narediti turizem na tem območju bolj vključujoč tudi za gibalno ovirane. Poleg tega sodeluje koroška regija tudi v mednarodnem projektu za izboljšanje javnega potniškega prometa v robnih in obmejnih območjih, v transnacionalnih in medregionalnih projektih pa sodeluje tudi na področju energetike.

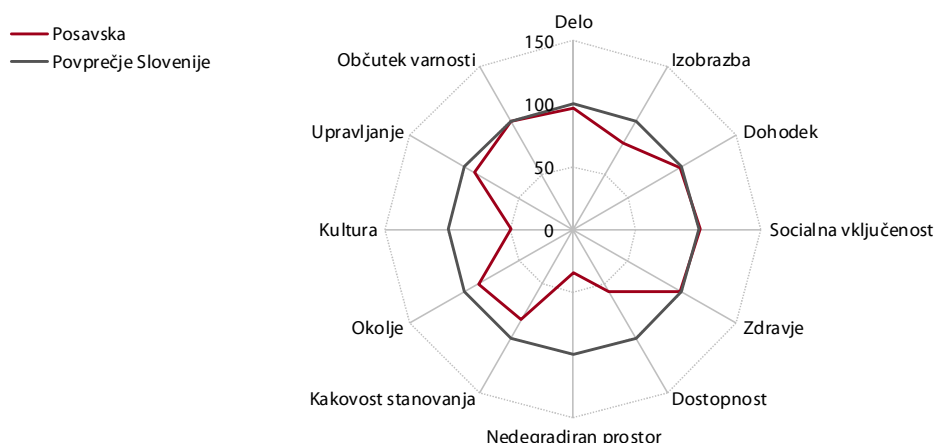
⁶⁰ Geopark Karavanke je čezmejni geopark, ki ga povezuje oz. ločuje gorska veriga z enakim imenom. Marca 2013 je Geopark Karavanke postal del Evropske (EGN) in Globalne (GGN) mreže geoparkov pod okriljem organizacije Unesco, z novembrom 2015 pa si je pridobil naziv Karavanke UNESCO globalni Geopark. S 1.1.2020 je vzpostavljen kot Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje (EZTS), s čimer je park pridobil ustrežnejšo pravno formalno organiziranost za nadaljnje okrepljeno čezmejno teritorialno sodelovanje (vir: medmrežje 4).

4.11 Posavska regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

Kakovost življenja v posavski regiji je slabša kot v slovenskem povprečju, razen pri dohodku, socialni vključenosti, zdravju in občutku varnosti. Velika večina kazalnikov kakovosti življenja je pod slovenskim povprečjem, pri čemer regija najbolj izstopa po površini in tudi velikosti funkcionalno degradiranega prostora, ki je nastalo z opustitvijo dejavnosti zaradi različnih razlogov. Po drugi strani pa je tak prostor tudi priložnost za ponovno aktivacijo opuščene ali druge dejavnosti. Za regijo je značilna tudi relativno nizka izobrazbena struktura prebivalstva s pomanjkanjem prebivalstva s terciarno izobrazbo. Tudi obisk knjižnic je najslabši med vsemi regijami. Stopnja delovne aktivnosti je nekoliko slabša kot v slovenskem povprečju, obenem pa je v regiji prisotno tudi neskladje na trgu dela, kar povzroča delovne migracije v druge regije. Prometna povezanost z drugimi regijami je relativno dobra na področju železniške infrastrukture, bistveno slabša pa je mreža javnega potniškega prometa z ustrezno pogostostjo voženj, ki je med najslabšimi v Sloveniji. Ob pomanjkanju stanovanj predvsem za mlade, je v Posavju tudi kvaliteta stanovanjskega sklada slabša kot v slovenskem povprečju. Priključenost prebivalstva na javno kanalizacijo se postopno sicer izboljšuje, a je med najslabšimi med statističnimi regijami. Razvoj regije močno zaznamuje energetika, kar vpliva tudi na razpoložljivi dohodek prebivalstva, ki se giblje okoli slovenskega povprečja. Posledično je tudi stopnja socialne izključenosti pod slovenskim povprečjem.

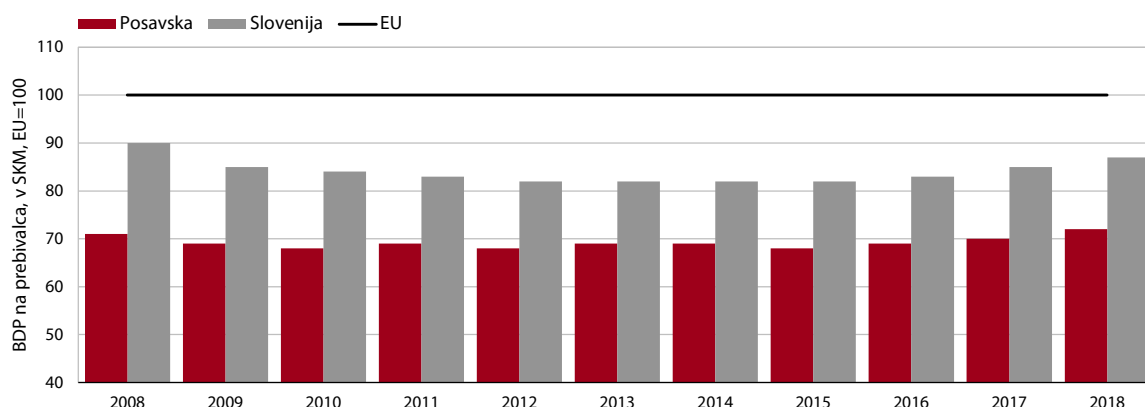
Slika 32: Kakovost življenja v posavski regiji, 2018-2020

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

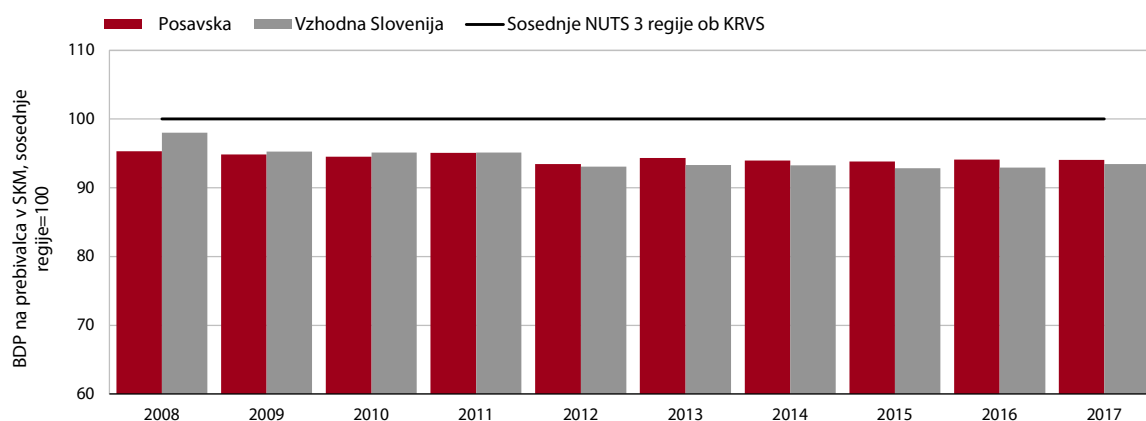
Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Posavska regija je manj razvita evropska regija, ki dosega 72 % evropskega povprečja. Čeprav vpliv finančne in gospodarske krize v regiji ni bil tako močan kot v bolj razvitih regijah, je kriza razvoj v regiji zaustavila kar za 10 let, saj je šele leta 2018 regija za odstotek preseгла raven BDP na prebivalca, ki ga je imela pred krizo. Kriza je zavrla razvoj, ki jo po covid-19 krizi v letu 2020 lahko ponovno pričakujemo.

Slika 33: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, posavska regija, 2008–2018

Vir: Eurostat.

Cilj 2.2: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

Slika 34: BDP na prebivalca v posavski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Posavska regija zaostaja za povprečno razvitostjo sosednjih regij v Sloveniji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem za 6 %. Bolj je razvita od sosednjih regij na Hrvaškem, ki neposredno mejijo nanjo (Krapinsko-zagorska in Karlovačka županija) pa tudi od regij na Madžarskem, medtem ko je prehitevajo vse sosednje regije v Avstriji, hrvaška Primorsko-goranska županija in vse regije v KRZS. Posavska regija sodi med tiste, ki je v času finančne in gospodarske krize po letu 2008 zaostanek za povprečjem vseh sosednjih NUTS 3 regij najmanj poglobila.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

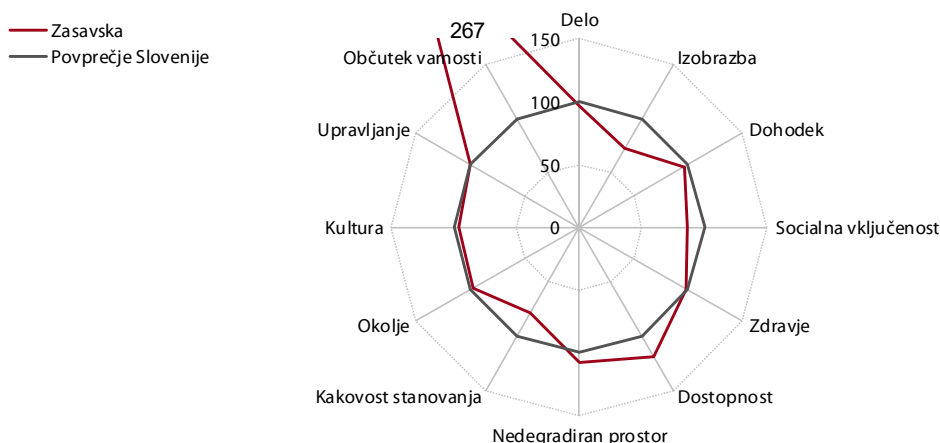
Posavska regija je višini dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca na dnu med statističnimi regijami.

Regija ima manjše možnosti za sodelovanje v projektih čezmejnega sodelovanja, saj meji le na Hrvaško, vendar si prizadeva sodelovati tudi v mednarodnih medregionalnih projektih, saj si z mednarodnim in bilateralnim sodelovanjem uspešno izmenjuje znanja, izkušnje ter prenaša dobre prakse v svoje okolje. V tekočem programskem obdobju je RRA posavske regije vodilni partner v projektu projekta INNO INDUSTRY v okviru programa Interreg Europe, ki naj bi uvedle spremembe in povečale konkurenčnost evropske industrije.

4.12 Zasavska regija

Cilj 1: Dvig kakovosti življenja v regiji

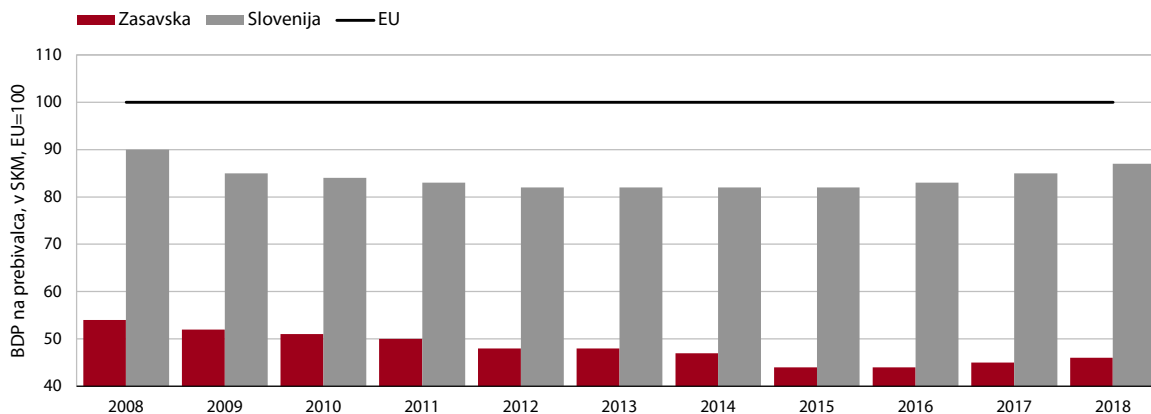
Zasavska regija, nekoč močna premogovna in industrializirana regija, ki je že dvajset let regija v prestrukturiranju, je po kazalnikih kakovosti življenja večinoma pod slovenskim povprečjem. V letu 2000 se je začelo postopno zapiranje rudnikov premoga, ki so odločilno vplivali na to, da se je Zasavje sredi 20. stoletja razvilo v močno industrijsko regijo. Obenem so rudarjenje in industrializacija vplivali tudi na socialni in prostorski razvoj regije. Vendar do pravega prestrukturiranja regije ni prišlo, zapiranje rudnikov pa ima posledice na gospodarskem, socialnem, prostorskem in okoljskem razvoju. Tudi izbrani kazalniki kakovosti življenja v regiji kažejo, da regija zaostaja za slovenskim povprečjem z izjemo nekaterih kazalnikov, med katerimi najbolj izstopa občutek varnosti prebivalstva. V zasavski regiji namreč najmanj gospodinjestev poroča o težavah s kriminalom, vandalizmom ali nasiljem v svojem bivalnem okolju. Za regijo je značilna tudi dobra dostopnost z JPP. Več kot 70 % prebivalcev je oddaljenih največ km od postajališča JPP s primerno frekvenco voženj, s čimer sledi osrednjeslovenski regiji, ki ima najboljšo tovrstno dostopnost. Dobra dostopnost, predvsem z osrednjeslovensko regijo, je tudi po železnici, kar vpliva na obsežne delovne migracije. Regija ima namreč primanjkljaj delovnih mest glede na tam živeče delovno aktivno prebivalstvo, kar se odraža v stopnji delovne aktivnosti, ki zaostaja za slovenskim povprečjem in stopnji registrirane brezposelnosti, ki presega slovensko povprečje. Posledično tudi razpoložljivi dohodek na prebivalca in stopnja socialne vključenosti zaostajata za slovenskim povprečjem. Regija ima degradirano okolje zaradi dolgoletnega izkoriščanja rjavega premoga in industrializacije, vendar pa ima manj funkcionalno degradiranega prostora zaradi opustitve dejavnosti, kot je značilno za slovensko povprečje. Zasavska regija ima visoko stanovanjsko prikrajšanost zaradi slabe kakovosti stanovanj. Stanovanjski sklad je namreč star, potreben prenove, ki ga prebivalstvo ne zmore, tako da okoli 30 % gospodinjestev živi v stanovanjih, kjer pušča streha, oziroma imajo vlažne stene, tla ali trhle okenske okvirje oziroma tla.

Slika 35: Kakovost življenja v zasavski regiji, 2018–2020

Vir: SURS, NIJZ, Lampič in sod. (2020), MOP, NUK, DVK, GIAM; lastni preračuni.

Cilj 2.1: Hitrejši gospodarski razvoj vseh razvojnih regij od povprečnega v EU

Zasavska regija med vsemi razvojnimi regijami najbolj zaostaja za povprečjem EU po BDP na prebivalca. V letu 2018 je dosegla le 46 % povprečne razvitosti EU, kar jo uvršča med evropsko manj razvite regije. Finančna in gospodarska kriza, ki se je začela leta 2008, je zavrla razvoj regije za 10 let. V letu 2008 je Zasavska namreč že dosegala 54 % povprečne razvitosti EU, potem pa je začel BDP na prebivalca padati in šele v letu 2017 se je ponovno nekoliko povečal. V letu 2018 še vedno zaostaja za razvitostjo iz leta 2008 za 8 o. t.

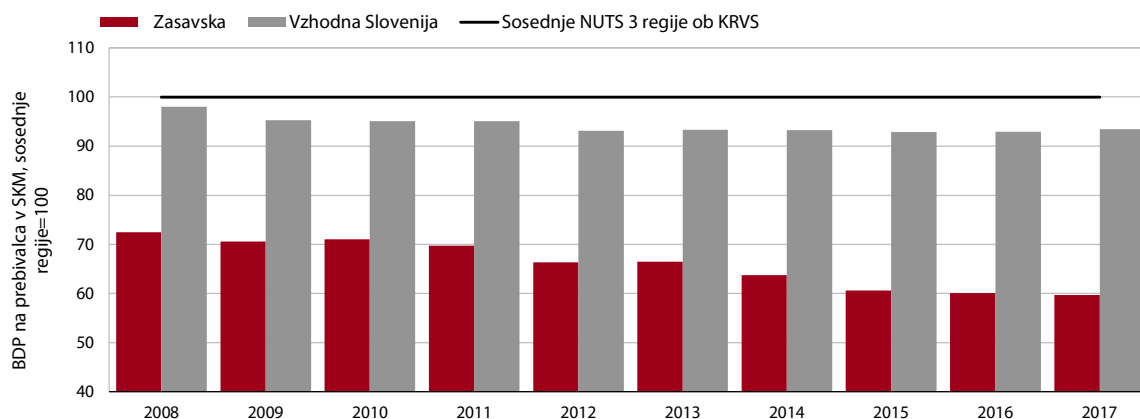
Slika 36: BDP na prebivalca v SKM, EU = 100, zasavska regija, 2008–2018

Vir: Eurostat.

Cilj 2.2: Hitrejši gospodarski razvoj kohezijske regije vzhodna Slovenija (NUTS 2) od sosednjih regij (NUTS 3)

Zasavska regija zaostaja tudi za povprečno razvitostjo sosednjih NUTS 3 regij v Sloveniji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem. Med sosednjimi NUTS 3 regijami dosegla 60 % razvitost in je tako na isti ravni kot Karlovačka županija. Nižji BDP na prebivalca ima samo Krapinsko-varaždinska županija na Hrvaškem. Padec v BDP na prebivalca, ki ga je doživela po letu 2008, ko je nastopila finančna in gospodarska kriza, je bil tudi največji med vsemi NUTS 3 regijami v sosednjih državah.

Slika 37: BDP na prebivalca v zasavski regiji in slovenskih, avstrijskih, madžarskih in hrvaških mejnih regijah NUTS 3, ki mejijo na KRVS, v SKM, obmejne regije = 100, 2008–2017

Vir: Eurostat, lastni preračuni.

Cilj 3: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik v Sloveniji

Komentar in slike za cilj 3 glej link:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Cilj 4: Uresničevanje razvojnih potencialov in izkoriščanje globalnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem

Zasavska regija se uspešno vključuje v projekte ETS. Partnerji iz zasavske regije sodelujejo v le v 1,6 % ETS potrjenih projektov v Sloveniji, a regija dosega okoli dve tretjini slovenskega povprečja po višini dodeljenih sredstev ESRR na prebivalca v potrjenih projektih. Kljub temu, da ni obmejna regija, se vključuje v projekte čezmejnega sodelovanja s Hrvaško ter v druge transnacionalne programe in si na ta način dopolnjuje kohezijska sredstva. V tekočem programskem obdobju sodeluje v projektih s področja revitalizacije odročnih in hribovitih predelov regij s pomočjo trajnostnega turizma, spoznavanja in razumevanja kulturnih razlik in vključevanja migrantov v lokalno okolje.

5 Vpliv epidemije COVID-19 na cilje regionalne politike

Koronakriza na strateške cilje regionalne politike ne vpliva bistveno. Glavnina delovnega zvezka je nastala pred razglasitvijo pandemije marca 2020 zaradi novega koronavirusa, prav tako pa tudi gradivo MGRT iz katerega so povzeti ključni cilji regionalne politike. Nova situacija na vsebino ciljev ne vpliva. Vsi štirje strateški cilji – dvig kakovosti življenja v vseh regijah, zmanjšanje zaostajanja za evropskim povprečjem, zmanjšanje razlik v razvitosti med regijami in uresničevanje razvojnih priložnosti z mednarodnim medregionalnim povezovanjem in sodelovanjem, so še vedno tako aktualni, kot so bili pred koronakrizo, je pa njihovo naslavljanje s koronakrizo postalo še bolj nujno, saj bi se sicer regionalne razlike utegnile še dodatno povečati.

Koronakriza bo vplivala na specifične cilje v regijah in še posebej na ciljne vrednosti, ki si jih bodo za naslednje programsko obdobje začrtale posamezne regije. Koronakriza je namreč regije različno prizadela, saj so nekatere regije ranljivejše, ob tem pa je tudi njihova sposobnost odzivanja zelo različna. Po eni strani imajo npr. urbana območja večje število primerov in večjo umrljivost, hkrati pa bodo zaradi povečanih ekonomskih pritiskov manj razvita območja pod večjim pritiskom zaradi ekonomskih posledic. Enako velja za ranljivejše skupine prebivalstva, ki se bodo novo nastali situaciji težje prilagodile. Regionalna gospodarska izpostavljenost krizi se razlikuje od izpostavljenosti v mednarodni trgovinski menjavi in specializaciji v določenih sektorjih, kot je npr. turizem. Kriza vpliva tudi na povečane izdatke in manjše prihodke na lokalni ravni (The territorial impact..., 2020). Razvojne regije bodo imele torej različna izhodišča za nadaljnji razvoj. Pri zastavljanju specifičnih ciljev prihodnjega razvoja regij bo poleg dosežene stopnje razvoja potrebno upoštevati tako prizadetost zaradi koronakrize, kakor tudi njihovo odpornost in sposobnost odzivanja.

Zaradi pandemije COVID-19 je v Sloveniji v letu 2020 predviden 6,7-odstotni upad BDP in 5,1-odstotna rast leta 2021. Dodana vrednost bo leta 2020 predvidoma najbolj upadla v gostinskih, rekreacijskih, športnih, kulturnih in osebnih storitvah, v storitvah hotelskih nastanitev in prometu. Nekoliko manjši, a še vedno občuten, bo tudi padec v predelovalnih dejavnostih, velik bo upad obsega izvoza in uvoza, občutno se bodo skrčile investicije, zlasti v opremo in stroje. Povečana negotovost bo vplivala na zasebno potrošnjo, čeprav bo razpoložljiv dohodek ob podpornih ukrepih vlade podoben kot lani. V večini dejavnosti raven gospodarske aktivnosti pred izbruhom epidemije tudi prihodnje leto še ne bo dosežena (Jesenska napoved gospodarskih..., 2020).

Koronakriza prinaša tudi nekatere nove priložnosti oziroma tveganja, če jih ne izkoristimo. Ker ukrepi za zagon gospodarstva na EU ravni spodbujajo naložbe v digitalno in zeleno transformacijo ter prehod na bolj trajnosten gospodarski razvoj, bo za učinkovito okrevanje po krizi ključno, da se bo Slovenija sposobna ustrezno prilagoditi in izkoristiti proces preoblikovanja globalnih verig vrednosti (Poročilo o razvoju, 2020). Delujoči inovacijski in podjetniški ekosistemi, tako na nacionalni kot regionalni ravni, bodo imeli pri tem ključno vlogo. V tem procesu mora Slovenija maksimalno izkoristiti razpoložljiva EU sredstva, ki jih velja usmeriti v naslavljanje dolgoročnejših razvojnih izzivov (npr. za usposabljanje, izobraževanje, raziskave in razvoj, pospešitev digitalizacije) (Poletna napoved gospodarskih..., 2020).

Pri razvoju svežnja ukrepov in njegovi izvedbi morata sodelovati tudi lokalna in regionalna raven. Zaradi koronakrize bo Slovenija upravičena do veliko večjih finančnih sredstev⁶¹ kot je bilo pričakovano pred nastopom pandemije. Poleg povečanih kohezijskih sredstev in sredstev za kmetijsko politiko, bodo na voljo tudi sredstva iz naslova EU Naslednje generacije (Sklad za okrevanje in odpornost, React EU, ipd.), ki bodo namenjena okrevanju po koronakrizi in jih bo potrebno počrpati do konca leta 2026. Zaradi povečanega obsega sredstev in tudi kratkega roka koriščenja v nekaterih primerih, obstaja nevarnost, da sredstva ne bodo porabljena dovolj učinkovito. Potrebe v lokalnih skupnostih in regijah so velike in lahko se zgodi, da bomo večino sredstev uporabili preveč razpršeno, za individualne projekte, pri čemer bo učinkovitost slabša, kot bi lahko bila.

⁶¹ V programskem obdobju 2021–2027 bo Slovenija upravičena do 10,3 mrd (kohezijska sredstva, sredstva za razvoj podeželja in sredstva za okrevanje in odpornost). Od tega bo za 6,6 mrd nepovratnih sredstev, ostalo posojil. Ob tem bo tudi kohezijska regija zahodna Slovenija, za katero se je pričakovalo občuten upad sredstev, upravičena do 514 mio € sredstev.

Ob vseh negativnih vplivih, ki jih je COVID-19 kriza prinesla posameznikom, gospodarstvu in zdravstvenim sistemom, pa ima vendarle tudi pozitiven vpliv na spremembo v ekološko prijaznejši načina življenja na številnih področjih. To bo treba upoštevati pri zastavljanju specifičnih ciljev nadaljnega razvoja na lokalni in regionalni ravni in kjer je smiselno, te trende še podpreti v prid doseganja ciljev regionalnega razvoja. Povečal se bo namreč delež dela na domu, kar bo vplivalo na spremenjene potrebe po prometni infrastrukturi in stanovanjski oskrbi. Prometni tokovi v območja delovnih mest se bodo zmanjšali, obenem pa se bodo zmanjšali tudi izpusti toplogrednih plinov v okolje. Povečala se bo potreba po stanovanjih v krajih bivanja ter zmanjšala v krajih dela. V krajih bivanja se bodo povečale potrebe po storitvah splošnega javnega interesa kot so vrtci, šole, domovi za ostarele, zdravstveni domovi. Spremenjen način življenja bo povečal potrebo po digitalizaciji in novih delovnih mestih z večjo dodano vrednostjo na področju številnih področjih.

Naslavljanja lokalno / regionalnih izzivov bi se morali lotiti celovito in strateško. S povezanim naslavljanjem izzivov in tudi priložnosti na osnovi medsebojnega povezovanja deležnikov, še posebej lokalnih skupnosti, bi lahko dolgoročno in celovito reševali razvojne probleme na različnih področjih. Razvojne rešitve morajo biti namreč ekonomsko upravičene ter med seboj kompatibilne in v skladu s strateškimi usmeritvami države in EU. Le tako bodo omogočale vzpostavitev sinergij. Na primer reševanje infrastrukturnih problemov, ki so še vedno ena večjih razvojnih ovir v marsikateri lokalni skupnosti, mora biti usklajeno z reševanjem energetike, digitalizacije, uvajanjem zelenih tehnologij, krožnega gospodarstva, izobraževanja, kar je možno zagotavljati edino na ravni regij oz. funkcionalnih območij. Tako se lahko razvojna vprašanja rešujejo celovito in prihaja do sinergij na različnih področjih, kar ima dolgoročne pozitivne razvojne učinke. Priprava takih celovitih projektov zahteva usklajeno delovanje vseh deležnikov na lokalni, regionalni in državni ravni, pri čemer je potrebno preseči ozko sektorsko razmišljanje. Z istim obsegom sredstev so tako doseženi večji učinki, ki vodijo k razvojnemu preboju. Program uvajanja krožnih lokalnih skupnosti⁶² je primer takega programa, ki celovito rešuje več razvojnih vprašanj hkrati.

---

⁶² Vladno gradivo, 2019.

6 Sklep

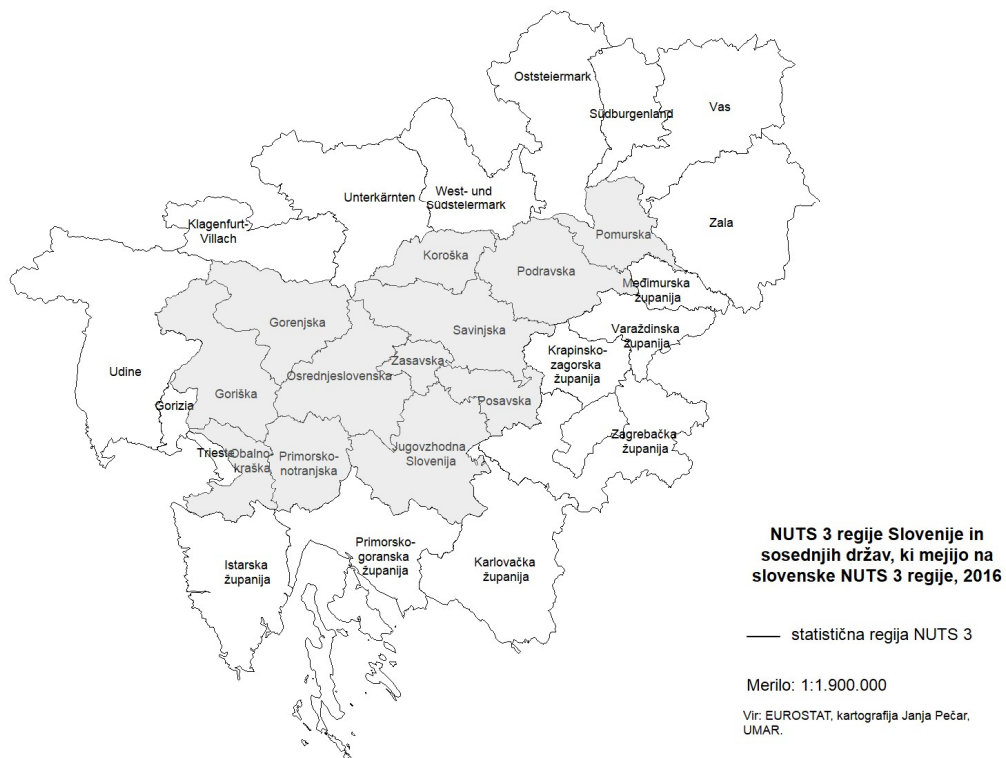
Sestavni del razvojnega procesa sta spremljanje in vrednotenje razvoja. Cilji in kazalniki za spremljanje teh ciljev, ki smo jih prikazali v delovnem zvezku, sta le nujna pogoja za naslednjo fazo razvojnega procesa, to je spremljanje in vrednotenje regionalne politike. Spremljanje je proces, ki mora kontinuirano potekati na vseh ravneh izvajanja strategij, programov, projektov oziroma ukrepov in aktivnosti, skladno z vnaprej postavljenimi cilji. To omogoča zaznavanje odstopanj od zastavljenih ciljev in usmerjanje nadaljnjih aktivnosti. Spremljanje pa je nujno tudi za izvedbo vrednotenja, ko lahko ugotovimo, kakšna je bila vloga izpeljanih programov/projektov pri doseganju ciljev, razreševanju problemov ter spremembah gospodarskih, socialnih in prostorskih struktur (Nared in Kavaš, 2009). Zato sta spremljanje in vrednotenje regionalne politike pomembna inštrumenta za izboljšanje politike in nujna elementa v celotnem razvojnem procesu.

Celotni sistem spremljanja stanja, ukrepov in njihovih učinkov na področju regionalnega razvoja ni vzpostavljen. To je ugotovitev revizijskega poročila Računskega sodišča (Revizijsko poročilo, 2020), ki meni, da sta bila Vlada RS in Ministrstvo za gospodarski razvoj delno učinkovita pri vodenju regionalnega razvoja v obdobju 2014–2020. Vlada Republike Slovenije s strateškimi dokumenti namreč ni opredelila ciljev in usmeritev za pripravo regionalnih razvojnih programov programskega obdobja 2014–2020. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo pa pri načrtovanju v svojih programih ni celostno obravnavalo ukrepov, ki vplivajo na regionalni razvoj.

Osnova za vzpostavitev enotnega sistema spremljanja regionalnega razvoja za naslednje programsko obdobje je pripravljena. Vlada se je leta 2019 seznanila s strateškim dokumentom s področja regionalnega razvoja, ki usmerja politiko regionalnega razvoja v naslednjem programskem obdobju. Zastavljeni so merljivi strateški cilji regionalnega razvoja, ki niso kvantificirani, ker je to odvisno od razvojnih specifičnosti posameznih regij, imajo pa opredeljeno željeno smer uresničevanja. Merjenje strateških ciljev določa nabor kazalnikov, ki jih skupaj s strateškimi cilji predstavljamo v tem delovnem zvezku. Na tej osnovi bi se lahko za naslednje programsko obdobje oblikoval enoten sistem spremljanja, ki ga dopolnjuje tudi spremljanje na projektni ravni v regijah. Tako oblikovan enoten sistem spremljanja bi bil v pomoč pri spremljanju uresničevanja strateških ciljev regionalnega razvoja na regionalni in nacionalni ravni. Za uspešno delovanje sistema spremljanja bi bilo potrebno uvesti še obveznost poročanja in določiti nosilce ter periodiko spremljanja strateških ciljev regionalnega razvoja v razvojnih regijah in na nacionalni ravni.

7 Priloga

Zemljevid 2: NUTS 3 regije v Sloveniji in NUTS 3 regije v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem, ki mejijo na slovenske NUTS 3 regije

8 Seznam literature in virov

1. Adam, F. (1991). *Politična participacija kot sestavina kakovosti življenja*. Družboslovne razprave. Letnik 8, številka 12, str. 102-117. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
2. Analiza in pregled stanja varnosti v cestnem prometu za leto 2018. (2019). Ljubljana: Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa. Pridobljeno na: <https://www.avp-rs.si/wp-content/uploads/2019/03/Analiza-in-pregled-stanja-varnosti-cestnega-prometa-v-letu-2018.pdf>.
3. Bernot, N. (2020). Delovne migracije, Slovenija, 2019. Prva objava. Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na: <https://www.stat.si/statweb/News/Index/8726>.
4. Bole, D. (2008). *Ekonomska preobrazba slovenskih mest*. Geografija Slovenije 19. Ljubljana: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.
5. Buzeti, T. et al. (2011). Neenakosti v zdravju v Sloveniji. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja
6. Celostna prometna strategija Ljubljanske urbane regije. (2018). Ljubljana. Pridobljeno na: https://www.ruralur.si/sites/default/files/ruralur/CPS%20LUR_november2018_0_0.pdf.
7. Cilji, usmeritve in instrumenti regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027. (2019). Ljubljana: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Pridobljeno na: <https://www.gov.si teme/spodbujanje-regionalnega-razvoja/>.
8. DVK. (2019). Interni podatki Državne volilne komisije. Ljubljana.
9. Evropski zeleni dogovor. (2020). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>.
10. Eurostat. (2019, 2020). Podatkovni portal. Pridobljeno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
11. Gabrovec, M. in sod. (2020). Regionalne razlike v dostopnosti do javnega potniškega prometa. Ljubljana: Geografski inštitut Antona Melika.
12. Informacija o pričetku postopka priprave programskih dokumentov za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 (2019). Ljubljana: Vlada RS. Pridobljeno na: <https://www.gov.si/novice/2019-07-18-vlada-se-je-seznanila-z-informacijo-o-pricetku-postopka-priprave-programskih-dokumentov-za-izvajanje-evropske-kohezijske-politike-za-obdobje-20212027/>.
13. Izhodišča za strategijo razvoja KRZS. (2019). Ljubljana: Razvojni svet kohezijske regije zahodna Slovenija. Pridobljeno na: https://skupnostobcin.si/wp-content/uploads/2020/01/izhodišca-za-strategijo-razvoja-krzs_potrjena-11.4.2019.pdf.
14. Jankovič, M. (2019). Računi gospodinjstev po regijah, Slovenija, 2018. Prva objava. Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8453>.
15. Jesenska napoved gospodarskih gibanj. (2020). Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/jesen/2020/JNGG_2020.pdf.
16. Kazalci okolja. (2019). Stanovanje. Ljubljana: Agencija RS za okolje. Pridobljeno na: <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/stanovanje-1>.
17. Kovač, M. (2019). *Ekološki odtis Slovenije in EU v obdobju 2000–2016*. Kratke analize. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno na: <https://www.umar.gov.si/publikacije/kratke-analize/>.
18. Koprivnikar Šušteršič, M. (2020). *Vpliv epidemije COVID-19 na turistično dejavnost*. Kratke analize. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno na: <https://www.umar.gov.si/publikacije/kratke-analize/>.
19. Kušar, S., (ur.). (2018). Elementi za zasnovo programskega pristopa pri spodbujanju regionalnega razvoja v obmejnih območjih ob slovensko-italijanski meji. Projektna naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Oddelek za geografijo.
20. Lampič, B., Bobovnik, N. (2017). Dodatni popis funkcionalno degradiranih območij v petih statističnih regijah (Osrednjeslovenska, Savinjska, Primorsko-notranjska, Obalno-kraška, Koroška). Končno poročilo. Projektna naloga. Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo in tehnologijo in Filozofska fakulteta.
21. Lampič, B., Kušar, S., Zavodnik Lamovšek, A. (2017). Model celovite obravnave funkcionalno degradiranih območij kot podpora trajnostnemu prostorskemu in razvojnemu načrtovanju. Dela 48. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

22. Lampič, B., Bobovnik, N., Kušar, S., Rebernik, L. (2020). Delovno gradivo popisa funkcionalno degradiranih območij, 1. marec 2020. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
23. Lesnik, T., Gabrijelčič Blenkuš, M., Hočevar Grom A., Kofol Bric, T., Zaletel, M. (2018). Neenakosti v zdravju v času ekonomske krize. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.
24. Letno poročilo o pitni vodi v letu 2018. (2019). Monitoring pitne vode. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.
25. Medmrežje 1. (2020). Pridobljeno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sl/sheet/98/evropsko-teritorialno-sodelovanje>.
26. Medmrežje 2. (2020). Pridobljeno na: <https://www.eu-skladi.si/portal/sl/evropsko-teritorialno-sodelovanje/cezmejno-sodelovanje/slovenija-v-cezmejnih-programih-sodelovanja-1>.
27. Medmrežje 3. (2020). Pridobljeno na: <https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020>.
28. Medmrežje 4: (2020). Pridobljeno na: <https://www.geopark-karawanken.at/slo/vstopna-stran.html>.
29. Meško, G., Eman, K. in Pirnat, U. (ur.). (2017). Varnost v lokalnih skupnostih - izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji. Konferenčni zbornik. 3. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih. Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana. Pridobljeno na: <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/300>.
30. MOP. (2020). Interni podatki o priključenosti prebivalstva na javno kanalizacijsko omrežje. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor.
31. Nared, J. in Kavaš, D. (2009). Spremljanje in vrednotenje regionalne politike v Sloveniji. *Georitem 10*. Ljubljana: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.
32. Nova kohezijska politika. (2019). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno na https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/2021_2027/#1.
33. NIJZ. NIJZ podatkovni portal. (2019). Pridobljeno na https://podatki.nijz.si/pxweb/sl/NIJZ%20podatkovni%20portal/?px_language=sl&px_db=NIJZ%20podatkovni%20portal&rxid=521354ff-0a93-4ba8-8750-ee142b9a20c9.
34. NUK. (2019). Statistični podatki o knjižnicah. Center za razvoj knjižnic – CeZaR. Pridobljeno na <http://cezar.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>.
35. Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi poplav. Verzija 2.0. (2016). Ljubljana: Uprava RS za zaščito in reševanje. Pridobljeno na: http://www.sos112.si/slo/tdocs/ocena_poplave.pdf.
36. Operativni načrt o sodelovanju ministrstev pri pripravi regionalnih razvojnih programov za obdobje 2021–2027 (2019). Ljubljana: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Pridobljeno na <https://www.gov.si teme/spodbujanje-regionalnega-razvoja/>.
37. Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. (2019). Osnutek. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor. Pridobljeno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Javne-objave/Javne-obravnavne/OP-odvajanja-in-ciscenja-komunalne-odpadne-vode/OP_besedilo_julij19_final.pdf.
38. Panorama. (2018). Kohezijska politika: močnejša in uspešnejša v pametnejšo prihodnost. Panorama Poletje 2018/ št. 6. Evropska komisija. Pridobljeno na https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag65/mag65_sl.pdf.
39. Pečar, J. (2017). *Kako živimo v regijah*. Delovni zvezek XXVI (1). Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno na http://www.umar.gov.si/publikacije/avtorski-prispevki/delovni-zvezki/?no_cache=1.
40. Pečar, J. (2018). *Indeks razvojne ogroženosti regij, 2014–2020*. Delovni zvezek XXVII (4). Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno na http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2018/Indeks_razvojne_ogrozenosti_regij_2014_2020_metodologija_izracuna.pdf.
41. Pečar, J. (2020a). *Indeks razvojne ogroženosti 2019. Analiza na osnovi podatkov, razpoložljivih od 2009 do 2018*. Kratka analiza. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf.

42. Pečar, J. (2020b). Obmejna problemska območja 2020. Delovno gradivo. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
43. Poletna napoved gospodarskih gibanj. (2020). Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/vmesna/poletna_2020/slovenska/Poletna_napoved_2020.pdf.
44. Predlog Uredbe o posebnih določbah za cilj „evropsko teritorialno sodelovanje“ (Interreg), ki ga podpirajo Evropski sklad za regionalni razvoj in zunanji instrumenti financiranja. (2018). Evropska komisija: Bruselj.
45. Primc, K., Slabe Erker, R., Majcen, B. (2018). Energetska revščina v Sloveniji. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
46. Piry, I. (2003). Strategija regionalnega razvoja v Sloveniji. Dela (19), 25-37. Ljubljana: Oddelek za geografijo. Filozofska fakulteta. Univerza v Ljubljani. Pridobljeno na: <https://doi.org/10.4312/dela.19.25-37>.
47. Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020. Uradni list RS, št. 34/14.
48. Politične usmeritve naslednje evropske komisije za obdobje 2019–2024. (2019). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/political-guidelines-next-commission_sl.pdf.
49. Poročilo o razvoju 2019. (2019). Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
50. Poročilo o razvoju 2020. (2020). Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
51. Revizijsko poročilo. Regionalni razvoj. (2020). Ljubljana: Računsko sodišče. Pridobljeno na: http://www.rs-rs.si/fileadmin/user_upload/Datoteke/Revizije/2020/RRA/RRA_SP14-17.pdf.
52. Rutar, T. (2016). Energetska revščina, Slovenija, 2015. Koledar objav SURS. Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6319>.
53. Sendi, R. (2013). Nizek površinski stanovanjski standard v Sloveniji: nizka kupna moč kot večno opravičilo. Urbani izziv, letnik 24, številka 1. Ljubljana: Urbanistični inštitut. Pridobljeno na: https://www.researchgate.net/publication/269686638_Nizek_povrsinski_stanovanjski_standard_v_Sloveniji_nizka_kupna_moc_kot_vecno_opravicilo.
54. Silič, V. (2019). Dosedanji rezultati programov čezmejnega sodelovanja. Prezentacija na Slovenskih regionalnih dnevih 2019. Pridobljeno na: http://rrs.zrc-sazu.si/Portals/25/04_Sili%C4%8D_CBCprogrami_Reg%20dnevi_final2019.pdf.
55. Strategija razvoja Slovenije 2030. (2017). Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.
56. Strateška izhodišča razvoja kohezijske regije Vzhodna Slovenija. (2019). Delovna verzija. Razvojni svet kohezijske regije vzhodna Slovenija. Pridobljeno na: https://www.rcms.si/upload/news/1443/190902_strateska-izhodisca-razvoja-krvs.pdf.
57. SURS. SI-STAT podatkovni portal (2019). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na <http://www.stat.si/statweb>.
58. SVRK. (2020). Interni podatki.
59. Šulin Košar, A. (2017). Naš mali avto. Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na: https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/9417/avtomobilska_industrija.pdf.
60. The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government. (2020). Pariz: OECD. Pridobljeno na: <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>.
61. Ustava Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).
62. Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna. Uradni list RS, št. 54/10 in 35/18.

63. Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij. Uradni list RS, št. 22/11, 97/12, 24/15, 35/17 in 101/20.
64. Uredbo o regionalnih razvojnih programih. Uradni list RS, št. 69/12 in 78/15.
65. Uredba o izvajanju postopkov pri porabi sredstev evropskega teritorialnega sodelovanja v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2014–2020. Uradni list RS, št. 52/16.
66. Uršič, M. (2006). *Modernizacija prometa v obdobju industrijske urbanizacije – bogata zapuščina ali breme teženj k povečevanju mobilnosti v slovenskih mestih?* Urbani izziv 17/1–2. Ljubljana.
67. Vladno gradivo. (2019). Novo gradivo št. 1. Informacija o pripravi celovitega strateškega projekta razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo s sodelovanjem Evropske komisije in Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT KIC Climate in EIT KIC Raw materials). Pridobljeno na: [http://84.39.218.201/MANDAT18/VLADNAGRADIVA.NSF/277bdf36cd5b7373c1256efa00399a6b/5d3b1961e8c68bf5c12584ab002484f7/\\$FILE/VGKroznong1_P.pdf](http://84.39.218.201/MANDAT18/VLADNAGRADIVA.NSF/277bdf36cd5b7373c1256efa00399a6b/5d3b1961e8c68bf5c12584ab002484f7/$FILE/VGKroznong1_P.pdf).
68. Zajc, P., Gabrovec, M., Pipan, P. in Ruprecht, A. (2019). *Čezmejna dnevna mobilnost v koroški regiji*. Demografske premembe in regionalni razvoj, 223–235. Regionalni razvoj 7. Ljubljana: ZRC SAZU, Geografski inštitut Antona Melika.
69. Zakon o financiranju občin (ZFO). Uradni list RS, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUUJFO, 71/17 in 21/18 – popr.
70. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih financah (ZJF-H). Uradni list RS, št. 13/18.
71. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2). Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16.
72. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o javnih financah (ZJF-H). Uradni list RS, št. 13/18.
73. Zakon o urejanju prostora (ZUreP-2). Uradni list RS, št. 61/17.
74. Zakon o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE). Uradni list RS, št. 61/20.
75. WHO. (2020). BMI classification. Pridobljeno na: http://apps.who.int/bmi/index.jsp?introPage=intro_3.html.

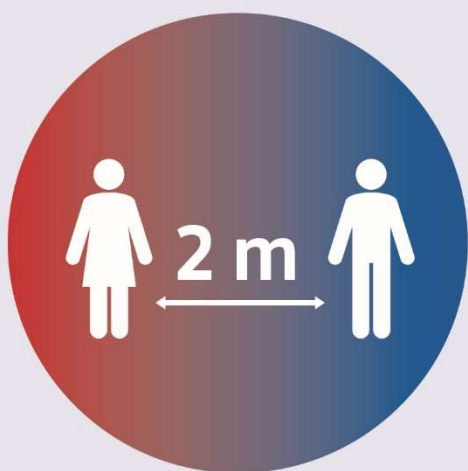
#OstaniZdrav

Imam izbiro. Ravnam Odgovorno.

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

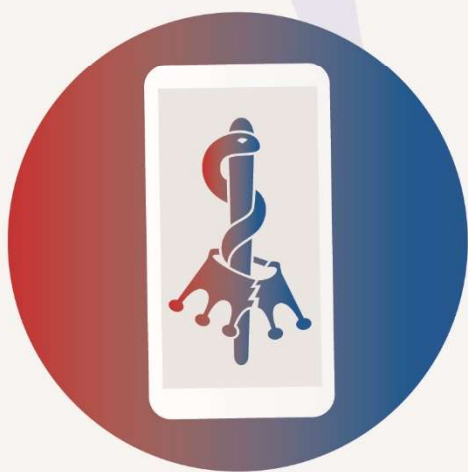
www.gov.si/ostanizdrav

Razdalja 2 m

**Redno umivanje in
razkuževanje rok**

**Vključena aplikacija
#OstaniZdrav**

**Nošenje zaščitne
maske**

Naložite si
#OstaniZdrav
še danes.